

د سوسياليزم سياسي اقتصاد

ليکوال: نیکولای کلیسوف
ژباړن: جانباز شرافت

د سوسياليزم سياسي اقتصاد

ليکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

د کتاب نوم: د سوسياليزم سياسي اقتصاد

ليکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

ډيزاين چاري: هوېر سپنټا

د بريښنايي خپرولو نېټه: مارچ، ۲۰۲۱

د ژباړن سریزه

سیاسي اقتصاد، د بشري ټولنې د تکامل په بیلابیلو پړاوونو کې، د تولید د قوانینو او مادي نعمتونو د ویش د څرنګوالي علم دی. سیاسي اقتصاد موږ ته رابښي، چې څنګه د تولید وسایل، تولیدي مناسبات رامنځته کوي او د هغو تولیدي مناسباتو له مخې، اقتصادي نظامونه او تاریخي پړاوونه منځته راځي او هر تاریخي پړاو او اقتصادي نظام بیا ځانته خپله مخبڼه، سیاسي سیستم، باورونه، عقاید، فرهنگ، هنرونه او اخلاق پنځوي. د هر اقتصادي نظام، سیاسي اقتصاد موږ ته دا رابښي، چې په هغه نظام کې، په کومو اوزارو تولید کیږي، د تولید کوم مناسبات حاکم دي، د تولیداتو ویش څه ډول دی او څو ډوله ارزښتونه په اقتصادي دوران کې عمل کوي. د سیاسي اقتصاد علم موږ ته رابښي، چې د یو مشخص اقتصادي نظام اصلي ترکیب، جوړښت او ودانۍ څه ډول ده، په هغه کې متقابلې اړیکې څرنګه دي او کوم تړاوونه او تضادونه پکښې دي.

د سیاسي اقتصاد د علم بنسټونه، په اتلسمه او نوولسمه پېړۍ کې په برتانیې او فرانسې کې د ډیویډ ریکارډو، آدم سمیت او نورو بورژوا اقتصاد پوهانو لخوا ایښودل شوي، وروسته د کارل مارکس لخوا په ډیر نوښتګر ډول، دا علم ته پراختیا ورکول شول. مارکس، د پانګوالي نظام د سیاسي اقتصاد له مطالعې او څېړنې وروسته، په هغه کې سته تضادونه وموندل او د هغو تضادونو د نښتو او تکامل پایله، چې د یوې سوسیالستي ټولنې جوړیدل دي؛ یې وښودل.

زموږ په چاپیریال کې، د پانګوالۍ د سیاسي اقتصاد په اړه، ډیر کتابونه سته، خو داسې کتاب، چې د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد تشریح کړي؛ ډیر لږ موندل کیږي او له سوسیالیزم څخه د خلکو ټوله پېژندنه تر دې پورې لنډه ده، چې سوسیالستي اقتصاد یوازې د لوړپوړو دولتي چارواکو لخوا په جبر او استبداد د مرکزي اقتصادي پلانونو عملي کول دي. په بله خوا کې بیا ډیر کتابونه او رسنیز چینلونه سته، چې د خلکو د لږ او ناسم پوهاوي څخه په ګټې اخیستنې، د سوسیالیزم په اړه کرکه، درواغ او افواحات خپروي.

دا کتاب ما (ژباړن) د یوې وړانې سوي ودانۍ، د کتابونو په منځ کې موندلې او د هغه له مطالعې وروسته مې اړینه وگڼل، چې پښتو ژبې ته وژباړل سي، ترڅو د پښتنو ځوانانو په منځ کې علمي، سیاسي او فلسفي روښانتیا لا زیاته خپره سي.

د کتاب یوه ځانگړنه که دا وي، چې په ډیر ساده ډول یې دا ښودلې، چې د سوسیالیستي ټولنې اقتصادي بنسټونه کوم دي، حاکم مناسبات پکښې څه ډول دي، د تولید لړۍ او ویش څه ډول ترسره کېږي او د سوسیالیستي اقتصادي تگلوري ټولنیز ژوند پر کوم لوري بیایي؛ د هغه ترڅنګ یې د شلمې پېړۍ د سوسیالیستي هیوادونو اقتصادي ارقام او شمېرنې هم را اخیستي، ترڅو په عمل کې د تیوري واقعیتونه او عینیتونه هم وښودل سي.

ترڅنګ یې دا کتاب د سوسیالیزم په اړه د دوښمنانه او کرکجنو تبلیغاتو، لکه دا چې سوسیالیستي نظام یوازې د لوړپوړو حکومتي چارواکو لخوا د مرکزي پلان جوړونې اقتصاد دی، په سوسیالیزم کې ټول ملکیتونه یو کېږي، هر څه ټولنیز گرځي او د انسان د فردي تکامل مخه نیسي؛ په اړه هم ښه سپیناوی لري او د هغو تبلیغاتو او درواغو د شنډولو وسیله هم گرځي.

که د کتاب ځینې برخې لوستونکو ته پېچلې وي، اړینه داده، چې هغوی د دې کتاب ترڅنګ د مارکسیستي فلسفې نور پښتو ته ژباړل سوي کتابونه، په ځانګړې ډول، د کمونسټ گوند مانوفیسټ، د مبارزې الفبا، د اکتوبر انقلاب، ستالین او د سوسیالیستي اقتصاد تجربه او نور ولولي، ترڅو دوی ته د یو ټوله ائیز او ګلي لرلید په ورکولو کې مرسته ورسره وکړي.

په پای کې، ټولو زیار ایستونکو ته د هغوی په لیرې او نژدې موخو کې، د مادي او معنوي بریالیتوبونو د هیلې په څرګندولو سره تاسې د کتاب لوستلو ته پرېږدم.

د ليکوال لنډه پېژندنه

نيکولای کليسوف په ۱۹۲۵ کال کي، په يوې کروندگري کورنۍ کي زيږېدلی دی. په ۱۷ کلنۍ کي، په خپله خوښه د فاشيستانو پر وړاندي جگړې ته ولاړئ او په جگړې کي د خپلو وړتياوو د ښودلو له کبله ورته انعامونه ورکول سوي. په ۱۹۴۴ کال کي د دوهم ځل لپاره ډير زيات ټپي سو او تر رغېدو وروسته يې په يوه کالخوز کي، د عسلو مچيو د روزونکي په ډول کار پيل کړی. د ۱۹۴۵ کال له مني څخه، تر نن ورځي پوري يې د لنینګراډ په پوهنتون کي له زده کړيالي څخه نيولې، د ياد پوهنتون د سياسي اقتصاد ډيپارټمنټ تر رياست پوري مزل کړی. په دې موده کي يې ډير آثار په اروپايي ژبو هم خپاره سوي دي. د اقتصادي علومو ډاکټر پروفيسور کليسوف، د سياسي اقتصاد په اړه، تر ۱۷۰ زيات علمي آثار کښلي دي. همدغسي پروفيسور کليسوف، د سياسي اقتصاد په برخه کي زرگونه کسان روزلي او ډاکټري درجې شاوخوا سل ترسونه دده تر کتني او لارښووني لاندې تکميل سوي دي. د اقتصاد په علم کي د نوښتگر کار او زرگونه زده کونکو په روزني کي د کليسوف د چوپړونو په پار، ده ته د شوروي اتحاد دولتي نښان «د وياړ نښان» هم ورکول سوی.

- د سوسياليزم سياسي اقتصاد..... ۱.....
- ۱ - ولي به خامخا پانگوالي په سوسياليزم اوږي؟ ۴.....
- ۲ - آيا ځانته جلا ولسونه کولای سي، د پانگوالۍ له مزل پرته سوسياليزم ته ولاړ سي؟ ۶.....
- ۳ - په اوبنتوني پړاو کي، د سوسياليستي سمونونو ميتودونه او شکلونه کوم دي؟ ۸.....
- ۴ - پانگوالي خصوصي مالکيت څه ډول، په سوسياليستي مالکيت اوږي؟ ۱۰.....
- ۵ - کروندگر څنگه د سوسياليزم په لار کي گامونه ايردي؟ ۱۲.....
- ۶ - سوسياليستي ټولنه کوم پړاوونه تېروي؟ ۱۴.....
- ۷ - د پرمختللي سوسياليستي ټولني ځانگړني کومي دي؟ ۱۷.....
- دوهم څپرکی، ۲۱.....
- د سوسياليزم اقتصادي سيستم..... ۲۱.....
- ۱ - له څه څخه، د سوسياليزم اقتصادي بنسټونه جوړېږي؟ ۲۳.....
- ۲ - د سوسياليزم د اقتصادي قانون بنسټيز ماهيت څه دی؟ ۲۵.....
- ۳ - د توليد پر وسايلو باندي د سوسياليستي مالکيت د شکلونو دوه گونۍ والی، کوم گډ ټکي او کوم توپيرونه لري؟ ۲۶.....
- ۴ - په سوسياليستي نظام کي کوم شيان د وگړو شخصي شتمني جوړولای سي؟ ۲۹.....
- ۵ - ولي د سوسياليستي اقتصاد پلان سوې وده شونې ده؟ ۳۱.....
- ۷ - د علم او ټکنالوجۍ د پرمختگ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانگړتياوو کي کوم بدلونونه راځي؟ ۳۳.....
- ۸ - ټوله ائيز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟ ۳۵.....
- ۹ - د پانگونو اغېزمنتوب په څه کي دی؟ ۳۸.....
- ۱۰ - ملي عايد څه ډول ويشل کيږي؟ ۳۹.....
- ۱۱ - د کار له مخي ويش په څه مانا دی؟ ۴۳.....
- ۱۲ - د کاري ورځي اوږدوالی څومره دی؟ ۴۵.....
- ۱۳ - په سوسياليستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول گټه اخيستل کيږي؟ ۴۷.....
- دريم څپرکی، ۴۹.....

- د سوسياليستي ټولني اقتصادي سيستم او د هغه د تكامل تگلاري ٤٩
- ١ - د اقتصاد مركزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواكۍ سره يو ځاى ده؟ ٥٠
- ٢ - په سوسياليستي توليدي موسساتو كي د كار مزد په څه ډول وركول كيږي؟ ٥٢
- ٣ - په مادي هڅوني كي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟ ٥٥
- ٤ - عام استهلاك حساب څه دی او څه ډول گټه ورڅخه اخيستل كيږي؟ ٥٥
- ٥ - په كرنه كي، د كاري مزد وركول څه ډول وي؟ ٥٨
- ٦ - اقتصادي حسابونه څه ته وايي؟ ٥٩
- ٧ - د يوې موسسې عايد څه ډول كارېږي؟ ٦٠
- ٨ - وروستۍ بيه څه ته وايي او د توکو بيه په سوسياليستي ټولني كي څه ډول ټاكل كيږي؟ ٦٣
- ٩ - د پرچون پلورني بيه څه ډول ټاكل كيږي؟ ٦٤
- ١٠ - د خلگو اصلي عايدات له څه څخه وي؟ ٦٦
- ١١ - پيسې څه ونډه لري او كومي دندي ترسره كولای سي؟ ٦٩
- ١٢ - د پيسو دوران څه ډول پلان او تنظيميږي؟ ٧١
- ١٣ - مالي چاري څه ونډه لري؟ ٧٣
- ١٤ - كريدېټ ولي اړين دی او ونډه يې څه ده؟ ٧٥
- وروستۍ خبري ٧٧

ڊالي:

د سوسياليزم د ودانۍ ځوانو رغونکو
ته!

د سوسياليزم سياسي اقتصاد

د پانگوالۍ او سوسياليزم د سياسي اقتصاد ترمنځ اصولي توپيرونه شته. دا توپيرونه، د پانگوالي او سوسياليستي توليدي مناسباتو د بنسټيزو توپيرونو څخه را پيدا سوي دي. سياسي اقتصاد د سوسياليزم د مادي او تخنيکي بنسټونو د ودي له لاري، د شکلونو، شرايطو او سوسياليستي توليداتو له پراختيا سره د کمونيزم مادي او تخنيکي بېخنا ښيي. سياسي اقتصاد، توليدي مناسبات د خوځښت او د توليدي عواملو له تکامل سره په اړيکه کي ښيي او د هغوی د اغيزمنتوب لوړيدل سره مطالعه کوي. د مادي او تخنيکي بنسټونو تکامل له اقتصادي اړخه څېړل کيږي، چي دا چاره د پديدو او اقتصادي پروسو د کمي او کيفي شرحي لپاره د رياضي او احصايوي ميتودونو څخه گټي اخيستي ته اړتيا پيدا کوي.

د سوسياليزم د ودانۍ جوړښت اوږد تاريخي مزل غواړي. د بېلگي په ډول، په شوروي اتحاد کي سوسياليستي انقلاب د ۱۹۱۷ کال په اکتوبر کي بريالی سو، خو د پرمختللي سوسياليستي ټولني جوړول، په شپږمه لسيزه کي ترسره سول. زموږ په وخت کي، په ځينو هيوادونو کي، د پرمختللي سوسياليزم ودانۍ د رغولو په حال ده.

سياسي اقتصاد، د علومو د يوې ځانگي په ډول، ددا جوړښت تجربې پخې کوي او په ټولو هيوادونو کي د ودي د بيلابيلو پړاوونو پر مهال، د هر هيواد ځانته جلا شرايطو ته په پام سره، موږ ته د سوسياليزم د جوړولو عمومي قانونمندی رانښيي.

کمونستي ټولنه د خپل تکامل په پړاوونو کي دوه پړاوونه وهي، چي يو د سوسياليزم او بل د کمونيزم دی. دواړه پړاوونه، د گډو مناسباتو درلودونکي دي، خو هر يو يې ځانته د خپلو ځانته جلا مناسباتو لرونکي هم دي. د سوسياليزم تر واکمنۍ لاندي، داسي توليدي مناسبات حاکم وي، چي د عالي کمونستي ټولني په پړاو کي به نه وي (لکه د توکو - پيسو مناسبات، د کار په اندازه ویش او نور) له بلي خوا څخه د کمونستي مناسباتو پر مهال، داسي توليدي مناسبات منع ته راځي او وده کوي، چي په سوسياليستي ټولني کي به نه وي. پر دې اساس سوسياليزم او کمونيزم، د هغو توپيرونو سره - سره چي لري يې؛ بيا هم يوه ټولنه ده، خو د تکامل په دوو پړاوونو کي. د سوسياليزم د سياسي اقتصاد په

علم کي، هم د سوسياليزم او کمونيزم مشترکي ځانگړني او هم د سوسياليزم مشخصات راځي. سياسي اقتصاد سوسيالستي توليدي مناسبات د هغوی د خوځښت پر مهال ښيي او په کمونستي مناسباتو باندې د هغوی د اوښتون تگلاري روښانوي. دا کتاب که څه هم د اقتصاد د علم ټولو سوالونو ته ځواب نه وایي، خو بیا هم هڅه پکښې سوې ده، چي د سوسياليزم د سياسي اقتصاد پر اصلي مسایلو باندې روڼا واچوي او دا کار یې په شوروي اتحاد (د نړۍ لومړنۍ هیواد چي پرمختللی سوسياليزم پکښې حاکم سوی دی) کي د شته توليدي مناسباتو او د هغو د ودي په مثالونو راوړلو سره کړی.

لومړۍ څپرکۍ، د سوسياليزم د اقتصادي سيستم پيدايښت او وده

۱ - ولي به خامخا پانگوالي په سوسياليزم اوږي؟

۱ - د پانگوالي اقتصاد علم هڅه کوي، دا وښيي چي د پانگوالي اقتصاد نه له منځه تلونکي او تلپاتي دی. د دې سوال د سم ځواب لپاره باید هغه پروسې او پدیدې، چي د پانگوالي اقتصاد په دننه کي دي او وده کوي؛ تر څېړني لاندې ونیسو.

مارکسیزم - لنینیزم موږ ته رښيي، چي په بلي ټولني باندې، د یوې ټولني اوښتون باید د خلگو په فکرونو، خیالونو او هیلو کي نه، بلکې د مادي تولیداتو په ودې او هغو اقتصادي قوانینو کي، چي دا تولیدات سمبالوي؛ وپلټو.

۲ - د مادي نعمتونو د تولید هر تاریخي شکل دوه لوري لرونکي اړیکي رښيي، چي د خلگو او طبیعت او د خلگو ترمنځ خپلمنځي اړیکي (ټولنيزي اړیکي) دي. لومړی اړخ یې تولیدي ځواکونه دي، چي په هغه کي د تولید وسایل (د کار اوزار) او د کار وړ کسان راځي. که چیري تاسي په پورته جملې کي ژور سوچ وکړئ؛ په دې به پوه سئ، چي د تولید وسایل تر هغه مهاله چي انسان پر هغو اغېزه ونه کړي [د کار په واسطه یې د تولید لپاره پر کار وانه چوي - ژ] په هیڅ درد نه خوړل کېږي. پر دې اساس، زیار ایستونکي اصلي تولیدي ځواکونه دي.

۳ - د تولید د ډول دوهم اړخ، د خلگو ترمنځ تولیدي مناسبات جوړوي. تولیدي مناسبات، د نورو طبیعي پدیدو په ډول، په خپل لومړني شکل کي نه دي پاتي سوي، بلکې تل د ودې په حال کي وي او د هغوی وده د ټولني د تولیدي ځواکونو له ودې سره تړلي دي. د تولید د دواړو ډولونو متقابله اغېزه، د تولیدي مناسباتو د مطابقت د قانون په واسطه، د تولیدي ځواکونو د ودې له کچې سره ټاکل کېږي، چي دا قانون د کارل مارکس په وسیله کشف سوی دی. د دې قانون عيني ماهیت دادی، چي د هر تاریخي پړاو پر مهال، د تولیدي ځواکونو د تکامل سره باید د تولیدي مناسباتو ټاکل سوی شکل هم د هغه سره مطابقت ولري. که چیري دا مطابقت نه وي؛ د تولیدي ځواکونو وده د زړو سویو تولیدي مناسباتو له لاسه کرارېږي او وروسته درېږي. د دې قانون حکم همدا دی، چي پانگوالي به خامخا په سوسيالیزم بدلېږي.

د شلمې پېړۍ په لومړیو کي، د پانگوالي هیوادونو تولیدي ځواکونه داسي کچې ته رسیدلي ول، چي د بې وزلۍ او نادارۍ څخه د خلگو د خلاصون او د ټولني د ټولو غړو د ورځ تر بلي زیاتېدونکي هوسایني لپاره یې زمینه رامنځته کړې وه. تولیدي ځواکونو عام خصلت خپل کړی

وو، ځکه د تولیداتو د بېلو - بېلو څانگو چي لسگونه ملیونه انسانانو کار پکښې کوي؛ د پام وړ کچي ته زیات سوی وو، خو د تولید وسایل او د ټولنیز کار محصول د پانگوالو په خصوصي مالکیت کي وو.

د پانگوالی دا اساسي تضاد د دې لامل سو، چي تولیدات له دایمي کړکېچونو سره مخ سي. د بیو او بیکاری زیاتیدونکې کچه، چي تر ډېره یې ناسپین پوستي، ځوانان او نوي نسلونه ځپل؛ د پانگوالي د اقتصاد سره یو ځای ول. صنعتي جاسوسی او د خامو موادو او تولیداتو د بازارونو د خپلولو لپاره گواښونکي سیالی. د پانگوالی ځانگړني سوې او د وسله والو جگړو او امپریالیستي هیوادونو له لوري د پردیو هیوادونو د نیول کېدلو لامل سول.

د پانگوالو ډیوالي کیدل، د ملیونونو انسانانو بې رحمه څښناک او د بیلابیلو ډولونو فسادونو او جنایتونو وده، د پانگوالي اقتصادي سیستم بدوالی لا ورپسي زیاتوی. د دغو ټولو تضادونو له منځه وړل یوازي د سوسیالیستي اقتصادي مناسباتو د را منځته کولو سره شوني دي.

۴ - پانگوالو، چي کلونه - کلونه یې د هغو محصولاتو زیاته اندازه برخه، چي د کارگرانو د زیار په وسیله تولید سوې وه، ځانته اخیستل؛ ځانته یې ډېري شتمنی موندلي دي. هغوی هغه لومړنۍ پانگه، چي د هغه پر بنسټ عصري صنعتي فابریکې او ننني کرنیز فارمونه جوړ سول، ډېره موده وړاندي خپل کړي دي. ټول هغه څه چي دوی خپل کړي دي؛ باید د هغو کسانو سي، چي دا ټول ماشینونه، اوزار او محصولات یې د خپل زیار په واسطه تولید کړي. پر دې اساس، په ۱۹۱۷ کال کي د اکتوبر انقلاب، نه یوازي د سوسیالیزم پر لور د بشر رهبري کونکی دی، بلکې د عالي عدالت د حاکمیت سبب هم ګرځي.

۵ - د اکتوبر د انقلاب او دوهمي نړیوالي جگړې وروسته، اروپایي، آسیایي او امریکایي هیوادونه د سوسیالیزم پر خوا ولاړل او دا مهال سوسیالیزم د نړۍ پر ۱/۳ برخه حاکم دی. خو سوسیالیزم ته د هر هیواد د تګ شرایط جلا دي. هماغسي چي و. ۱۰. لنین ویلي: «ټول ملتونه سوسیالیزم ته رسېږي، خو ټول په یوه شکل تر سوسیالیزم پوري نه سي تللای. هر ملت د ډموکراسۍ یو یا بل شکل، د پرولتاریا د دکتاتورۍ دا یا هغه شکل او د اوښتون د چټکوالي له کچي سره، سوسیالیزم ته د رسېدلو په لار کي تنوع او بیلابیلوالی رامنځته کوي.» د لنین ددا خبري ښه مصداق د سوسیالیستي هیوادونو سیاسي تاریخ دی.

۲ - آیا خائنه جلا ولسونه کولای سي، د پانگوالی له مزل پرته سوسیالیزم ته ولاړ

سي؟

۱ - دې سوال ته لنډ ځواب داسي دی: هو، کولای سي! اوس به وگورو، چي زموږ د تائيد بنسټونه څه دي؟

۲ - سوسیالیزم ته اوښتون په بیلابیلو تاریخي شرایطو کي ترسره کيږي. که څه هم د نړۍ په ځینو هیوادونو کي په لوړه کچه د پانگوالی مناسبات سته، خو د نړۍ په ډیرو هیوادونو کي بیا پانگوالی تراوسه هیڅ وده نه ده کړې، یا یې لږ وده کړې ده. آیا د یادو هیوادونو ولسونه کولای سي، سیده سوسیالیزم ته ولاړ سي؟ یا لومړی باید د پانگوالی پړاو تېر کړي او بیا سوسیالیزم ته ولاړ سي؟

۳ - پانگوالی، د یو ځانگړي اقتصادي او ټولنیز نظام په ډول، د انساني ټولني د تکامل په لړ کي یو اړین پړاو دی، خو دا په دې مانا نه ده، چي ټول هیوادونه لومړی باید د دې نظام خوند وگوري او بیا د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. نن ورځ د ځمکي پر مخ داسي هیوادونه سته، چي د سوسیالیزم ودانۍ یې جوړه کړې ده، خو داسي هیوادونه بیا هم سته چي لاتراوسه هلته فیوډالي او قبیلوي مناسبات حاکم دي. د وروسته پاته هیوادونو لپاره د غیرپانگوالی لار، یا د سوسیالیستي لوري نیولو لار، سوسیالیزم ته لار باسي. سوسیالیستي لوری نیول، د یو هیواد د ودې داسي لار ده، چي هلته د پانگوالی مناسبات یا بیخي نه وي او یا د ډموکراتیکو اصلاحاتو پر مهال د ملي اقتصاد د پیاوړتیا لپاره ایستل سوې وي. سوسیالیستي لوري نیولو ته، سوسیالیستي لار نه سو ویلای، خو دا لار سوسیالیستي اوښتونونو ته لار پرانیزي. پر دې بنسټ، سوسیالیستي لوری نیول، په راتلونکي کي یو هیواد د سوسیالیزم د جوړولو خواته بیایي.

۴ - د امپریالیزم د کمزورۍ په شرایطو کي، هر هیواد پرته له دې چي د ودې په کوم حالت کي دی؛ کولای سي د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. دا چاره، د ټولنیزو او اقتصادي بدلونونو د منځ ته راوړلو لامل کيږي، پر دې بنسټ اړینه ده، چي په هر هیواد کي د سوسیالیزم د ودې او حاکمیت عمومي قانونمندی او تاریخي ځانگړتیاوي په پام کي ونیول سي.

۵ - تجربو ښودلې، چي د کمونستانو له واک ته رسيدو وروسته، يو هيواد کولای سي. د ټولنيز او اقتصادي تکامل د يوه يا څو پړاوونو تېرولو پرته، سيده د سوسياليزم خواته ولاړ سي. د علمي کمونيزم بنسټ ايښودونکو، د سوسياليزم پر لور د ځينو هيوادونو د لنډې لارې په اړه، علمي استدلال کړی دی او هم يې د سوسياليستي لوري نيولو پر خوا، د هيوادونو د ودي عمومي قانونمندی ښودلې دي.

۶ - د دې لنډې لارې لومړنی حتمي شرط په يوه يا څو صنعتي هيوادونو کې، د سوسياليستي انقلاب بريا ده. انگلز په دې اړه ليکلي: «کله چي وروسته پاته هيوادونه وگوري، چي څه ډول کولای سو د نننيو صنايعو توليدي ځواکونه د عامي شتمنی په ډول، د ټولي ټولني په چوپړ کې د يو ګل په توګه پر کار واچوو؛ يوازي هغه مهال وروسته پاته هيوادونه کولای سي د ودي دا لنډې لارې ته مخه کړي.» انگلز، دې ټکي ته هم اشاره کوي، چي د داسي لارې شونتيا د ټولو هغو هيوادونو لپاره ده، چي د پانګوالۍ څخه وړاندي پړاو کې دي.

۷ - د وروسته پاته هيوادونو په واسطه، د سوسياليزم د جوړولو تاريخي تجربو د يادو څرګندونو پخلى کړی دی. په شوروي اتحاد، منځنۍ آسيا او نوري نړۍ کې ډير هيوادونه د پانګوالۍ د پړاو له تېرولو پرته سوسياليزم ته رسيدلي دي. دغه راز، د سايبيريا او ليري ختيځ ځيني ولسونو د لومړني کمون نظام څخه سيده سوسياليزم ته تللي. هغو ولسونو، د نورو وړونو سوسياليستي هيوادونو په همکاري، د سوسياليزم کلک مادي او تخنيکي بنسټونه ايښي او د هغو مطابق توليدي مناسبات يې رامنځته کړي دي.

د بېلګې په ډول، د مغولستان د خلگو جمهوريت د پانګوالۍ دورې تېرولو پرته، له فيوډاليزم څخه سوسياليزم ته ولاړی. د مغولستان خلگو د توليدي ځواکونو د لا زيات پرمختګ او ټولنيزو او اقتصادي سمونونو په راوستلو سره، فيوډالي مناسبات په سوسياليستي مناسباتو بدل کړي دي. په دې ډول، مغولستان په څلورو لسيزو کې د سلګونو کلونو لار وهلې ده.

۸ - د سوسياليستي هيوادونو د منځته راتلو سره، سوسياليزم ته د نورو هيوادونو د اوښتون چاره هم آسانه کيږي. د وروسته پاته اقتصادونو درلودونکي هيوادونه کولای سي، د سوسياليستي هيوادونو له ارزښتناکو تجربو څخه ګټه واخلي، توليدي ځواکونو ته وده ورکړي او د استعمار د دوران وروسته پاته توب له منځه يوسي.

۹ - سوسياليزم ته اوښتون په بيلابيلو شکلونو کې ترسره کېږي. هر هيواد خپلې ملي او تاريخي ځانگړنې لري، چې د توليدي ځواکونو د ودې او توليدي مناسباتو د څرنگوالي په واسطه ټاکل کېږي.

۱۰ - يوازي سوسياليزم کولای سي د توليداتو چټکه او سيده وده را منځته کړي، د زيار ايستونکو ورځ تر بلې زياتيدونکي مادي او فرهنگي اړتياوي ورپورته کړي او بشريت د هغو بې حسابانه رنځونو څخه، چې پانگوالی ور په برخه کړي دي؛ وساتي.

۳ - په اوښتوني پړاو کې، د سوسياليستي سمونونو ميتودونه او شکلونه کوم دي؟

۱ - د سوسياليزم د ودانۍ برياوي، تر ډيره، په دې پوري اړه لري، چې په يادو هيوادونو کې د اوښتون کوم شکلونه، ميتودونه او کچې کارېږي؟ د نورو سوسياليستي هيوادونو د تجربو ته پام نه کول د دې لامل کېږي، چې د سوسياليزم د ودانۍ عمومي قانونمندی تر پښو لاندې سي او د ميتودونو په ټاکلو کې تېروتنې وسي. پر دې بنسټ، هم د خپل هيواد د ځانگړتياوو په پام کې نه نيول او هم د نورو هيوادونو ږوند تقلید؛ دواړه زيانمنونکي دي.

۲ - د سوسياليزم د ودانۍ د جوړولو يو ډېر اړين قانون، د اړوند هيواد د اقتصادي ودې کچه ده. له هغه ځايه، چې پانگوالی په ټولو هيوادونو کې په يوه کچه وده نه کوي او هر هيواد په خپله کچه پرمختگ کوي؛ نو د نورو هيوادونو سره يې د ودې په کچه کې توپير هم وي. دا کچه پر سوسياليستي سمونونو باندې ډيره اغېزه کوي. د يوه هيواد د اقتصادي ودې کچه، په وروستي تحليل کې د هغه هيواد د توليدي ځواکونو د کچې له مخې ټاکل کېږي. په هغو هيوادونو کې چې توليدي ځواکونو وده نه وي کړې؛ له پانگوالۍ څخه مخکې مناسبات هلته حاکم دي، دا مناسبات د توليدي ځواکونو وده کراروي او د زيار ايستونکو لاس ته د دولتي ځواک د لويدلو سره د سوسياليستي سمونونو مخته وړل، له ستونزو سره مخ کوي. په داسې هيوادونو کې، سوسياليزم ته اوښتون په اقتصاد، سياست، ايډيالوژۍ، فرهنگ او ټولنيزو ژوندانه په نورو برخو کې، ډېر ژور او بنسټيز بدلونونه غواړي.^۱ په داسې هيوادونو کې د توليدي ځواکونو او توليدي مناسباتو د مطلوب حالت او موجود حالت ترمنځ واټن خورا ډير

^۱ - زموږ گران هيواد افغانستان هم د شديد تاريخي وروسته پاته توب، استعارونو او نورو عواملو له کبله په ورته حالت کې دی او د سوسياليزم ودانۍ جوړولو لپاره په پاکو لاسونو، گرم زړه او سړو ماغزو ډير ژور، دقيق، سنجېدلی او له هوډ او ځيرکتيا سره مل کار او زيار غواړي. (ژباړن)

وي، خو په پرمختللو پانگوالي هيوادونو کي د توليدي ځواکونو زياته وده د سوسياليستي سمونونو چاره آسانه کوي.

۳ - د نړۍ د لومړني سوسياليستي دولت جوړونکي و. ۱. لنين وړاندوينه کړې وه، چي که څه هم په پرمختللو ټولنو کي د سوسياليستي انقلاب پيل به، نسبت وروسته پاته هيوادونو ته ستونزمن وي، خو د سوسياليزم د ودانۍ جوړول بيا پکښې آسانه دي. د اقتصاد د ودي لوړه کچه له دې سببه د سوسياليزم د ودانۍ جوړول آسانوي، چي پياوړې مادي بېخبناء له وړاندي را منځته شوې او خلگ د ماشيني توليداتو سره بلد وي. ورسره هممهاله پراختيا موندلې پانگوالي، په ټولنه کي د سوسياليستي سمونونو رامنځته کول پېچلي کوي. د خصوصي مالکيت د تفکر ډول چي بورژوازي يې تبليغوي؛ د خلگو په اذهانو او فکرونو کي ډيري ريښې کړي وي. نو پر دې بنسټ، که د سوسياليستي سمونونو لپاره يوازي د توليدي ځواکونو د ودي کچه په پام کي نيسو؛ بيا به مو هم تېروتنه کړې وي.

۴ - همدارنگه د سمونونو د چټکتيا د کچي په ټاکلو کي بيلابيل عوامل اغېزه کوي. هر ډول بېړه، بېخايه تلوار او د سمبالولو له هغو شکلونو څخه گټه اخيسته، چي د هغو شرايط لا تراوسه برابر سوي نه وي؛ نه يوازي دا چي په ټولنه کي سوسياليستي اوښتونونه نه چټکوي؛ بلکې د هغوی کراريدلو لامل گرځي. په ځانگړي ډول، عام اقتصاد ته د کوچنيو خصوصي ملکيتونو په ادغامولو کي بېړه، د سوسياليزم ودانۍ ته خورا ډېر زيان رسوي.

۵ - د سوسياليستي بدلونونو د سم شکل او همغږۍ د ټاکلو لپاره بايد د دغو دوو عواملو ترمنځ نه شلېدونکې اړيکه په پام کي ونيول سي. د شکلونو او کړنلارو سمه ټاکنه د سوسياليزم د ودانۍ د جوړولو کچه چټکوي او ناسمه ټاکنه بيا په لار کي ستونزي جوړوي. د بېلگي په ډول، که هر مهال په کرڼه کي، سوسياليستي سمونونه د توليد د وسايلو د اشتراکي کولو د مخکيني شکلونو څخه له گټي اخيستي (د ځمکي د يوځايي کرڼي لپاره رضاکاره خلگ، د کاري تعاون ډلي او نور) پرته پيل سي، دا چاره ډير کروندگر له اشتراکي اقتصاد څخه ليري کوي، د سوسياليستي بدلونونو کچه کراروي او د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو لپاره لا زيات وخت ته اړتيا پيدا کوي.

۶ - له پانگوالۍ څخه سوسياليزم ته د اوښتون موده، يوازي د يو هيواد د اقتصادي ودي د کچي له مخي نه ټاکل کيږي، بلکې ډېرو نورو سياسي، تاريخي او نړيوالو عواملو سره هم تړلي دي. د بېلگي په

ډول، په شوروي اتحاد کي د خلگو د حاکمیت له ټینګیدو څخه بیا د کرنیزو تولیداتو تر کوپراتیفي کولو پوري ۱۷ کلونه تېر سول، په داسي حال کي چي په مغولستان کي یې بیا ۳۸ کاله وخت ونیو، خو په نورو سوسیالیستي هیوادونو کي بیا دا موده لږ ول، لکه په بلغاریا کي یې ۱۴ کاله، د آلمان په ډموکراتیک جمهوریت کي ۱۱ کاله، په چکوسلواکیا کي ۱۲ کاله او د کوریا د خلگو په ډموکراتیک جمهوریت کي یې ۱۳ کاله ونیول. تاسي پام وکړئ، چي دا زماني توپیرونه څومره ډیر دي.

۷- باید یادونه وکړو، چي په نورو هیوادونو کي د سوسیالیزم بریا، له پانګوالی څخه سوسیالیزم ته د وروسته پاته یا ګاونډیو هیوادونو د اوښتون موده هم را کموي. اټکل سته، چي په راتلونکي کي سوسیالیزم ته تلونکي نور هیوادونه به لا نوري بیلابيلي او ډول - ډول تګلاري او میتودونه وکاروي او د سوسیالیزم د ودانۍ په جوړولو کي به بیلابیل والی راولي.

۴ - پانګوالي خصوصي مالکیت څه ډول، په سوسیالیستي مالکیت اوږي؟

۱- په سوسیالیستي مالکیت باندې د پانګوالي مالکیت اړول، د زیارایستونکو د سیاسي واکمنۍ له ټینګېدو سره منځته راتلای سي. دا چاره، د عام مالکیت د رامنځته کولو لپاره تر ټولو اړین شرط دی.

۲- هماغسي چي د زیارایستونکو لپاره د سیاسي واک اخیستلو لاري - چاري بیلابيلي دي، هماغسي په ټولنیز مالکیت باندې د خصوصي مالکیت اړولو شکلونه او تګلاري هم جلا دي. دلته به د تولید د وسایلو د ټولنیز کولو عمومي قانونمندی او اصول وڅیړو، چي د ټولو سوسیالیزم جوړونکو هیوادونو لپاره اړین دي.

۳- د طبقاتي ځواکونو تناسب، اقتصادي وضعیت او د زیارایستونکو د واکمنۍ له لوري، د انقلابي ګامونو د اخیستلو پر وړاندې، د پانګوالی د غبرګون څرنگوالی په دې برخه کي تر ټولو اغیزناک دي. که پانګوال د انقلابي تدابیرو پر وړاندې ټینګ مقاومت کوي، هغه مهال زیار ایستونکي اړ دي، د تولید وسایل په تلوار سره ملي کړي او دا کار د مالکیت د ضبطولو شکل ځانته اخلي، خو که د پانګوالی مقاومت شدید نه وو، هغه مهال د ملي کولو لړۍ باید په کراري سره منځته ولاړه سي. په ځانګړو تاریخي شرایطو کي، چي ملي پانګوالي، د امپریالیزم پر وړاندې مبارزې کي له ډموکراتیکي جبهې سره یو ځای کیږي، د دې شونتیا رامنځته کیږي،

چي پانگوالي مالکيت بايد په پړاويز ډول او د دولتي پانگوالۍ په مرسته، په سوسياليستي مالکيت باندې بدل سي. په دې شرايطو کې اړينه ده، چي توليدي موسسې، ترانسپورت او د توليد نور وسايل، سوسياليستي دولت له پانگوالو څخه رانيسي.

۴- دا ټکي بايد هېر نه کړو، چي د پانگوالۍ شتمنۍ يو ډول نه دي، بلکې په بيلابېلو شکلونو کې، لکه دولتي مالکيت، انحصاري - دولتي مالکيت، انحصاري مالکيت او د توليد پر وسايلو باندې لوی او منځنۍ خصوصي مالکيت په شکلونو کې سته. زيار ايستونکي د ملي کولو پر مهال هر شکل ته په جلا ډول سره پام کوي. د بېلگې په ډول، که د دولتي انحصاراتو او کوچنۍ پانگوالۍ، د مالکيت د خصوصي کولو پر مهال يو ډول ميتودونو څخه گټه واخيستل سي؛ تېروتنه به وي.

۵- د پانگوالۍ بيلابيلې موسسې، د توليداتو د تمرکز له اړخه يو له بله جلا دي. د سوسياليستي مالکيت د جوړولو پر مهال دا توپيرونو ته بايد پام وسي. د بېلگې په ډول، د پانگوالۍ په کوچنيو موسساتو کې چي د کارگرانو شمېر يې ډير نه دی؛ په ځانگړي ډول بيا په هغو ځانگو کې چي د توليداتو زياته برخه په هغو کوچنيو موسسو کې توليد کېږي، د ملي کولو د لړۍ پر مهال تلوار او بېړه، د توليدي ځواکونو د ودي کچه کرارولای سي. حتی په ځيني مواردو کې، چي په هيواد کې دننه او په نړيواله کچه د طبقاتي ځواکونو تناسب سم نه وي؛ دا ډول بېړه کولای سي، د زيار ايستونکو سياسي برياوي هم له منځه يوسي.

۶- له خصوصي توليدي موسسو څخه، د سوسياليزم د ودانۍ لپاره گټي اخيستنې کې، لومړی پړاو کېدلای سي، کارگري کنټرول وي. کارگري کنټرول د پانگوالۍ فعاليت داسي تنظيموي، چي توليدات تر ډېره پوري د زيار ايستونکو د گټو تابع سي. د پانگوالي موسسو زيار ايستونکي د کارگري کنټرول په واسطه، د کار د مولدیت د زياتوالي، توليداتو د تکامل، د محصولاتو د بېي د ټيټوالي او نورو کارونو لپاره هڅه کوي. کارگري کنټرول په ټولو هغو هيوادونو کې، چي د سوسياليزم لار يې په مخه کړې وي؛ په لږ و ډيره کچه حاکم کېږي.

۷- له پانگوالۍ څخه سوسياليزم ته د اوښتون تر ټولو مهم شکل، چي په ټولو هغو هيوادونو کې، چي له پانگوالۍ څخه سوسياليزم ته تللي دي؛ دود هم دی، د «دولتي پانگوالۍ» اقتصادي سيستم دی. دا سيستم د توليد پر وسايلو د دوه ډوله مالکيت رامنځته کونکی دی، هم عام دولتي مالکيت او هم خصوصي پانگوالي مالکيت. سوسياليزم ته د اوښتون په انتقالي پړاو

کي، د دولتي پانگوالۍ سيستم، د پانگوالي اقتصاد عناصر (چي فعاليت ته يې په هيواد کي اجازه ورکول کېږي) د سوسياليزم په گټه تنظيم او کنټرولوي او له هغه څخه گټه اخلي. د دولتي پانگوالۍ په سيستم کي د و. ا. نين له قوله: «داسي اقتصادي سياست عملي کېږي، چي پانگوالي ونه سي کړای، له هغه چوکاټ او شرايطو څخه چي پرولتاريا ورته ټاکلي دي؛ پښه واړوي»^۲.

۸- د اروپا په سوسياليستي هيوادونو کي د ملي کولو لړۍ، د لويو انحصاري ملکيتونو د سوسياليستي کولو سره پيل سول، چي د نازيانو سره يې فعاله همکاري کړې وه. د لويو انحصاري ملکيتونو د ملي کولو په لړ کي هغوی ته هيڅ ډول جبران ور نه کول سو.

۹- د منځنۍ پانگوالۍ د ملکيتونو د ملي کولو پر مهال، د دولتي قوانينو سره سم بايد د هغه ټوله بيه يا يوه برخه يې مالکينو ته ورکول سي. په ډېرو اروپايي سوسياليستي هيوادونو لکه بلغاريا، چکسلواکيا، پولنډ او آلمان په ډموکراتيک جمهوريت کي، پانگوالي موسسې په داسي ډول ملي سولې، چي پخوانيو خاوندانو ته يې د دولتي پورونو پاڼي ورکول سوې. د پورونو د پاڼو په ورکولو سره پخوانيو خاوندانو ته يې په کلني ډول د موسسې د ټولي بېې څخه ۳٪ - ۶٪ ورکول کيدلې. کېدلای سوای، د پور پاڼي په ميراث پاتي سي، خو خاوندانو يې پر بل چا باندې خرڅولای نسوای. داسي څوک ول هم نه، چي دا پاڼي رانيسي.

۱۰- د سوسياليستي مالکيت رامنځته کول يوازي د لويو ځمکوالو او پانگوالو څخه د مالکيت ضبطول نه دي. دا گامونه يوازي لومړني پړاوونه دي او د هغه په دوام د توليد هغه وسايل، چي د زيار ايستونکو لاس ته لويډلي دي، د لا بڼې ودي او تکامل لپاره، د ملي اقتصاد د پلان سوي تنظيم سره پر کار اچول کېږي. دا ټولي دندي ډېر دقيق او نه ستړی کېدونکي زيار غواړي.

۵ - کروندگر څنگه د سوسياليزم په لار کي گامونه اېږدي؟

^۲ - په دې اړوند، زموږ په عصر کي تر ټولو بڼې بيلگې د چين او ويتنام د خلقي جمهوريتونو دي. دغو دواړو هيوادونو، د کمونسټو گوندونو تر حاکميت لاندې، سوسياليزم ته په اوښتوني پړاو کي، د پانگوالۍ عناصر په ډير برياليتوب سره، د فيوډالي وروسته پاته توب د له منځه وړلو او سوسياليزم د ودانۍ جوړولو لپاره، د اړيني تخنيکي ودي او توليدي ځواکونو د تکامل په موخه پر کار اچولي. (ژباړن)

دا موضوع د سوسياليزم د ودانۍ د جوړولو ډير پېچلى کار دى.

۱ - په ډېرو هيوادونو كې د كروندگرو طبقه د پام وړ شمېر، يا تر ټولو ډېر كار ځواك جوړوي. د كارگري طبقې په پلويتوب باندې له كروندگري طبقې سره د يووالي پرته، د سوسياليزم بريا ناشونې ده. پر دې اساس، په هر هيواد كې د سوسياليزم بريا په دې پورې تړلې ده، چې كوم شمېر كروندگر د سوسياليزم له پروسې سره يو ځاى سوي دي.

۲ - د سوسياليزم پر لور د كروندگرو لار، د كارگرانو د لارې په نسبت توپير كوي. علت يې هم دادى، چې د پانگوالي مناسباتو په حاكميت كې، د كروندگرو اقتصادي او سياسي حالت د كارگرانو په نسبت توپير كوي. كروندگر، د كوچنيو خصوصي ملكيتونو درلودونكې دي، خو مالكيت يې بيا پر خپل شخصي كار او زيار ولاړ دى. پر دې اساس، د كروندگرو كوچنى خصوصي مالكيت نه سو كولاى، د پانگوالو د مالكيت په ډول ضبط كړو. سوسياليستي مالكيت ته، د خصوصي كروندگرو د مالكيت اړول، يوه اوږده لړۍ ده، چې يو شمېر اوښتونكي گامونه غواړي. و. ا. ل. نين ويلى وه: «د كوچنيو بزگري اقتصادونو څخه نه سو كولاى، يوه پلا لويه كرنيزه موسسه جوړه كړو. ناشونې ده، هغه كرنيزي چاري، چې تراوسه په نامنظم ډول سرته رسيدلې، يوه پلا عام او اشتراكي وگرځي او ځانته د لويو توليداتو شكل واخلي.»

۴ - د سوسياليزم ودانۍ ته د كروندگرو د خپلولو اصلي ځانگړنه په دې كې ده، چې دوى د توليد شخصي وسايل په خپله خوښه، د يوځايي توليد موسساتو ته وروړي، خو د دغو موسساتو سره د دوى په خپله خوښه يو ځاى كيدل په دې مانا نه دي، چې گواكي كروندگرو د سوسياليزم لار په مخه كړې ده. د بېلگې په ډول، په شوروي اتحاد كې سوسياليستي دولت، د هغو نويو تاسيس سويو موسساتو څخه چې «كالخوز» نوميدل، هر اړخيز مالي، كريدېتي، تخنيكي او سازمانې ملاتړ كوي، چې دا چاره د كالخوزي نظام د ټينگيدلو سبب كېږي.

۵ - د كروندگرو پخوانى فكري ډول، چې غواړي پر خپلو وسايلو باندې په خپلو ځمكو كې كار وكړي، د دې خنډ گرځي، چې د كرنې اشتراكي كولو ته مخه كړي. ملگرى و. ا. ل. نين په دې اړه يادونه كوي: «په تلوار او د بهرني حكمونو او فرمانونو سره د كرنيز اقتصاد بدلول، ډير بېځايه فكر دى... د كروندگرو مليوني ملكيتونو تر اغيزې لاندې راوستل، يوازي په پړاويز ډول، په ډېر احتياط او

د برياليو موډلونو په وړاندې کولو سره شونې دي، ځکه کروندگر ډير رښتيا ليدونکي او د پخوانيو ځمکنیو اقتصادونو سره تړلي دي او يوازي د توصیو او لارښوونو سره، د اړينو بدلونونو راوستلو ته زړه نه ښه کوي.»

پر دې بنسټ کروندگر يوازي په پراويز ډول، د توليداتو په کوپراتيفي کولو سره، د رضاکارۍ له اصل سره يو ځای، په دې شرط چې خپلې مادي گټې هم پکښې وويني؛ د سوسياليزم خواته د اوښتون پر لار گام ايږدي.

۶ - د کروندگرو اړوند دا حللاره په ټولو سوسياليستي هيوادونو کې تر سترگو کېږي. په هغو ځايونو کې کرنيز اقتصادونه په خپله خوښه، له کوپراتيفونو سره يو ځای سوي دي. دولتي کرنيز موسسات يوازي په هغه ځای کې جوړېږي، چې هلته د کروندگرو کوچني مالکيتونه او ځمکې نه وي او د داسې موسساتو جوړول د کروندگرو د اقتصادي زيان لامل نه سي، خو د کوپراتيفي کولو لړۍ هم په هر هيواد کې ځانته جلا شکلونه او میتودونه لري، چې د اړوند هيواد د تاريخي، ملي او فرهنگي ځانگړتياوو څخه سرچينه اخلي.^۳

۶ - سوسياليستي ټولنه کوم پړاوونه تېروي؟

۱ - سوسياليزم، چې د کمونستي ټولنې لومړی پړاو دی؛ اوږد تاريخي مزل غواړي. په دا موده کې سوسياليزم ځانگړي ټولنيزي، اقتصادي او تاريخي دندې ترسره کوي، چې د کمونستي ټولنې د جوړولو لپاره ور سپارل سوي دي. په شوروي اتحاد کې، د اکتوبر د سوسياليستي انقلاب له بريا سره د سوسياليزم د ودانۍ جوړول پيل سول، چې د دېرشمې لسيزې په پيل کې يې عمومي سوسياليستي ټولنه رامنځته کړای سوه.

^۳ - د کرنې د کوپراتيفي کولو، تعاوني کولو او اشتراکي کولو څخه غايي موخه داده، چې لوی کرنيز واحدونه رامنځته سي او په هغو کرنيزو واحدونو کې د عالي تخنيک او ماشينۍ څخه په گټې اخيستنې، کرنيز توليدات په کمې او کيفي ډول تکامل وکړي او د کروندگرو د ژوندانه او هوساينې کچه لوړه سي. په کوچنيو ځمکنیو ملکيتونو کې، له کرنيز تخنيک څخه گټه اخيستنې او د توليداتو د زياتوالي سره د کروندگرو د ژوندانه ښه کېدل هغومره اقتصادي او توليدي گټورتوب او اغيزمنتوب نه لري. (ژباړن)

۲ - د سوسياليزم د ودانۍ د جوړولو په اړه، يو شمېر داسي پوښتني کيږي، چي څه وخت پوهيدلای سو، نور په يو هيواد کي، د سوسياليستي ټولني ودانۍ جوړه سوې ده؟ يا د پانگوالۍ څخه سوسياليزم ته اوښتون څومره موده غواړي؟ ولي موږ وايو، چي په دې هيواد کي سوسياليزم جوړ سو دی، په داسي حال کي چي هغه هيواد لا د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو په پړاو کي وي؟ يادو پوښتنو ته سم ځوابونه هغه مهال ورکولای سو، چي د يو ټاکلي پړاو د پوره کولو، چي يو هيواد يې پوره کوي، يا د سوسياليزم د جوړولو په لار کي، د بيلابيلو هيوادونو توپيريز وضاحت ورکړو.

۳ - د سوسياليزم د ودانۍ جوړول، په اقتصاد، سياست او ايډيالوژۍ کي د يو شمېر پېچلو دندو ترسره کول غواړي. دا دندې، په مادي، تخنيکي، ټولنيزو، اقتصادي، سياسي او فرهنگي برخو کي د اوښتونونو او بدلونونو راوستل دي. د دغو بدلونونو په پايله کي ځېښاکگر طبقات له منځه ځي، استثمار پای ته رسېږي او د کارگرانو، بزگرانو او روښانفکرانو په ژوندانه کي د پام وړ ښه والی راځي. د ټولني او وگړو ترمنځ مناسبات د همکارۍ او ملگرتيا شکل اخلي.

۴ - د انتقالي پړاو له پای ته رسېدلو سره، د هغې ټولني په بنسټونو کي د سوسياليزم جوړولو چاري پيل کيږي. د سوسياليستي مناسباتو تخنيکي او مادي بنسټونه وده کوي او پرمختللي سوسياليستي ټولنه جوړيږي. په شوروي اتحاد کي د پرمختللي سوسياليزم جوړول، د شلمي پېړۍ د ديرشمي لسيزي له پای څخه پيل او د شپږمو کلونو تر پيل پوري وخت ونيو.^۴

۵ - سوسياليستي انقلابونه، په بيلابيلو هغو هيوادونو کي، چي د ودي بيلابيله کچه لري؛ سرته رسېږي. پر دې اساس په يادو هيوادونو کي د مولدیت، هوساينې او فرهنگ کچه هم يوه نه وي. د پانگوالۍ ځانگړنه داده، چي د بيلابيلو هيوادونو ترمنځ په اقتصادي کچه کي خورا زيات توپيرونه وي. د سوسياليزم بريا په يوه هيواد کي، د پياوړي مادي او تخنيکي بنسټونو د جوړولو په مانا دي!

۶ - د هيواد د سوسياليستي کولو پر مهال، د ملي اقتصاد ټولي برخي د يو واحد اقتصادي - ماشيني ټولگي په ډول سره يو ځای کيږي. په اقتصاد کي د بريښنايي کولو چاري چټکي وي او هڅه کيږي، د

^۴ - دا پړاو په چين کي، له ۱۹۷۹ څخه پيل سو او اټکل کيږي، چي تر ۲۰۴۹ کال پوري به وخت نيسي. په ويتنام کي هم له ۱۹۸۰ څخه پيل سوي او تر ۲۰۴۵ کال پوري به دوام وکړي، خو د نړيوالو سوسياليستي قدرتونو د شتون او پانگوالۍ د گواښونو د لږوالي پر مهال، دا کار په يوې لسيزي کي هم کېدلای سي. (ژباړن)

توليداتو د تكامل او خلكو د هوسايني لپاره د ټكنالوژۍ تر ټولو وروستۍ لاسته راوړنې پر كار ولوېږي او د خلكو د ورځ تر بلې زياتيدونكو مادي او فرهنگي اړتياوو د پوره كولو لپاره، په پلان سوي ډول سمبال سي. د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو لپاره د وړونو سوسياليستي هيوادونو همكاري او ملاتړ ته هم اړتيا ده.

۷- د سوسياليزم بريا، په سوسياليستي مناسباتو باندي د پانگوالي مناسباتو د اوښتون او د ملي اقتصاد په ټولو برخو كي د عام اقتصاد د حاكميت په مانا ده.

۸- د سوسياليستي اقتصاد د رامنځته كولو سره، په ټولنه كي نوي جوړښتونه منځ ته راځي او د څښناكگرو طبقاتو پر ځاى، د كارگرانو او بزگرانو او روښانفكرانو ملگري طبقات را منځته كيږي.

۹- د سوسياليزم بريا، د فعاله پلان سوي ملي اقتصاد، چي د كار په اندازه ویش پكښي ترسره كيږي؛ د را منځته كيدلو په معنا دی. دغه راز، د سوسياليزم بريا، ډيري نوري پيچلي دندي لكه د ښار او كلي ترمنځ د توپيرونو او د جسمي كار او ذهني كار ترمنځ د توپيرونو له منځه وړل هم غواړي.

۱۰- د سوسياليزم د بريا تر ټولو اړين شرط، د فرهنگي انقلاب برياليتوب دی. سوسياليستي ټولنه د ټولو زيار ايستونكو په گټه وده كوي، او نه يوازي د مادي اړتياوو د پوره كيدلو لوړه كچه رامنځته كوي، بلكې يو عالي ټولنيز سوسياليستي فرهنگ هم ورسره را منځته كيږي. فرهنگي انقلاب د زيار ايستونكو د گټو ځواب ويونكى دی او په ورته وخت كي د توليداتو د ښې ودي سره هم مرسته كوي، ځكه لوی ماشيني توليدات د عالي تحصيلاتو درلودونكي كاركونكي او كارپوهان غواړي. د فرهنگي انقلاب په لړ كي، د بيسوادۍ له منځه وړل، د زده كړو د كچي لوړول او ټولو ته د مسلكي او تخنيكي زده كړو وركول اړين دي.

۱۱- د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو ټولي برخي له يو بل سره ډير تړاوونه لري. د بېلگي په ډول، د سوسياليزم د مادي او تخنيكي بېخبناء را منځته كول، د فرهنگي انقلاب د مخته وړلو زمينه برابروي. فرهنگي انقلاب بيا خپله د سوسياليزم مادي او تخنيكي ودانۍ د جوړولو كار چټكوي، خو هره دا لړۍ په خپلواك ډول مخته ځي او كېدلای سي له بلي لړۍ څخه مخكي يا شاته وي، خو د سوسياليزم د بريا لپاره بيا هم د ټولو بدلونونو راتلل اړين دي.

۱۲ - د سوسياليزم بريا، د هر ډول ملي، طبقاتي، نژادي او سياسي ظلمونو څخه د زيار ايستونکو د خلاصون او عمومي - ټولنيزي شتمنۍ د را منځته کولو په معنا دی. د همدغو ځانگړنو له مخې، په يوه هيواد کې د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو کچه ټاکل کېږي.

۱۳ - پورته ياد سوي ټول پړاوونه د تاريخ د جبر برخې دي او د هر هغه هيواد لپاره چې د سوسياليزم پر لور يې گام ايښی وي؛ اړين گڼل کېږي.

ټول نوي سوسياليستي سوي هيوادونه، د سوسياليزم انتقالي او اوبستوني پړاو تېرولو ته اړتيا لري، چې د هغه په لړ کې پخوانۍ ټولنه په نوي ټولني بدلېږي.

۱۴ - پرمختللي سوسياليزم ته اوبستون بيا، د ټولنيزو مناسباتو د لا ښې او زياتې ودې په معنا دی. د پرمختللي سوسياليزم په شرايطو کې، توليدي ځواکونه او توليدي مناسبات ډيري لوړې کچې ته رسېږي، چې د مخکينيو پړاوونو په نسبت د نويو کمې او کيفي ځانگړنو درلودونکې وي.

۷ - د پرمختللي سوسياليستي ټولني ځانگړني کومي دي؟

۱ - پرمختللي سوسياليستي ټولنه يو لړ ښکاره ځانگړني لري، چې د سوسياليستي ټولني د ودې له نورو پړاوونو سره توپير کوي. څه ډول چې پورته مو يادونه وکړل، د پرمختللي سوسياليستي ټولني تر ټولو څرگنده ښه داده، چې عالي تخنیکي وسايل، مادي هوساينه او ټولنيز - انساني فرهنگ ولري.

۲ - پرمختللي سوسياليستي ټولنه، کمونيزم ته د اوبستون په لار کې يو قانونمند پړاو دی، تر څو په هغه پړاو کې بيا «هر چاته د خپل اړتيا په اندازه» اصل پر ځای سي او هغه پړاو ته د رسيدلو لپاره مادي او فرهنگي زمينه برابره کړي.

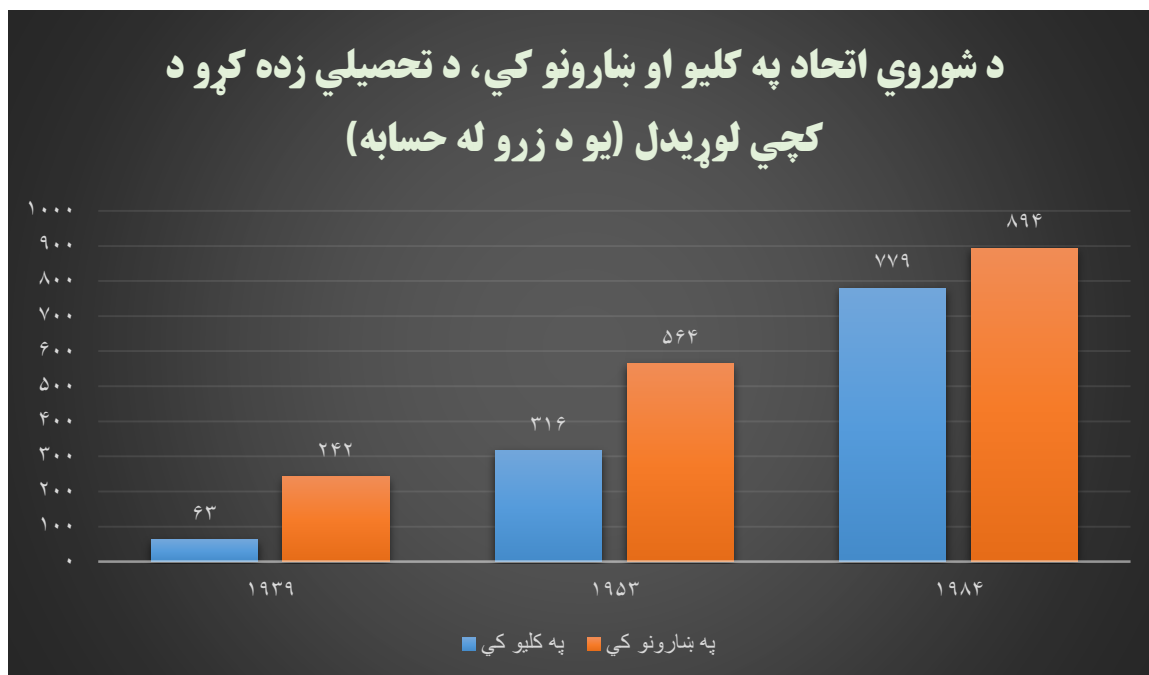
۳ - د توليدي ځواکونو د ودې له کيفي کچې (په عالي تخنیک سره سمباليدل) سره په ټولنه کې د دې شونتيا را منځته کېږي، تر څو هغه دندې، چې د ځانگړتيا او کچې له اړخه ډيري پېچلې وي؛ ترسره کړای سي. په دې لړ کې دخلگو د مادي هوسايني او فرهنگي کچې لوړوالی تر ټولو زيات لومړيتوب لري.

۴ - د پرمختللي سوسياليستي ټولني مادي او تخنيکي بنسټونه په هر اړخيز ډول وده کوي. که د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو پر مهال ښه هڅه وسي؛ د نړيوال سوسياليستي کار د ویش سره لا ښه پرمختگونه رامنځته کيدلای سي.

۵ - د شوروي اتحاد په ملي اقتصاد کي، د تخنيکي پرمختگ ټاکونکي ځانگي لکه برېښنا، کيمياوي او پتروشيمي صنايع ماشين جوړونې او اوزار جوړونې تر پخوا زياته وده کړې ده او ددا برخو سره يو ځای، کرڼه هم ميکانيزه سوې ده. په سوسياليستي ټولني کي د تخنيک دوامداره تکامل او نوښت ته اړتيا ده او په ښه ډول سره زمينه ورته برابري.

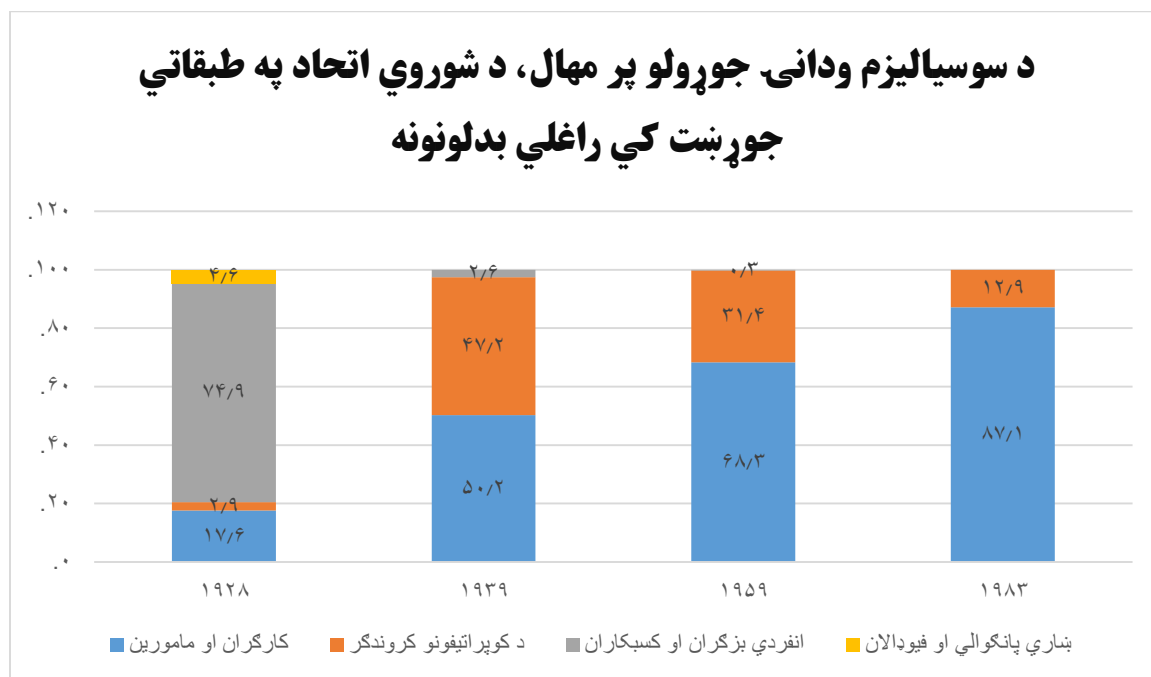
۶ - په شوروي اتحاد کي پرمختللي سوسياليزم ته اوښتون، د زيار ايستونکو د زده کړي او فرهنگ په کچي پوري اړه لري، د بېلگي په ډول، په ۱۹۳۹ کال کي، د ښاري اوسيدونکو څخه يوازي ۲۴,۴٪ عالي او منځني تحصيلات درلودل او په کليو کي بيا دا شمېر ۶,۳٪ وو. په داسي حال کي چي په ۱۹۸۲ کال کي ۸۸٪ ښاري زيارايستونکو عالي او منځني تحصيلات درلودل او دا کچه بيا په کليو کي ۷۶٪ ته پورته سول. دا ارقام په دې مانا دي، چي د سوسياليزم په لومړني پړاو کي، لږو خلگو عالي او منځنۍ زده کړي درلودې، خو د پرمختللي سوسياليزم په پړاو کي اکثريت خلگو عالي او منځنۍ زده کړي کړي وې.

۱ - شکل

۷ - د پرمختللي سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو یو بله پایله د ټولنې په طبقاتي جوړښت کې د بدلونونو رامنځته کول دي. په دې مانا چې د کروندګرو ډیره برخه د کوپراتیفي او کالخوزي کرنې څخه د تولیداتو دولتي سکتور ته ور ګرځي. البته د دې کار لپاره خورا زیات تخنیکي امکانات او ذهني جوړجاړی اړین دی.

شکل - ۲

۸ - د عام مالکیت له زیاتیدلو سره، د ملي اقتصاد د پلان اداره هم زیاته وده کوي. تمه کېږي، چې یاده اداره باید اوږدمهاله پلانونه جوړ کړي او د خپلو پلانونو لپاره دقیق علمي استدلال او محاسباتي سنجشونه وړاندي کړي.

۹ - د زیارایستونکو لپاره د مادي نعمتونو په ویش کې د پام وړ بدلونونه راځي، په دې مانا چې د ترسره سوي کار کمیت او کیفیت ته په لا ښه دقت سره پام کېږي او د عامو لگښتونو ونډه، چې د خلکو اړتیاوي پوره کوي؛ لا زیاتېږي.

۱۰ - په دې ډول سره، د ټولنیز ژوندانه په ټولو برخو کې، ژور بدلونونه راځي او د دغو بدلونونو سره کېدلای سي د پرمختللي سوسیالیستي ټولنې په اړه خبرې وسي.

دوهم څپرکی، د سوسیالیزم اقتصادي سیستم

۱ - له څه څخه، د سوسياليزم اقتصادي بنسټونه جوړيږي؟

۱ - د پانگوالي ټولنې پر خلاف، په سوسياليستي ټولنې کې دا بنسټ د خصوصي مالکیت پر اساس نه، بلکې د تولید پر وسایلو له عام مالکیت څخه جوړ سوی دی. د پانگوالۍ تر حاکمیت لاندې نه یوازې ځمکې، د هستوګنې څو پوړیزه ودانۍ، ورکشاپونه، مغازې، رستورانټونه او هوټلونه، بلکې فابریکې، کارخانې، کانونه او بانکونه هم کېدلا سي، په جلا وګړو پورې تړلي وي او نور کارپوهان، کارگران او انجینران په هغو موسساتو کې ټاکل کیږي.

۲ - د خصوصي مالکیت خاوندان او ځیښناکګر، د کارکونکو د کار یوه زیاته برخه ځانته خپلوي، په داسې حال کې چې دا عواید خپله په کارگرانو پورې تړلي دي. د بېلګې په ډول، که یو پانگوال د یوې جوړې جامو لپاره (د ټوکر د بېي د خیاطۍ ماشین د رغولو، بریښنا د لګښت، د ځمکې اجارې، د کارگرانو د مزد تادیې په پام کې نیولو سره) ۲۰ ډالره ولګوي، دا جامې په ۳۰ ډالره پلورل کیږي، چې په پایله کې ۱۰ ډالر خالص عاید د پانگوال جیب ته لویریږي. اوس تاسې حساب وکړئ، چې یوه فابریکه به په یوې اوونۍ، یوې میاشت او یوه کال کې، څومره جامې تولید کړای سي؟ خو په سوسياليستي ټولنې کې بیا ټول عواید بیرته په خلګو او کارگرانو پورې اړه لري او پر همدوی ویشل کیږي.

د حیرانتیا خبره نه ده، چې د خصوصي مالکیت خاوندان د سوسيالیزم سرسخته دوښمنان دي، ځکه سوسيالیزم د دوی لوی استثماري خصوصي مالکیت له منځه وړي او د تولید پر وسایلو عام خصوصي مالکیت رامنځته کوي.

۳ - سوسياليستي مالکیت پر دوه ډوله دی، یعنې دولتي مالکیت او کالخوزي یا کوپراتيفي مالکیت. همداسې د هغو مسلکي او عامو سازمانونو شتمني (لکه د سپورتي سازمانونو اړین وسایل او اوزار، چې د چارو د مخته وړلو لپاره یې پکارېږي) هم په سوسياليستي مالکیت کې راځي. هیڅ څوک حق نه لري، دا ملکیتونه، د خپلو شخصي ګټو لپاره وکاروي.

۴ - باید ووايو، چې په هره طبقاتي ټولنه کې د تولید پر وسایلو د مالکیت د شکل څرنگوالی د هغې ټولنې ټولنیز او اقتصادي جوړښتونه او د بیلابیلو ډلو ګټې او زیانونه رابښي. د کمونستي او کارګري

گوندونو لپاره، د تولید پر وسایلو باندې د مالکیت د وضعي تحلیل او په هغه باندې پوهېدل، هم له سوسیالیستي انقلاب څخه وړاندې او هم وروسته، ډېر اړین دي. دا تحلیل زموږ سره مرسته کوي، چي اقتصادي تاکتیک او ستراتیژي په علمي ډول سره جوړه سي او د ډېرو لږو ضایعاتو سره، په عمل کې پلې سي.

۵ - په صنایعو، کرنې او خدماتو کې د تولید د وسایلو اړوند، د سوسیالیستي ټولنې د ټولو غړو د حقوقو یوشان والی، له انسان څخه د انسان هر ډول استثمار له منځه وړي. بانکونه، موزیمونه، ښوونځي، سټډیومونه، روغتونونه، سوداګریزې موسسې او ډیر ښاري هستوګنیز اپارتمانونه، ټول په حکومت - یعنې په ټولو خلکو پورې اړه لري. په دې مانا، چي ټول خلګ د عامو تولیداتو د اغیزمنتوب او ګټورتوب پلویان دي، تر څو په پلان سوي ډول، د دوی ورځ تر بلې ډیریدونکي مادي او معنوي اړتیاوي پوره کړي.

۶ - د سوسیالیزم په شرایطو کې، د عامې شتمنۍ د ډیرولو یوازینی سرچینه د چا له استثمار پرته د ټولنې په ګټه کار او زیار دی، چي د انسان لپاره مادي هوساینه او هر اړخیزه پیژندنه هم رامنځته کوي. د دغو عواملو په شتون کې، د تولیدي او سوداګریزو رازونو یا د تکره استادانو له لوري د خپلو مهارتونو پټول له منځه ځي. د دې برعکس، په کار کې د اصولي او سالمې سیالۍ لپاره زمینه برابره سوې وي، چي سوسیالیستي سیالۍ ورته وايي. د دغو سیالیو ګډون کونکي هڅه کوي، په ښه ترینه تولیدي ښې سره، د عامو شتمنیو په زیاتوالي کې سیالي وکړي.

۷ - د سوسیالیستي نظام له حاکمیت سره، هر کار د انسان او دده د ګټې لپاره ترسره کیږي. خلګ له ماشومتوب څخه نیولې تر بوداتوب پورې په دې مسئله باندې پوهیږي. د بېلګې په ډول، هغه مهال، چي مور او پلار د خپلې دندې په ځای کې په کار لګیا وي؛ د هغوی اولادونه د ډیرو لږو پیسو په بدل کې، په وړوکتونونو او شیدو ځایونو کې روزل کیږي او هلته تکره روزونکي او ډاکټران پر ماشومانو پام کوي.

دا چي د روغتیا یادونه مو کړې ده، باید ووايو، چي په ټولو سوسیالیستي هیوادونو کې، د ټولو لپاره روغتیايي خدمات وړیا دي. که څوک ناروغ سي؛ کولای سي د یوې ټلیفوني اړیکې په نیولو سره په وړیا ډول یو ډاکټر کور ته ور وغواړي، تر څو اړونده مرسته ورسره وکړي. که روغتون ته د ناروغ وړل

اړين وي؛ ډاکټران يې روغتون ته وړي او ترهغه مهاله چي په پوره ډول سره رغېږي؛ درملنه يې کوي. د ناروغۍ پر مهال، د خپل مياشتني معاش ۱۰۰٪ حقوق لري.

ښکاره ده، چي زيار ايستونکي انسانان د پانگوالي مناسباتو پر مهال، داسي حقوق نه سي درلودلای.

۸ - سوسياليستي حکومت، چي د عمومي ښوونځيو، تخنیکي زده کړو ځايونو، او نورو موسساتو مالک دی؛ ماشومانو او ځوانانو ته په وړيا ډول زده کړي ورکوي او د هغوی لپاره، د هغوی په خپله خوښه ټاکل سوې څانگه کي د زده کړو زمینه برابروي.

د عالي ښوونځيو او منځنيو مسلکي ښوونځيو زده کونکي له حکومت څخه معاش هم اخلي، چي د هغه معاش اندازه د زده کونکو له نمراتو او ټولگيو له مخي توپير کوي.

۹ - خلگ، چي د توليد د وسايلو مالکين دي، د خپل کار د کمي او کيفي اندازې له مخي مزد اخلي. بايد يادونه وکړو، چي نقدي مزد، که څه هم د خلگو د عايد تر ټولو اصلي برخه ده، د عايد يوازينی سرچينه نه ده. د خلگو د ژوندانه ډيري اړتياوي د عامي استهلاکي برخي لخوا پوره کېږي. د دې ځانگړي سوي استهلاکي برخي څخه د زده کړي او روغتيا ترڅنگ د خلگو نوري اړتياوي هم پوره کېږي، چي وروسته به يې يادونه وکړو.

۲ - د سوساليزم د اقتصادي قانون بنسټيز ماهيت څه دی؟

۱ - د عيني اقتصادي قوانينو له ډلي څخه، چي بشريت د هغه مطابق خپل د تکامل لار پيدا کوي، د هغې ټوني بنسټيز اقتصادي قوانين ځانگړې ونډه پکښي لري. دا قانون د ټولني اصلي خوځښت ورکونکی او د ټولني حاکم توليدي ډول بيانوي.

د بېلگي په ډول، د پانگوالۍ د بنسټيز اقتصادي قانون سره سم، د توليد وسايلو د مالکينو له لوري د اضافي ارزښت خپلول دي. د پانگوالو اصلي موخه داده، چي د خپلو کارگرانو لخوا اعظمي عايد لاس ته راوړي او دا عايد بيا دوران ته ولوېږي، تر څو دوی ته لا زياته گټه راوړي. پر دې اساس په پانگوالي نظام کي د زيار ايستونکو د اړتياوو پوره کول د توليد موخه نه ده، بلکې د پانگي د زياتوالي

لپاره کار پکښې کيږي. د رانيونکو له لوري، د توکو اخیستل او استهلاک، د یو پانگوال لپاره یوازې په دې خاطر د لیوالتیا وړ دي، چې د عایداتو د خپلولو او پانګې د زیاتولو لپاره یې په درد خوړل کيږي.

۲ - سوسیالیزم، د تولید موخه په بنسټیز ډول بدلوي او هغه د زیارایستونکو او ټولو خلکو د ورځ تر بلې زیاتیدونکو اړتیاوو پوره کول گرځوي، چې د دولت له لوري تر لاسه سوي عایدات د هغوی په ګټه ویشل کيږي. فریدریش انگلز لیکلي ول، چې: «سوسیالیزم د دې زمینه برابروي، تر څو د عامو تولیداتو له لاري، د ټولني ټولو وګړو ته نه یوازې ورځ تر بلې ښه کیدونکي مادي شرایط برابر کړي، بلکې د هغوی جسمي او معنوي اړتیاوو د پوره کیدلو لپاره د آزاد تکامل لار پرانیزي.»

ملګری و. ا. لینن هم وایي، چې په سوسیالیستي ټولنه کې تولیدات «د ټولني لپاره د هوساینې او ټولني د هر وګړي د آزادانه تکامل لپاره ترسره کيږي.»

۳ - د شوروي اتحاد او نورو سوسیالیستي هیوادونو په اساسي قوانینو کې هم راغلي دي، چې په یادو هیوادونو کې د تولید موخه، په ښه ډول سره د انسانانو ورځ تر بلې زیاتیدونکو مادي او معنوي اړتیاوو پوره کول دي. دا موخه، په منطقي ډول د تولید پر وسایلو د عام مالکیت څخه سرچینه اخلي.

۴ - پوښتنه کيږي، چې د تولیداتو لپاره یادي سوي موخي د کومو لارو - چارو په واسطه لاس ته راځي؟ په واقعیت کې همدا پوښتنه او د هغه د ځواب محتوا د سوسیالیزم بنسټیز اقتصادي قوانین تشکیلوي. دا قانون عبارت دی له: «د عامو تولیداتو د اغیزمنتوب او کار د کیفیت د ښه والي سره، د انسانانو ورځ تر بلې زیاتیدونکو مادي او معنوي اړتیاوو په ښه ډول پوره کول، چې د ملي اقتصاد د چټکي ودې او علمي او متناسبي پلان جوړونې سره لاس ته راځي.»

۳ - د تولید پر وسایلو باندي د سوسیالیستي مالکیت د شکلونو دوه ګونی والی،

کوم ګډ ټکي او کوم توپیرونه لري؟

۱ - څه ډول چې مخکې مو یادونه وکړل، د سوسیالیستي مناسباتو پر مهال د تولید د وسایلو مالکیت دوه شکلونه لري، چې یو عمومي دولتي مالکیت دی او بل کالخوزي - کوپراتيفي مالکیت. د دغو

شکلونو عمومي ماهيت دادی، چي تولید سوي محصولات يا په ټولي ټولني او يا د يوه کوپراتيف په زيار ايستونکو پوري اړه لري او يوه انسان ته د بل انسان د زيار ورکول ناشونی کوي.

۲ - دولتي چارواکي پر دې باندي څارنه کوي، چي د دولتي او کوپراتيفي ملکيتونو ټول خدمات د ټولني په گټه وکارول سي. مادي نعمتونه په داسي ډول ویشل کيږي، چي د هغه يوه برخه مستقيماً د نقدي عايد په ډول او بله برخه د عامو اړتياوو د پوره کولو لپاره ولگول سي، يعنې په هر حال کي بايد ټول د خلگو په گټه وکارول سي.

۳ - په دولتي او کوپراتيفي سکتورونو کي، گډ سوسياليستي اصول دي، چي هغه اصول حتمي او يوځايي کار، د توليداتو پلان سوي وده او هر چاته د کار په اندازه ویش دی.

۴ - خو د دولتي مالکيت او کوپراتيفي مالکيت ترمنځ، د پام وړ توپيرونه هم سته، چي هغه توپيرونه، د توليداتو د اشتراکي کولو کچي او توليدي ځواکونو د ودي کچي دي.

۵ - د عام مالکيت اساسي شکل، دولتي مالکيت دی، چي د کارگرانو، بزگرانو او روښانفکرانو په گډون د ټولو خلگو گډ مالکيت جوړوي. که څه هم په دولت پوري تړلي د توليد وسايل د جلا موسساتو ترمنځ، چي خپلواکه اقتصادي واحدونه دي؛ ویشل کيږي. پر دې اساس د خلگو عمومي مالکيت د هيواد د ټولو زيار ايستونکو گډ مالکيت دی او ټول خلگ د ټولو عامو توليداتو خاوندان دي.

۶ - د خلگو د عمومي مالکيت مشري کونکې ونډه له دې څخه هم ښکاري، چي ټول توليد سوي مادي نعمتونه بيرته د خلگو د لگښت لپاره ځانگړي کيږي. تر ټولو لويي صنعتي، کرنيزي، رغنيزي او نوري موسسې، چي د علم او ټکنالوجي د تکامل لپاره کار کوي؛ په دولت پوري تړلي دي. دغه راز ځمکي، کانونه، سيندونه، ځنگلونه او بندونه هم د کوپراتيفونو مالکيت نه دي، بلکې د دولت انحصاري مالکيت جوړوي. په دې ترتيب سره، د ټولو عامو توليداتو وده، د ملي عايد د کچي زياتوالی او د خلگو د مادي او فرهنگي حالت سمون او ښه والی، د دولتي مالکيت په کار پوري تړلی دی.

۷ - کوپراتيفي مالکيت د دولتي مالکيت سره لږ توپير لري. د توليد اړوند وسايل په اړوند کالخور او کوپراتيف پوري اړه لري، نه په حکومت پوري. البته د کوپراتيفونو او کالخورونو ځمکي د حکومت وي، خو په وړيا ډول کالخورونو ته د کرنې لپاره ورکول سوي وي او کالخورونه پکښي د کرنې او

مالدارۍ چاري د خپلو کارکونکو او تولید له خپلو وسایلو سره مخته وړي، چي هغه بیا په دولت اړه نه لري.

په دې مانا، چي په کوپراتيفي او کالخوزي موسساتو پوري اړوند ودانۍ، تاسیسات، تراکتورونه، کمباینونه، د حاصلاتو ټولولو ماشینونه، تخنیکي وسایل، د مالدارۍ حیوانات، کرنیز تخمونه، نیالګي، حیواني خوراکونه او نور د کرنیز تولید وسایل په حکومت یا ټولي ټولني پوري نه، یوازي په اړوند کالخوز پوري اړه لري.

۸ - کلپونه، هوساځیونه، ورکتونونه، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونه، مغازې او نور تاسیسات، چي د کالخوزونو په بودجې جوړ سوي دي؛ یوازي په اړوند کالخوز پوري اړه لري. هغه نقدي عایدات، چي پر دولت باندي د کالخوزي محصولاتو د خرڅولو سره لاس ته راځي؛ هم په کالخوز پوري اړه لري او خپلو غړو ته به یې ویشي.

۹ - د کالخوزونو عواید، د هغو غړو ته په نقدي او جنسي ډول ویشل کيږي او ویش یې د دولتي موسساتو په ډول، د کار د کمیت او کیفیت او د کالخوزچیانو د زیار له مخي ترسره کيږي.

۱۰ - د عمومي دولتي مالکیت او کالخوزي مالکیت ترمنځ توپیر په دې ډول دی. د یادوني وړ ده، چي د سوسیالیستي مالکیت د دوو ډولونو ترمنځ دا توپیرونه په کراري سره له منځه ځي، ځکه په کالخوزونو کي د مزد د ورکړي شرایط، دولتي موسساتو ته ورته کيږي. په همدې ډول سره، د ژوندانه د اوزارو او تفریح له حساب، د کلیوالي زیار ایستونکو د ژوند کچه د ښار خلکو ته نژدې کيږي. ښاري کارگران چي خپل خوراکي توکي له کالخوزونو څخه لاسته راوړي؛ د کالخوزونو د اقتصاد او تخنیک ودي ته هیله من وي او د کالخوزونو کروندګر بیا چي د ښار د تخنیک او وسایلو څخه ګټه اخلي؛ د دولتي مالکیت ودي او پرمختګ ته لېواله وي.

۱۱ - په سوسیالیستي ټولني کي د مالکیت د دوه ګوني والي ترڅنګ، د بیلابیلو ټولنیزو سازمانونو مالکیت هم سته، لکه د مسلکي اتحادیو او سپورتي سازمانونو ملکیتونه، چي په هغوی پوري اړه لري.

۵

^۵ - د مالکیت نور شکلو، هم په بیلابیلو سوسیالیستي ټولنو کي سته، د بېلګي په ډول، په صنعتي تعاوني مالکیت کي، خو کسان یوه فابریکه یا شرکت جوړوي او حکومت له هغوی څخه مادي او تخنیکي ملاتړ کوي، خو د دې کار لپاره محدودیتونه دادي، چي له انسان څخه د انسان څېښاک، استنار او اقتصادي بې بند و باري را منځته نه کړي، په دې شرایطو کي بیا دولت د مداخلې حق لري. (ژباړن)

۴ - په سوسياليستي نظام کي کوم شيان د وگړو شخصي شتمني جوړولای سي؟

تر دې ځايه پوري مو د عام مالکيت په اړه خبري وکړې، دلته به په دې اړه وږغېږو، چي په سوسياليستي ټولني کي په عامو وگړو پوري کوم شيان اړه درلودلای سي؟

۱ - د سوسياليزم دوښمنانو يو مهال دا رواغ تبليغول، چي کمونستان د خصوصي مالکيت د حق له منځه وړلو سره، پر هر څه باندي عام مالکيت رامنځته کوي. د شلمي پېړۍ د پانگوالۍ ورځپاڼو به په دې اړه ليکني کولې، چي گواکي په روسيه کي، ټول خلگ پر سل کسيزه بسترو باندي د گډو ښځو او نارينه وو سره يو ځای پريوځي او د ټولو خلگو توکي او لوبښي گډ دي. ساده خلگو به دا درواغ منل هم.

۲ - خو اوس ټولو ته دا درواغ مالوم دي او يو ماشوم هم پوهيږي، چي د سوسياليزم تر مناسباتو لاندي د توليد عام وسايل، چي د نورو خلگو د څښناک لامل سوي وي؛ ملي کيږي او سوسياليستي حکومت د خلگو په ځاني شتمنيو او توکو کار نلري.

د ځاني مالکيت په اړه بايد ووايو، چي تر سوسياليستي نظام لاندي ددا مالکيت حق ساتل سوی وي او د دولت له لوري يې ساتنه کيږي. د ځاني مالکيت په لړ کي، د شخصي استهلاک او ورځنيو اړتياوو توکي، لکه (پوښاک، فرنيچر، موټر او د کور تخنيکي وسايل او نور) او د کورني اقتصاد مرسته کونکي وسايل (تر ډيره په کليو کي) هغه پيسې چي د کار او زيار په واسطه لاس ته راغلي او ذيرمه سوي وي او نور ډير هغه شيان، چي د انسان د شخصي مادي او کلتوري اړتياوو د پوره کولو لپاره پکارېږي؛ راځي.

۳ - هغه نوي کورونه، چي د دولت لخوا جوړيږي او بيا وروسته خلگو ته ويشل کيږي؛ په دولت پوري اړه لري او د هستوگنځايونو تخنيکي ترميم او کتنې هم د دولت مسئوليت دی. په شوروي اتحاد کي، د کورونو کرايې د ۱۹۲۸ کال راهيسي هيڅ توپير نه دی کړی او د کارگرانو او مامورينو يوازي ۳٪ مياشتنۍ عايد د کورونو د اجارې لپاره جلا کيږي.

۴ - دغه راز په کوپراتیفونو کې هم د کور جوړولو چارې روانې دي. حکومت د کوپراتیفونو ټولو غړو ته په آسانه شرایطو باندې اوږدمهاله پورونه ورکوي او د ځمکې د اجارې پیسې هم نه ورڅخه اخلي. په کلیو کې ډیر کورونه شخصي دي، خو نن ورځ په کوپراتیفونو کې هم ډیر عام کورونه جوړیږي او کالڅوز درلودونکي پر نه دي، چې د خپل شخصي کور لپاره لگښت وکړي.

۵ - حکومت د کوچنیو کورنیو اقتصادونو او تشبثاتو د ودې لپاره، د کلیو خلکو ته د مالدارۍ، بنوالۍ او سبزیجاتو د کرلو او نورو چارو لپاره وړیا ځمکې هم ورکوي. له دغو ځمکو څخه لاسته راغلي محصولات نه یوازې خپله د کورنۍ غړي کارولای سي، بلکې هغوی دا تولیدات په کلیو او ښارونو کې، د دولت لخوا په ټاکلي بیه سره پلورلای هم سي.

۶ - په سوسیالیستي ټولنې کې، د وگړو د شخصي مالکیت سرچینه د هغوی شخصي کار دی. د یوې شمېرنې له مخې، د شوروي اتحاد د خلکو واقعي عواید د هرو پنځلسو کلونو وروسته دوه برابره سوي دي. خلک د دغو عوایدو ډیره برخه، په اوږد مهال کې، کاریدونکو توکو لکه موبل، فرنیچر، تلویزیون، یخچال، موټر، کښتۍ، غالی او خپلو شخصي کورونو په رانیولو باندې لگوي.

۷ - د وگړو شخصي مالکیت او د هغه د میراث حق په سوسیالیستي ټولنې کې، د دولت لخوا ساتل کیږي. سوسیالیستي ټولنه هڅه کوي، تر څو په وگړو پورې شخصي تړلي توکي، د ټولنې د نورو غړو د زیان سبب ونه ګرځي او د لوی خصوصي مالکیت حرص رامنځته نه کړي.

۸ - د عامو تولیداتو او عامو ملکیتونو له ودې سره، د وگړو شخصي مالکیت هم ډیرېږي او د ټولنې د هر وگړي د هوساینې کچه پورته کیږي. په عام مالکیت پورې، د شخصي مالکیت دا ډول تړلتیا، دا شونې کوي، چې عامي او شخصي ګټې یو له بل سره همغږي سي او هر څوک د عامي شتمنۍ له زیاتوالي سره لېواله وي.^۶

^۶ - د کلاسیکې پانګوالۍ اقتصاد پوهان، لکه آدام سميټ، په دې عقیده ول، چې په ټولنه کې د یوه چا د ملکیتونو او شتمنۍ له زیاتېدلو سره، د ټولنې نورو وگړو ته هم ګټه رسیږي، خو د معاصرې پانګوالۍ له ودې سره ددا باور ناسم والی ثابت سو او د نننۍ ټولنې عینې واقعیتونه ښیي، چې د یوه وگړي د پانګې او شتمنۍ د ډیریدلو لپاره د نورو وگړو د کاري محصول لوټلو او اخیستنې ته اړتیا ده او د دغې اړتیا له مخې، پانګوالې ټولنه، د «فرد» او «ټولنې» ترمنځ د جګړې ډګر ګرځي. هماغسې چې توماس هابز ویلي وه، په پانګوالې ټولنې کې، د ټولو پر وړاندې د ټولو جګړه روانه وي. خو سوسیالیزم نه «فرد» د «ټولنې» او نه «ټولنه» د «فرد» لپاره زیانمنه کوي، بلکې داسې عینې شرایط رامنځته کوي، چې د فرد او ټولنې د ګټې تکر له منځه پکښې ولاړ سي او د یوه تکامل د بل د زیان لامل نه سي. د فرد او ټولنې د ګټې د جوړجاړي لپاره، د کلاسیکې پانګوالۍ د اقتصاد پوهانو، په ځانګړې ډول د آدام

۵ - ولي د سوسياليستي اقتصاد پلان سوي وده شونې ده؟

۱ - هر څوک د راتلونکي لپاره خپل عوايد او لگښتونه سنجوي. کورنۍ درلودونکي کس اړ دی، چي په خپل پلان کي، د کورنۍ د نورو غړو اړتياوي هم په نظر کي ونيسي او خپل پلانونه ورسره همغږي کړي. حتی د يوې کورنۍ په چوکاټ کي هم د بودجې لپاره پلان جوړونه کله - کله ستونزمنه وي. نو څه ډول کولای سو، د يوه لوی دولت په کچه د راتلونکي عوايد او لگښتونه وسنجوو، په داسي حال کي چي په هغه هيواد کي له شخصي دوکانونو څخه نيولې، تر لويو شرکتونو پوري مليونونه اقتصادي واحدونه وي؟ ښکاره خبره ده، چي د دوی ټولو دقيقه سنجونه ناشونې ده. د پانگوالي نظام تر حاکميت لاندي، زرگونه اقتصادي واحدونه يو د بل پر وړاندي فعاليت کوي، د توليداتو ترمنځ گډوډۍ وي او پانگوال په يو ناپايه سيالۍ کي سره ښکېل وي.

۲ - د سوسياليستي ټولني وضعيت، د پانگوالي ټولني په نسبت ډير توپير کوي. ځکه په دې ټولنه کي ټول صنعتي او کرنيز موسسات او د خلگو عام ملکيت سره يو ځای وي. په دې ځای کي د پلان سوي اقتصادي ودي اړتيا او شونتيا سته. د توليد وسايل يو مالک لري، چي هغه دولت دی، دولت د توليداتو د ودي لوری ټاکي او د هغه د گټو څخه کاراخيستل، د ټولو خلگو لپاره شونی کوي.

۳ - د يوه هيواد د اقتصاد لپاره د پنځه کلن پلان جوړول ډېره سخته دنده ده، خو د دې کار لپاره لسگونه علمي او اقتصادي موسسې او ادارې لگيا وي. دا شونتيا وي نه سو سنجولای، چي په صنعتي موسساتو کي به خامخا کوم نوبت راځي، يا به د کرنيزو محصولاتو لپاره اقليمي شرايط څه ډول وي، يا به نړيوال وضعيت پر کوم لوري روان وي؟ ځيني داسي پېښي، چي تېښتي ورڅخه نه وي، ناغوبښتل سوي پايلي منځته راوړي، خو دا پېښې تصادفي او موقتي وي.

۴ - د کالخوزونو او صنعتي موسساتو ترمنځ راکړه - ورکړه په توکو - نقدو پيسو سره ده. سوسياليزم د توکو د مناسباتو لمن تنگوي. د بېلگي په ډول، په سوسياليستي ټولني کي ځمکي، صنعتي موسسې،

سميت هيله يوازي په سوسياليستي ټولني کي پوره کېدلای سي. دا چي څه ډول، د فرد او ټولني گټي په جوړجاړي کي سره راځي؛ د کتاب په همدغه پاراگراف کي يې عيني ميکانيزم تر ټولو ښه تشرېح سوی دی. په دې اړه، د لا زياتو معلوماتو لپاره ولولئ: «د انقلابي انسان څېره» (ژباړن)

ودانی، کرنیز فارمونه او نور رانیولای او خرڅېدلای نه سي. په سوسیالیستي ټولنه کې توکي د «استهلاکي ارزښت»^۷ له مخې منځته راځي او ګټه ورڅخه اخیستل کېږي.

۵ - د استهلاکي ارزښتونو په ډول د توکو په مبادله کې، د توکو بل اړخ، چې ارزښت دی، څرګندېږي. د توکي ارزښت، د عام کار ترسره سوی لګښت په ځان کې نغاړلی وي. توکي، د استهلاکي ارزښتونو له مخې، یو له بل سره کیفي توپیرونه لري، خو د ارزښتونو له حسابېه بیا یو ډول دي، ځکه د پیسو په وسیله اندازه او یو له بل سره پرتله کېږي.

۶ - توکي، د استهلاکي ارزښت په توګه، د استهلاک لپاره دي، خو د ارزښت په توګه بیا خرڅلاو ته ځانګړي سوي وي. د توکو دا دوه اړخیز ماهیت، د رانیونکي او خرڅونکي ترمنځ د ګټو د ټکر رامنځته کیدلو لامل کېږي. خرڅونکی د توکي مبادلوي ارزښت او رانیونکی د هغه استهلاکي ارزښت په پام کې نیسي. په دې ځای کې، په سوسیالیستي او پانګوالي ټولنې کې د توکو اړوند جلا - جلا چلند کېږي.

۷ - سوسیالیستي ټولنه، یوازي د توکي ارزښت (چې پانګوال ورته لېواله دي) ته نه بلکې، د هغه استهلاکي ارزښت ته، چې د انسان د بیلابیلو اړتیاوو د پوره کولو وس ولري؛ لېواله ده.

خو د توکي ارزښت هم د سوسیالیستي ټولنې لپاره اړین دی، ځکه د هغه له مخې د انسان کار ارزول کېږي او د هغه د تولید لپاره د اړین ټولنیز کار کچه ښیي. پر دې اساس نو په سوسیالیستي ټولنې کې، د پانګوالي ټولنې برعکس، د توکي دوه اړخونه (یعنې د هغه مبادلوي ارزښت او استهلاکي ارزښت دواړه) یو د بل پر وړاندې نه سره درېږي، بلکې یوې واحدې موخې ته، چې هغه د زیار ایستونکو او ټولنې د ټولو وګړو د اړتیاوو پوره کول دي؛ خدمت کوي.

^۷ - استهلاکي ارزښت، د توکو مصرفي او لګښتیز ارزښت ته وايي. د استهلاکي ارزښت له مخې عرضه کیدل، په دې مانا چې تولیدات نه د مبادلې او هغه څخه پیدا کېدونکي ګټې - وټې په موخه، بلکې د ټولنې د اړتیاوو د پوره کولو لپاره وړاندې کېږي. په دې اړه لا زیات توضیحات د سیاسي اقتصاد علم په نورو کتابونو کې سته. (ژباړن)

۷ - د علم او ټکنالوجۍ د پرمختګ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانګړتياوو کې کوم بدلونونه راځي؟

په دې مطلب باندې پوهیدل ځکه اړین دي، چې پوه سو، په ټولنه کې د عامو تولیداتو د کارکونکو د وړتیاوو د کچې لوړیدل څه ونډه لري؟

۱ - موږ د کتاب په پیل کې یادونه کړې وه، چې د هر ټولنیز نظام تولیدي ځواکونه دوی اړیني برخې لري، چې وګړي او د تولید وسایل یعنې د کار اوزار دي، چې هغه توکي یا خلګ خپلوي او یا یې مزدوران وي.

په سوسیالېستي نظام کې وګړي هم د تولید د وسایلو مالکین دي او هم یې کارکونکي.

۲ - څه ډول، چې تاسې خپله پوهیږئ، د تولیدي ځواکونو وده د دوه ګونو عناصرو د ودې په واسطه ټاکل کېږي. د بېلګې په ډول، ټولنه کولای سي، د برېښنايي لوکوموتیفونو او اکسکواترونو چلونکي په دې شرط وروزي او له هغوی څخه په سم ډول ګټه واخلي، چې په هیواد کې یې د برېښنايي اورګاډي کرښې، برېښنايي لوکوموتیفونه او اکسکواترونه وي. دا خبره د نورو توکو او وسایلو په اړه هم کره ده. هرکله چې اړوند تخنیک په لاس کې نه وي؛ تر ټولو تکړه کادرونه، د بالقوه تولیدي ځواکونو په ډول بیکاره پاته کېږي.

۳ - د دوی ترمنځ سرچپه تړاو هم سته. د بېلګې په ډول د یو نوي ماشین رامنځته کیدل، د روزل سویو کارکونکو شتون غواړي تر څو وکولای سي، هغه ماشین په اغېزناکه ډول وکاروي. نوي تخنیکي وسایل، د روزل سویو کادرونو پرته بېکاره توکي دي. څه ډول چې وینو، تخنیک او بشري ځواکونه یو له بل سره نه شلېدونکي اړیکي لري. د هیواد د تولیدي ځواکونو د ودې کچه، نه د پرمختللي عناصرو له مخې، بلکې د وروسته پاته عناصرو له مخې ټاکل کېږي، چې کومو وروسته پاته عناصرو د بلي برخې وده کړاړه کړې ده او د ټولو تولیدي ځواکونو د ودې پر وړاندې یې خنډ جوړ کړی دی.

۴ - تخنیکي پرمختګ، په بشري ځواکونو کې د ژورو بدلونونو د راتللو پرته نه سي راتللی. د نویو موسساتو جوړول، د زړو ماشینونو پر ځای د نویو ماشینونو ځای پر ځای کول او د نویو صنعتي

ځانگو رامنځته کول، د نويو او ښو تخصصاتو او وړتياوو درلودونکي کارکونکي غواړي او پخواني کارونه له منځه وړي. د علم او ټکنالوجۍ د ودې په شرايطو کې، هر کار کونکی نه يوازي دا چي بايد خپلي وړتياوي زياتي کړي، بلکې د زړې حرفې او دندې له منځه تلو سره نوې دنده هم ونيولای سي. د بېلگې په ډول، که په يوې خاصې صنعتي څانگې کې ماشينونه په هرو ۷ - ۱۰ کلونو کې نوي کيږي؛ نو يو کارگر بايد په ۳۰ کلونو کار کې، درې يا څلور ځله بيا وروزل سي.

۵ - د تخنيکي پرمختگونو تر اغيزې لاندې، د انجينرانو او تخنيککارانو کلتوري کچه هم لوړه ځي او د کارگرانو په منځ کې، د منځنيو زده کړو درلودونکي کچې خلگ هم زياتيږي. د بېلگې په ډول، په شوروي اتحاد کې، په ۱۹۸۰ کال کې، د کارپوهو کارگرانو شمېر د ټول هيواد د کارگرانو نيمايي ته رسيدی، په داسې حال کې، چي په ۱۹۲۵ کال کې دا کچه د هرو شپږو کارگرانو څخه يو کارگر ته رسيدل.

۶ - د کارگرانو د بيلابيلو برخو ترمنځ د کار تناسب هم بدلېږي. د ماشيني کارگرانو کچه او سلنه وده کوي او درانه لاسي کارونه کمېږي، خو لاسي کار په يوه پلا هم له منځه نه ځي. دا مهال داسي کارگران زيات پکارېږي، چي ښه تخنيکي پوهه ولري.

۷ - د ملي اقتصاد بيلابيلي څانگې په يو شان ډول وده نه کوي. درانه صنايع، چي نوري ټولي برخي د هغه پر اساس وده کوي؛ بايد په ډيري چټکۍ سره وده وکړي او د درانو صنايعو په منځ کې، د کيمياوي صنايعو، برېښنايي انرژۍ او ماشين جوړونې برخي ډيري اړيني دي. د دې کار لپاره تکړه او وړ کارکونکي پکار دي.

۸ - د بشري ځواکونو د څانگو په بدلونونو کې، د هغو خلگو مطلق او نسبي شمېر کموالی، چي په کرڼه کې کار کوي؛ ډېر اړين دي. د تخنيک پرمختگ، چي د کرڼيز کار مولدیت ډېر چټکوي؛ په کرڼي او مالدارۍ کې، د کارکونکو د شمېر د کموالي او د ملي اقتصاد په نورو څانگو کې د هغوی د بوختيا لامل گرځي. د بېلگې په ډول، د کرڼي او ځنگل ساتنې کارکونکي، چي په ۱۹۴۰ کال کې يې د شوروي اتحاد ۵۴٪ کارکونکي جوړول، په ۱۹۸۱ کې يې شمېر ۲۰٪ ته کښته سو.

۹ - د سوسياليزم د ودانۍ په جوړولو کې له پرمختگونو سره، د هغو کسانو شمېر چي په خدماتي کارونو باندې لگيا وي؛ زياتېږي. د زيار ايستونکو د کلتوري او تخنيکي کچې لوړول، عامه روغتيا، د علومو چټکه وده، فرهنگ، هنرونه او د ژوندانه د هوساينې لپاره د نورو خدماتو برخي نوي او لا زيات

کارکونکي غواړي. د بېلگې په ډول، په شوروي اتحاد کې، د هغو کسانو شمېر چې په ۱۹۴۰ کې یې د مادي تولیداتو په څانگو کې کار کوي؛ ۸۷٪ وو، خو دا شمېر په ۱۹۸۱ کې ۷۳٪ ته را کښته سو، په داسې حال کې چې د تولیداتو په برخه کې د کارکونکو شمېر څو برابره زیات سوی هم دی.

۸- ټوله ائیز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟

۱- د تولیداتو په بهیر کې، داسې محصولات منځته راځي، چې د ټولنې اړتیاوې پوره کوي. له هغه ځایه چې مادي او معنوي نعمتونه په دوامداره ډول لگول کېږي؛ د هغوی تولید هم باید په نه درېدونکي توګه دوام وکړي او بیا - بیا تولید سي.

۲- ټوله ائیز عام محصول، په یوې ټاکلې مودې کې د تولیداتو کچه ده. دا محصول د مادي تولیداتو په ساحه کې، تر ډېره په عامو موسساتو (دولتي او کوپراتيفي) کې رامنځته کېږي. ددا محصول ځینې برخې په کوچنیو کورني اقتصادونو کې هم تولید کېږي. د مادي تولیداتو په برخه کې، صنایع، کرنه، ځنګل ساتنه، ودانۍ، مادي - تخنیکي تدارکات، باروړونکي ترانسپورټ، اړیکې او ډېرې نورې برخې راځي.

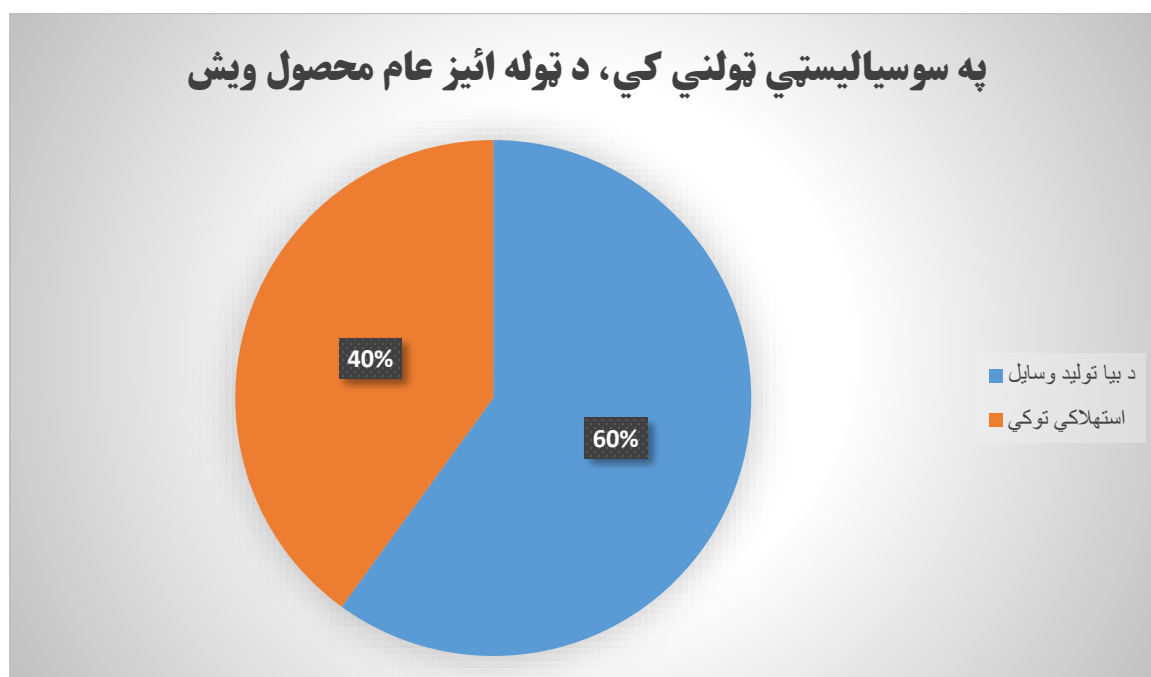
۳- په خدماتي برخو (د عامې روغتیا بنسټونه، ښوونه او روزنه او کلتوري چوپړونه) کې عام محصول نه تولید کېږي. د خدماتي برخو لپاره دولتي لګښتونه، په مادي تولید کې د رامنځته سوي ګټې - وټې څخه جلا او ځانګړې کېږي. د خدماتي برخې کارکونکي، که څه هم په مستقیم ډول په تولید کې برخه نه اخلي، خو د ټولنیزې هوساینې د کچې په لوړولو کې کار کوي او د هوساینې د کچې لوړیدل خپله د عام ټولنیز تولید برخه ښه کولای سي. له دې اړخه، ټولنه د ملي اقتصاد د ټولو برخو ودې ته اړتیا لري، خو د مادي تولیداتو برخه تر ټولو اړینه ده.

۴- د تولیداتو وده او د زیار ایستونکو خلکو د مادي هوساینې د کچې لوړیدل تر ډېره پورې د عامو محصولاتو په زیاتوالي پورې تړلې ده. نه یوازې د هغه ډیروالی، بلکې د هغه د جوړښت تکامل د ډېر اهمیت وړ دی، ځکه هر مهال چې ښه جوړښت ولري، په پراخه کچه د اړتیاوو پوره کول شوني کېږي. د عامو محصولاتو په ترکیب کې، د تولید وسایل او استهلاکي توکي راځي.

۵ - د تولید وسایل عام ملکیت او شتمني ده. دا وسایل لکه (تراکتورونه، سیستمونه، کمباینونه...) د تولیداتو په ساحه کې پاتېږي او د انسان د لاس په واسطه، د ټولنې د غړو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره پر کار لوېږي. استهلاکي توکي (لکه پوښاک، خوراکی توکي او نور) د تولیداتو له ساحې څخه وځي او د شخصي استهلاک برخه ګرځي او د زیار ایستونکو د مادي او فرهنګي ژوندانه د کچې د لوړولو په چوپړ کې وي.

۶ - د ټوله ائیز عام محصول هغه برخه، چې د تولید له وسایلو څخه جوړه ده، د اقتصاد په علم کې لومړنۍ سکتور یا لومړنۍ برخه ورته وايي او د عام محصول هغه برخه، چې په استهلاکي توکو کې رامنځته کېږي، دوهمي سکتور، یا دوهمه برخه نومېږي. ټول عام تولیدات هم دا دوو برخو ته ځانګړي کېږي، څه ډول چې د هغه اوله برخه د عام تولید وسایل او دوهمه برخه یې بیا د شخصي استهلاک یا ډله ائیز استهلاک (د کورونو، ښوونځیو، تیاترونو، کتابتونونو، کلونو، سټیډیومونو او نورو) توکي تولیدوي.

شکل - ۳

۷- لکه څرنګه چې په سوسیالیستي نظام کې، د توکو - پیسو مناسبات بیا هم ساتل کېږي؛ ټوله ائیز محصول باید یوازې د هغه د ظاهري او طبیعي شکل له مخې نه، بلکې د هغه د ارزښت له اړخه هم و ارزول سي. دا چاره د دې لامل کېږي، چې اقتصادي چارواکي د محصول ټولي برخې د نقدي واحد په ډول ځان ته معلوم کړي. عام محصولات، چې هر مهال د دې لیدلوري له مخې و ارزول سي، د ټولو مادي تولیداتو او محصولاتو ټوله ائیز نقدي ارقام او شمیرې په لاس راګوي. دا محصول درې برخې په ځان کې رانغاړي. اوله برخه یې، د جبران برخه ده. دا برخه د تولید د وسایلو د استهلاک له مخې حسابېږي، چې د کار په بهیر کې تولید کېدونکي محصول ته ځي، خو ټوله ائیز عام محصول بیا هغه ارزښت په بر کې نیسي، چې په یوه تپاکل سوې موده کې، د انساني کار په وسیله رامنځته سوې وي. دا ارزښت، په خپل نوبت سره، په دوو برخو باندي ویشل کېږي. دا برخې عبارت دي له، د استهلاک حساب (چې د اړین محصول ارزښت ښيي او د عامو څانګو کارکونکي د دغه ارزښت له مخې خپل معاش اخلي) او د ذیرمي حساب (چې د تولیداتو د ودي اضافي او کارآمده محصول جوړوي).

۸ - باید یادونه وکړو، چي ټوله ائيز عام محصول نه سو کولای عمومي عايد وشمېرو، ځکه هغه د تولید لگول سوي وسايل حسابوي، چي په تېره زمانه کي رامنځته سوي دي. د عام محصول د ارزښت دا برخه، په لومړي او دوهمه برخه کي د استهلاک سويو توليدي وسايلو بيا ځايولو ته ليرل کيږي. د عام محصول دا برخه، د جبران برخه جوړوي. د ټوله ائيز محصول پاته برخه، چي نوی لگول سوي کار ښيي؛ د ټولني ملي عايد جوړوي.

۹ - که په پانگوالي اقتصاد کي د ملي محصول يوازي يوه برخه زيار ايستونکو ته ورکول کيږي، خو په سوسياليستي نظام کي د ملي محصول او ملي عايد ټوله برخه په زيار ايستونکو پوري اړه لري.

۹ - د پانگونو اغيزمنتوب په څه کي دی؟

۱ - د پانگوني اقتصادي اغيزمنتوب په دې کي دی، چي د توليداتو او عام استهلاک کچه په ثابت او چټک ډول سره وده وکړي. د نوي تخنيک رامنځته کول هغه مهال گټور دي، چي د کار مولدیت زيات کړي او د کار او پيسو له ډير کم لگښت سره، د مادي نعمتونو تولید زيات کړي. د ټولي پانگوني په نسبت، په يوې موسسې يا يوې څانگي کي، د خالص عايد زياتوالی د تولید اقتصادي اغيزمنتوب ښيي. هر څومره چي د يوې موسسې د خالص عايد کچه زياته وي او پانگوني ته يې اړتيا لږ وي؛ هماغومره يې اقتصادي اغيزمنتوب زيات دی.

۲ - د پانگوني اقتصادي اغيزمنتوب، په عمل کي د تر ټولو گټوري - اقتصادي لاري ټاکل دي. په دې شرط چي د توليداتو حجم ثابت وي؛ مناسبه پانگونه ښه ده، خو لږه پانگونه شايد په راتلونکي کي ډير جاري لگښتونه وغواړي. د بېلگي په ډول، د اوبو برېښنا د يوې فابريکې د جوړولو لپاره، نسبت د حرارتي برېښنا يوې فابريکې ته، زياته پانگونه غواړي، په داسي حال کي چي د حرارتي برېښنا جاري لگښتونه بيا زيات دي. په دې ځای کي د پانگوني نسبي اغيزمنتوب ټاکل کيږي.

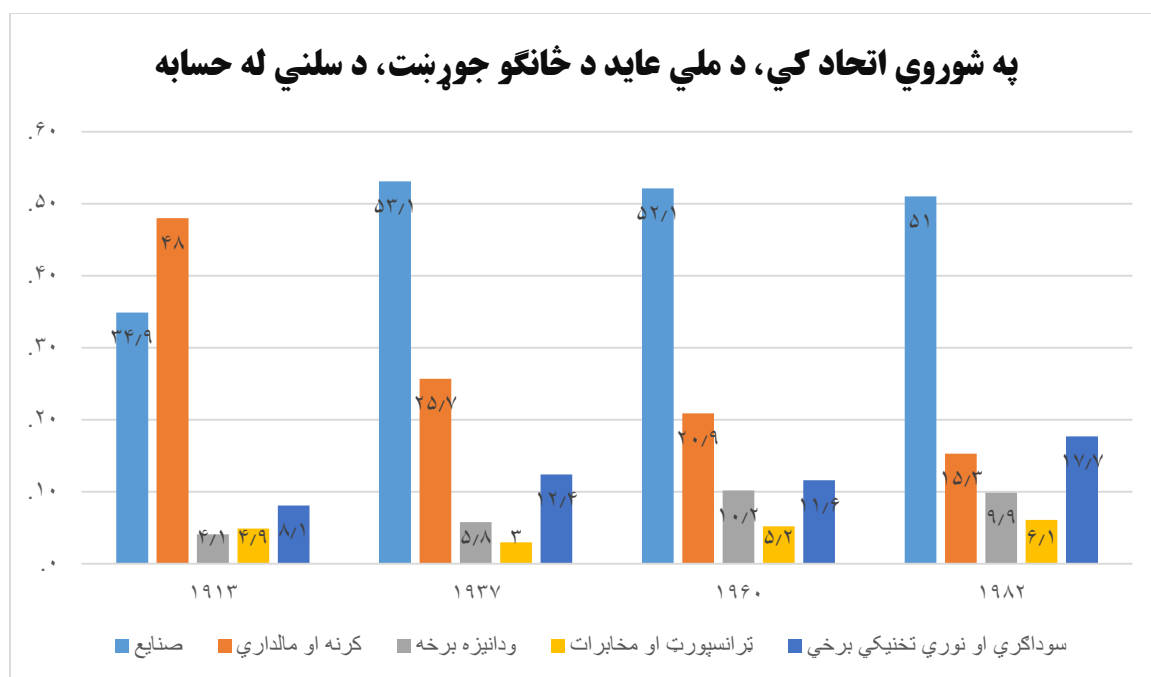
۳ - د تخنيک او ماشينۍ وده اړينه ده. په پانگوالي نظام کي، د ماشين څخه گټه اخيستننه يوازي هغه مهال گټوره ده، چي پانگوالو ته ډيره گټه راوړي، خو په سوسياليستي ټولني کي، له ماشين څخه گټه اخيستننه پراخه ده. په دې ځای کي ماشينونه، په ټولو هغو ځايونو کي چي د انسان د کار د کموالي او سپکوالي سره مرسته کوي؛ کارول کيږي. ترڅنگ يې په سوسياليزم

کي ټولنيز عوامل هم اړين دي. د بېلگي په ډول، په سوسياليستي ټولني کي ماشين يوازي د کار او وخت د سپما لپاره نه، بلکې له درنو کارونو څخه د انسانانو د خلاصون لپاره هم کارېږي.

۱۰ - ملي عايد څه ډول ویشل کېږي؟

د بحث له پيل وړاندي بايد په دې پوه سو، چي ملي عايد د ملي اقتصاد له کومو څانگو څخه توليدېږي؟ په دې ځای کي به د شوروي اتحاد د ملي عايد برخي وښيو.

۴ - شکل

له پورته شکل څخه معلومېږي، چي د سوسياليستي نظام د واکمنۍ سره په ملي عايد کي د پام وړ اندازه زیاتوالی او بدلون راغلی دی.

۱ - په ۱۹۱۳ کال کي، کارگرانو، بزگرانو او مامورینو د هیواد ۵۳٪ ملي عايد لاس ته راوړی، په داسي حال کي چي پانگوالو، ځمکوالو او نورو ځېښاکگرو طبقاتو بیا، چي د ټولو اوسیدونکو

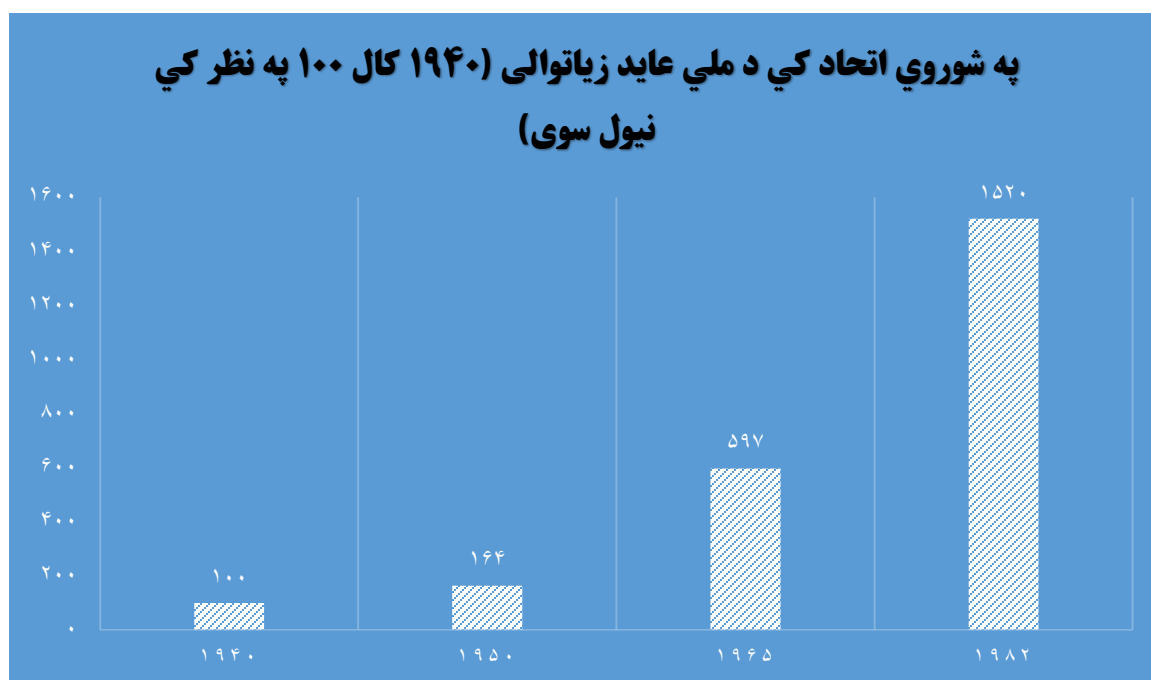
شپږمه سلنه برخه يې جوړول؛ د ټول ملي عايد ۴۷٪ اخيستل. د ۱۹۱۷ کال د سوسياليستي انقلاب څخه وروسته، د عايداتو هغه برخه، چي د نورو له ځېښاک څخه لاس ته راتلل؛ ډيره کمه سول، خو په ۱۹۲۸ او ۱۹۲۷ کلونو کي لا هم ۸٪ ملي عايد د ځېښاکگرو لاس ته ورتلی، خو د ۱۹۳۰ کلونو له پيل سره، ملي عايد ټول په زيار ايستونکو پوري اړوند سو.

۲- د ملي اقتصاد د پلان سوي ودي له کبله، ملي عايد هم ډيره وده کوي. د بېلگي په ډول، په ۱۹۸۲ کال کي، په شوروي اتحاد کي لاس ته راغلی ملي عايد ۵۲۳،۴ ميليارده روبله وو، چي د ۱۹۴۰ کال په پرتله ۱۵،۲ برابره زيات وو، خو پوښتنه داده، چي دا دومره زيات شمېر عايد څه ډول ویشل کيږي؟

۳- د ملي عايد ویش پر دوه ډوله ده، يعنې لومړنی ویش او بيا ویش. په لومړني ویش کي، حکومت، دولتي او کوپراتيفي موسسې او د ټولني ټول غړي چي د مادي توليداتو په برخه کي کار کوي؛ برخه اخلي. پر دې بنسټ ملي عايد پر درو برخو ویشل کيږي: (۱) د حکومت او حکومتي موسساتو عايد (۲) د کوپراتيفي موسساتو عايد (۳) د مادي توليد د کارکونکو شخصي عايد.

خو د ملي عايد ویش دلته پای ته نه رسيږي، بلکې ياد عوايد بياخلي هم ویشل کيږي.

۵ - شکل

۴ - ملي عايد د دولتي بودجې، خدماتو د کچې او په پای کې، د ټولنيزو سازمانونو لخوا بياخلي ویشل کيږي. علت يې دادی، چې د ملي عايد د ویش په اول پړاو کې، د ټولني هغه غړي، چې له مادي توليداتو څخه بهر کار کوي، لکه د ټولنيزو سازمانونو کارکونکي، دولتي کارکونکي، د خدماتو څانگې، د وسله والو ځواکونو غړي، تقاعد سوي کارکونکي، محصلين او نور هغه زده کونکي، چې معاش اخلي په لومړني ویش کې برخه نه لري.

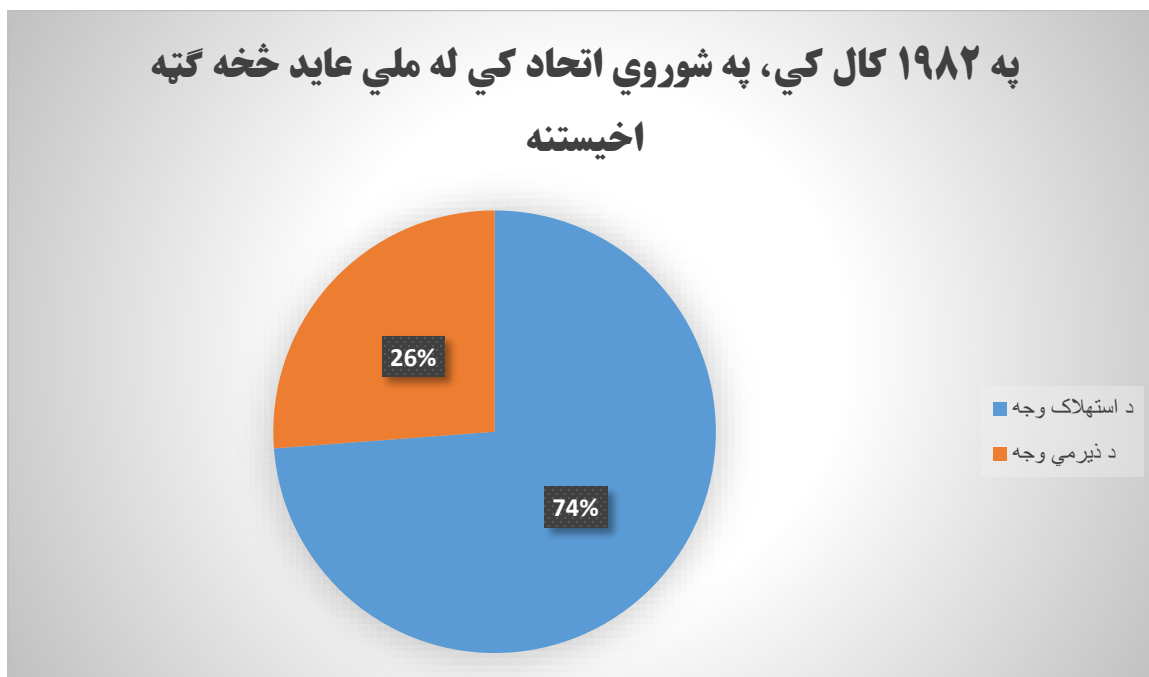
۵ - د خدماتي برخو کارکونکي، د خپل ملي عايد برخه د دولتي بودجې يا ټولنيزو سازمانونو له حساب څخه، يعنې د عايد د بيا ویش له بهير څخه اخلي.

۶ - لکه مخکې چې مو يادونه وکړل، د عايد يوه زياته برخه، د هغو ضايعاتو د جبران لپاره، چې د توکو په توليد، انتقال او ساتني باندې لگيږي؛ حواله کيږي. پر دې بنسټ، عمومي لاسته راغلی عايد، د استهلاك او ذيرمي د لگښتونو څخه د وتلو پيسو له مخې محاسبه کيږي.

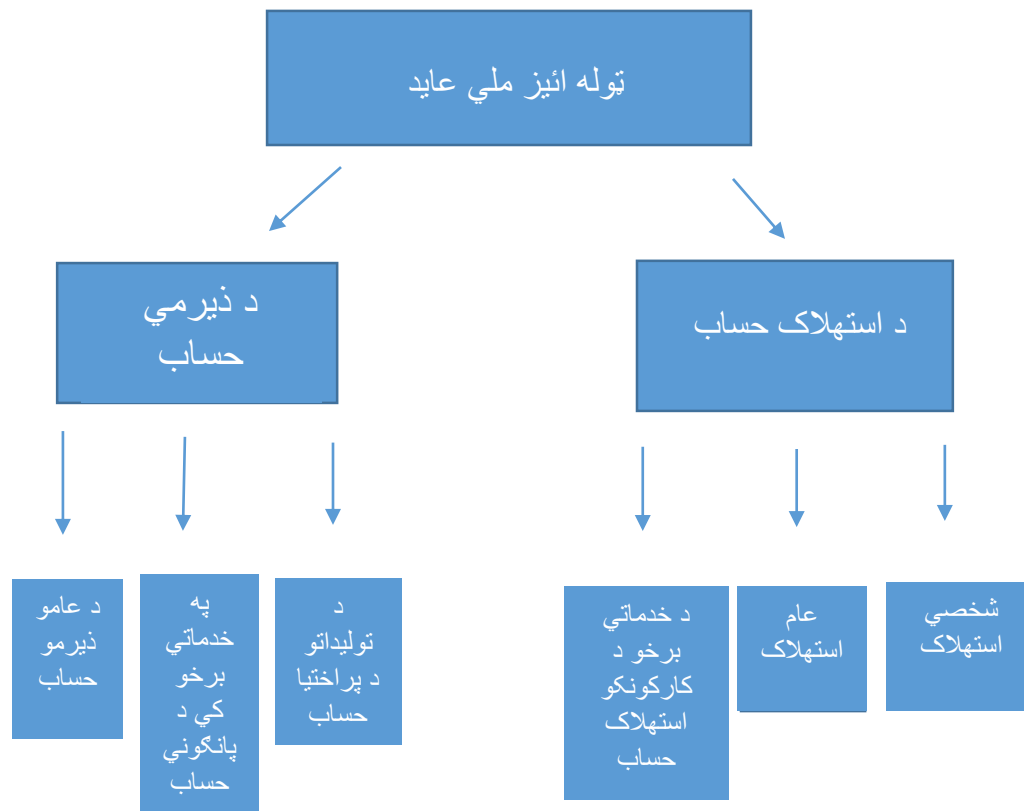
۷ - په سوسياليستي ټولني کې، ډير خدمات په وړيا ډول د عامې څانگې سوي بودجې لخوا وړاندې کيږي، لکه وړيا زده کړې او روغتيايي خدمات او د کتابتونونو، تفريح ځايونو او نورو څخه وړيا گټه

اخيسته. هغه پيسې، چي د خدماتي چوپړونو څخه لاسته راځي؛ يوه برخه يې د کارکونکو معاشونو او بله برخه يې د خدماتي سازمانونو په گټي او دولتي فنډونو پوري تړاو پيدا کوي.

۶ - شکل

۸ - د پلان له مخي، د ملي عايد لومړنی او دوهمي ویش، د ذيرمي او استهلاك د وجي ترمنځ د تناسب له مخي تنظيم کيږي. سوسياليستي ټولنه ټول ملي عايد د استهلاك حساب ته نه استوي، بلکې د هغه ډيره برخه د استهلاك وجي ته لږي. پاته شتمنی، د خلگو د اړتياوو د پوره کولو لپاره د توليداتو د ودي او پراختيا لپاره لگيږي. پر دې بنسټ، د شوروي اتحاد د ملي عايد ۷۵٪ د استهلاك او ۲۵٪ نور د ذيرمي لپاره کارول کيږي. تجربو ښودلې ده، چي دا ډول تناسب رامنځ ته کول، د خلگو د مادي هوسايني د کچي د لوړوالي او توليداتو د ودي لامل کيږي.

۹- له ذیرمي څخه موخه، د تولیداتو د بهیر، یا نورو نااتکل سویو پېښو رامنځته کیدلو پر مهال د زیار ایستونکو خلگو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره د امکاناتو شتون دی. سوسیالیستي ټولنه، د بشري ټولنیز ژوندانه ټولي خواوي په پام کې نیسي.

۱۱- د کار له مخي ویش په څه مانا دی؟

۱- څه ډول چې پوهیږئ، په سوسیالیستي نظام کې مادي او کلتوري نعمتونه د ټولني د غړو ترمنځ، د هغوی د کار له مخي ویشل کیږي؟ د تولیدي ځواکونو د ودې اوسنۍ کچه نه سي کولای، دومره زیات مادي او معنوي نعمتونه تولید کړي، چې د اړتیا وړ ویش ته ورسېږي. د دې سربېره، د پېچلي او اسانه کار، دروند او سپک کار او لاسي او ماشیني کار ترمنځ ډیر توپیرونه هم سته. د خلگو پوهه هم هغه کچې ته نه ده رسیدلې، تر څو مادي نعمتونه د دوی د اړتیا له مخي ورته وویشل سي. پر دې

اساس، ټولنه بايد پرته له دې، چي د کار د کچي او د استهلاک معيار په پام کي ونيسي؛ مادي او معنوي نعمتونه د لگول سوي کار له مخي وويشي. يا په بله مانا، د هغه محصولاتو شمېر، چي يو کارکونکي ته د هغه د شخصي استهلاک لپاره ورکول کيږي؛ په سيده ډول سره له هغي ونډي سره تړلې ده، چي د عامو توليداتو څخه يې د خپل کار او زحمت له مخي اخيستي دي.

۲ - سوسياليزم د توليداتو د ودي اغيزناکي انگيزې منځ ته راوړي او د مادي انگيزې ترڅنگ يې اخلاقي انگېزه هم ټولو ته ورپېژندلې ده، خو اخلاقي انگېزه بسنه نه کوي او د کارکونکو مادي انگيزې په پام کي نيول هم ډير اړين دي.

د کار له مخي ویش، ټول خلگ په عام توليد کي، د برخي اخيستلو لپاره هڅوي.

۳ - په سوسيالستي ټولني کي د ویش قانون له مخي: الف) د مساوي کار په ترڅ کي بايد د هر ډول، جنسي، قومي او نورو توپيرونو پرته مساوي مزد ورکول سي. ب) پېچلو او درنو کارونو ته، د سپکو او اسانه کارونو په نسبت ډير مزد ورکول سي.

۴ - ځيني داسي وايي، چي د کار له مخي ویش ټولنيزه نابرابري رامنځته کوي او د مخنيوي لپاره يې بايد ټولو ته مساوي مزد ورکول سي. اوس به وگورو، چي آيا دا حلاله معقوله ده؟ مساوي ویش نه يوازي دا چي عادلانه نه دی، بلکې ټولني ته زيان هم لري. دا ډول ویش، د سوسياليزم د دندي، چي هغه د زيار ايستو کو د هوسايني د کچي لوړوالی دی؛ سره په ټکر کي دی، ځکه د توليداتو د کرار والي لامل گرځي.

۵ - د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو پر مهال، ځيني هيوادونو هڅه کړې وه، چي ویش نه د کار له مخي، بلکې د کورنيو د غړو د شمېر له مخي ترسره سي. تجربو وښودل، چي د کار له مخي د ویش نه ترسره کول، توليداتو ته زيان رسوي. مساوي او ورته مزد ورکول، د کارکونکو د کار او مولديت سره مرسته نه کوي، بلکې د دوی انگيزه له منځه وړي، نوښتونه لږوي، د کار سره ليوالتيا کموي او له کار څخه تنبېدونکو لټانو او خواریکښو دواړو ته يو ډول عايد ورکوي.

۶ - په استهلاک کي رامنځته سوې نابرابري د وخت په تېريدو سره له منځه ځي. لومړی، د توليداتو د ودي او زيار ايستونکو د فرهنگي کچي د لوړيدلو او ذهني او جسمي کار ترمنځ د توپيرونو د کمولو سره دا چاره آسانه کيږي. دا چاره د دوی مزدونو ترمنځ د سته توپير د کموالي او عمومي معاشونو د لوړوالي لامل گرځي. دوهم، دا د عام استهلاکي حساب له زياتوالي سره، د استهلاکي نعمتونو د کچي

لوړېدل د دې لامل کېږي، چې په عوایدو کې نسبي یو شان والی راسي. مارکسیزم – لنینیزم برابري، د ټولو یو شان شخصي اړتیاوي او د ټولو یو شان جسمي او ذهني استعداد ورته والی نه بولي، بلکې برابري د تولید د وسایلو پر وړاندې د ټولو خلکو د حقوقو مساوي والي، د حېښاک له منځه وړل، د خپل استعداد سره سم، هر چاته د دندې ترسره کولو حق ورکول او د کار په نظر کې نیولو سره د مزد لاسته راوړل برابري بولي.^۸

۱۲ – د کاري ورځې اوږدوالی څومره دی؟

۱ – په کاري وخت کې زیاتوالی یا کموالی د فراغت د وختونو د زیاتوالي یا کموالي لامل کېږي. د کار وخت، د فراغت د وخت سره نه شلیدونکي اړیکه لري. د انساني کار مولدیت او د انفرادي استعدادونو وده بیا تر ډیره بریده د کار او فراغت د وختونو له تناسب سره تړاو لري.

هر زیار ایستونکی انسان او ټوله ټولنه، په عمومي ډول سره د کاري وخت څخه د اغیزمنې گټې اخیستنې او د کار د اوږدوالي، مولدیت او چټکتیا ترمنځ د معقولانه تړاو سره لیوالتیا لري.

۲ – د کاري ورځې اوږدوالی د هیواد د مادي او تخنیکي بنسټونو د ودې د کچې له مخې ټاکل کېږي. که څه هم ټولنه په ټوله کې، د کاري ورځې د کموالي او فراغت د وخت د زیاتوالي غوښتونکې ده، خو دا هیله یوازې هغه وخت پوره کیدلای سي، چې د کاري ساعتونو د کموالي سره هم مهاله تولیدات وده وکړي.

۳ – سوسیالیستي ټولنه د خلکو د هوساینې د کچې د لوړېدلو لپاره، د اضافي وخت کار هم رامنځ ته کوي، تر څو په هغه کې اضافي محصول رامنځ ته سي او د زیار ایستونکو د زیاتیدونکو اړتیاوو په موخه ولگول سي.

^۸ – له برابری څخه د مارکسیستي پوهاوي په اړه، تر ډیره دا ناسم باور تبلیغ سوی، چې گواکي په مارکسیستي – لنینستي فلسفې کې ټولو خلکو ته د یو شان عاید ورکول برابري گڼل کېږي، چې دا باور له بنسټه ناسم او په دې ځای کې یې ښه سپیناوی سوی دی. (ژباړن)

۴ - د کاري ورځي اوږدوالی، نه یوازې دا چې د ضروري او اضافي وخت ترمنځ تناسب رامنځته کوي، بلکې د کار او فراغت د وخت ترمنځ هم جوړجاړی رامنځته کوي. د فراغت وخت، د انساني شخصیت د هر اړخیز تکامل لپاره ډیر اړین دی.^۹

۵ - سوسیالېستي ټولنه د قانون جوړوونې په وسیله، کاري وختونه ټاکي. په قانون کې د کاري ورځي اوږدوالی، کاري اوونۍ او د رخصتۍ ورځي د معاش د ورکولو له حقوقو سره یو ځای راغلي وي. د دغه دولتي قوانینو ترپسې لاندې کولو ته، د کارکونکي او د موسسې د مشر تر منځ د خپلواک جوړجاړي سره لا هم اجازه نسته.

اضافه کار، یوازې په استثنایي ځایونو کې د کار له قوانینو سره سم کېدلای سي. د اضافه کارۍ مزد، د لوړې تعرفې له مخې ورکول کېږي. دغه راز، د هرې تولیدي موسسې رئیس، باید د صنفی اتحادیو د سیمه ایزو کمیټو سره په جوړجاړي کې د کار د پیل او پای، تفریح او غرمې وختونه وټاکي. ۶ - د حکومت له لوري، د کاري ورځو او رخصتیو تنظیم په کالخوزونو کې نه مراعات کېږي. په کرنیزو موسمونو کې د کالخوزچیانو او کروندگرو کار د دولتي مامورینو په نسبت هم د ورځي د اوږدوالي او هم د اوونۍ د کاري ورځو له مخې زیات وي، خو د کروندگرو د کاري ورځي اوسط بیا تر دولتي مامورینو لږ دی.

۷ - د کاري ورځي د ساعتونو ټاکل، په بیلابیلو څانگو کې په پام کې نیول کېږي. په هغو برخو کې چې کارونه درانه وي؛ کاري ورځ لنډه وي. د بېلگې په ډول، په شوروي اتحاد کې د تولیدي صنایعو کار په اوونۍ کې ۴۰،۶ ساعته دی، خو د سکرو په کانونو کې کار بیا ۳۵،۵ ساعته وي.

۸ - په سوسیالېستي ټولنه کې ډیره هڅه کېږي، چې د کاري ورځي ساعتونه د معاشونو له کښته والي پرته لږې سي. په دې مانا چې د کاري ورځي د ساعتونو له کموالي سره، د مولدیت چټکتیا باید ډیره سي. شمېرني ښيي، که د ورځني کار ساعتونه ۷ یا ۸ ته کښته سي، د کار مولدیت ۱۲،۵٪ ډیرېږي، که کاري ورځ ۶-۷ ساعتونو ته کمه سي، د کار مولدیت باید ۱۷٪ لوړ سي او که ۶-۵ ساعتونو ته را لنډ

^۹ - سوسیالېستي ټولنه، د انساني شخصیت د هر اړخیز تکامل لپاره د فراغت لا زیات وخت رامنځته کوي، تر څو انسان هغه وختونه، په بیلابیلو سېورتي، فرهنګي، کلتوري، هنري، علمي او نورو برخو کې ولگوي. (ژباړن)

سي، بيا بايد ۲۰٪ مولدیت زیات سي. د دې څخه ښکاري، چي د تولیداتو زیاتیدل د کاري وختونو د کمولو سره تړلي دي.^{۱۰}

۱۳ - په سوسیالېستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول گټه اخیستل کيږي؟

۱ - د فراغت وختونه هغه مهال کېدلای سي، عامه شتمني وگڼل سي، چي د انساني استعدادونو له هر اړخيزي ودي سره مرسته وکړي او د ټولي ټولني لپاره د مادي او معنوي نعمتونو د لا زیاتوالي سبب وگرځي.

د کاري وخت کمول او د فراغت د وختونو زیاتول، د انسان د فرهنگي او تخنیکي کچي د لوړیدلو سره مرسته کوي او همدا چاره بیا په خپل وار سره، د کار د مولدیت د زیاتوالي او کاري وختونو د کموالي سبب کیږي. په دې ډول سره، د فراغت وختونه، نه یوازي دا چي ښه پایله لري، بلکې د تولیداتو د زیاتیدلو عامل هم گڼل کیږي.

۲ - د فراغت وختونه، د کاري ځواک د بیا جوړولو لپاره کېدلای سي پر دوو برخو وویشو. یوه برخه یې باید د هغه ځواک د بیا جوړولو سره مرسته وکړي، چي د کاري وخت پر مهال لگول سوي وي، په داسي حال کي چي بله برخه یې بیا باید کاري ځواکونو ته وده ورکړي. د فراغت وختونه هم باید د انسانانو ترمنځ د ملگرتیا اړیکو د زیاتیدلو، علمي، تخنیکي، ادبي، هنري او فرهنگي پوهي د لوړولو او په علمي، تخنیکي او هنري ډگرونو کي د نوښتونو د رامنځ ته کېدلو لامل سي.

۳ - د ښارونو او کلیو ترمنځ د توپیرونو له منځه وړل، د کلي خلگو ته هم د ښار د خلگو په ډول، د فراغت وختونو د ښه تېرولو سره مرسته کوي. د کلیوالي زیار ایستونکو د مادي او تحصیلي کچي لوړوالی او په کلیوالي سیمو کي د ډیرو ښوونځیو، سینماگانو او فرهنگي مرکزونو جوړول او د ټلويزیون، ټکنالوجی او ترانسپورت را منځته کیدل، د ښار او کلي ترمنځ د پراویزي یو کېدلو لامل کیږي.

^{۱۰} - په پخوانیو سوسیالېستي هیوادونو، لکه سوسیالېستي چکسلواکیا کي کاري ورځي په اونۍ کي ۴ او کاري ساعتونه په ورځ کي ۶ ته تپت سوي ول. (ژباړن)

۴ - دلته باید د ښځو او نارینه وو ترمنځ د فراغت د وختونو څخه د گټې اخیستنې د تناسب د نشتوالي په اړه هم بحث وکړو. د کور ډیر کارونه، لکه د خواړو برابرول، د پرماشومانو چارو ته رسیدگي او د هستوګنیز ځای پاکول د ښځو تر غاړې دي. د کور د کارونو د لږ ماشیني کېدلو له امله د ښځو فارغه وخت لږ وي، خو د ټولنیزو موسساتو لکه د جامو مینځل ځایونو، وړکتونو، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونو او کور د کارونو د لا ډیر ماشیني کېدلو، لکه د برقي جاروګانو، جامو مینځلو د عصري ماشینونو او خواړو پخولو د نوي ماشینونو سره د ښځو لپاره هم د فراغت وختونه زیاتیري، د کور د چارو مخته وړل آسانه کیږي او ښځې د فراغت د وختونو څخه د معقولي گټې اخیستنې موکې پیدا کوي.

دریم خپرکی، د سوسیالیستي ټولني اقتصادي سیستم او د هغه د تکامل تگلاري

د شوروي اتحاد د اساسي قانون پنځلسمه ماده:

«د اقتصادي پلانونو پر بنسټ، د اقتصادي او ټولنيزو چارو مخته وړل، د څانگو او سيمو د اصولو په نظر کي نيول سره، د مرکزي ادارې په لارښوونه، د توليدي بنسټونو د اقتصادي ځانواکۍ سره په همغږۍ چاري مخته وړل کيږي. په دې لړ کي، د اقتصادي حسابونو، عايد، وروستۍ بيي او نورو اقتصادي وسايلو او انگيزو څخه گټه اخيستل کيږي.»

د اساسي قانون ځيني ياد سوي حکمونه، هغو خلگو ته، چي د سوسياليستي اقتصاد د اصولو سره پېژندگلوي نه لري، ځيني توضيحات غواړي. موږ دلته هڅه کوو، چي د سوسياليستي ټولني د اقتصادي سيستم اړوند تر ټولو مهمو پوښتنو ته ځوابونه ورکړو.

۱ - د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره

يو ځای ده؟

څه ډول چي په تېر څپرکي کي مو يادونه وکړل، د توليد پر وسايلو عام مالکيت د دې شونتيا رامنځ ته کوي، چي اقتصادي وده د يو واحد مرکزيت له لوري، په پلان سوي ډول، د ټولي ټولني په گټه سمبال سي.

۱ - مرکزي پلان جوړونه، د اقتصادي پراختيا ددغو اساسي دندو لپاره ترسره کيږي:

- د سوسياليستي اقتصاد د جلا څانگو ترمنځ، د تناسب رامنځ ته کول
- د هيواد د ټولنيزي او اقتصادي ودي لپاره د دولتي پلان د اړينو شاخصونو رامنځ ته کول
- د علم، ټکنالوجۍ، پانگوني، توليدي ځواکونو د ځای پر ځای کولو، د کاري مزد د ورکولو، بيو د ټاکلو او مالي چارو اړوند د واحدو سياستونو مخته وړل

• د ملي اقتصاد مرکزي اداره کول يوازي د مرکزي مقاماتو د لارښوونو سره مخته نه ځي. د هيواد اقتصاد د بيلابيلو څانگو، موسساتو او توليدي برخو ترمنځ له تړاوونو څخه جوړ دی، ځکه خو اقتصاد بايد هم د ټول هيواد په کچه او هم د جلا - جلا کړيو ترمنځ همغږی سي.

۳ - په سوسياليستي نظام کي، د پلان سوي اقتصاد موخي او شکلونه خپله د زيار ايستونکو لخوا ټاکل کيږي او د مستقيمي او ټوله ائيزي ډموکراسۍ څخه گټه پکښي اخيستل کيږي.

۴ - د زيار ايستونکو حق، تر پلان مخکي د خلگو لخوا په ټولپوښتنو کي، د دولتي پراختيايي پلان په مسودو کي پر ځای کيږي. دا کار په عمل کي څه ډول ترسره کيږي؟

د پلان جوړولو چارواکي، د تېرو دورو د شمېرنو د تحليل له مخي، د هيواد د اقتصادي پراختيا ترمنځ مهم تناسبونه پيدا کوي او د هغه له مخي راتلونکی پلان جوړوي. هغوی د صنايعو او کرنې، د توليد د وسايلو او استهلاکي وسايلو او نورو ترمنځ اړين تناسبونه مومي او ټاکي. د پلان بيلانسونه، د توکو، بشري ځواکونو او مالي ډيرمو د بيلابيلو اړخونو په پام کي نيولو سره محاسبه کيږي او د اوسنيو اړتياوو، تمو او شونتياوو سره يو ځای ارزول کيږي. مرکزي چارواکي دا ټول لومړني اټکلونه، د ملي اقتصاد په واحد بيلانس کي لنډوي او د هغه مسودو له مخي، د اقتصادي پراختيا اصلي اړخونه ټاکي. دا مسوده، د تصويب کېدلو څخه څو مياشتي وړاندي د رسنيو له لاري خپرېږي. د خپريدلو وروسته، کارگران، مامورين، د کولکټيفونو کارکونکي او نور په رسنيو کي پر هغه باندي بحثونه کوي. د بېلگي په ډول، په شوروي اتحاد کي د ۱۹۸۱ - ۱۹۸۵ پنځه کلن پلان په اړه بحثونو کي، ۱۲۱ ميليونه کسانو برخه واخيستل او د پلان په اړه يې خپل نظرونه ورکړل. ورسره د شوروي اتحاد خلگو، د پلان د دقيقوالي او سمون لپاره مرکزي چارواکو ته يو مليون ليکلي وړانديزونه ولېږل.

۵ - د خلگو له لوري تر ارزوني وروسته، پلان د مخصوصو کارپوهانو د کميسيون له لوري ارزول کيږي، لازم سمونونه پکښي راځي او بيا د شوروي اتحاد د خلگو عالي شورا ته، چي د دولتي ځواک تر ټولو عالي مقام دی، د تصويب لپاره استول کيږي.

د تصويب وروسته، ياد پلان، د يو قانون په ډول، چي مخکي د ټولو موسساتو د کارکونکو لخوا ارزول سوی وو؛ هغوی ته د اجرااتو لپاره استول کيږي. په دې بهير کي ډموکراتيک مرکزيت په

ښه ډول سره ځان ښيي، چي په لږ کي يې د هيواد هر وگړی کولای سي، د ټول هيواد د اقتصاد په چارو کي گډون وکړي.^{۱۱}

۶ - توليدي بنسټونه، د واحد دولتي پلان سره په جوړجاړي کي، خپل اوږدمهاله پلانونه له ډيرو شاخصونو سره، لکه د توليداتو وروستۍ بيه، د پرسونل شمېر، د اقتصادي توليداتو د اغيزمنتوب د کچي د لوړيدلو، د کارکونکو مادي هڅوني، د کار د نويو میتودونو د ودي او ورته نورو په اړه، خپلواکه ډول سره پلان جوړوي.

۷ - د هغو تناسباتو ترڅنگ، چي بايد په ټول هيواد کي رعايت سي؛ فرعي تناسبونه هم سته، چي يوازي ځينو څانگو، موسساتو او توليدي ساحو پوري اړوند کيږي. په اول مورد کي، مرکزي پلان سوې اداره او په دوهم مورد کي، يوازي يوه توليدي کړۍ د ملي اقتصاد د واحد پلان په نظر کي نيولو سره يو ځای په پام کي نيول کيږي.

۸ - د پلان جوړونې په چارو کي، د ډموکراتيک مرکزيت اصل، په زيار ايستونکو کي د اختيار درلودلو احساس روزي او د ملگرتيا د سياليو د ودي، يعنې سالمې سوسياليستي سيالۍ کچه زياتوي.

۲ - په سوسياليستي توليدي موسساتو کي د کار مزد په څه ډول ورکول کيږي؟

۱ - د دوهم څپرکي په پيل کي مو، په يو پانگوال توليدي بنسټ کي د يوې جوړې جامو د توليد په اړه بحث کړی وو. هغه مهال مو وويل، چي د فابريکې خاوند له هغو جامو څخه، چي بيه يې ۳۰ ډالره ده، ۱۰ ډالره ځانته اخلي. د هر هغه توکي ارزښت، چي په يوه پانگواله توليدي موسسې کي توليديږي، د همدې اصل له مخي ویشل کيږي. کارگرانو ته هغه څه، چي د توليد د وسايلو خاوند، د ځمکي د

^{۱۱} - پانگوالي رسنۍ او پروپاگانډکونکي دا دعوه کوي، چي گواکي په سوسياليستي نظام کي، يوازي د مرکزي دولت لوړ پوړي چارواکي اقتصادي پلان جوړوي او هماغه پلان له لوړ څخه کښته تطبيقي، چي په واقعيت کي د دې خلاف په اقتصادي پلان جوړولو کي د ډموکراتيک سنټرياليزم د زرينو اصولو سره سم، د ټولني د فرد - فرد څخه نظر اخيستل کيږي او وروسته د علمي شاخصونو او تناسبونو په پام کي نيولو سره ټول غونډيږي او د خلگو د شوراگانو او ولسي واکمنۍ د بنسټونو تر رايې اخيستنې او تائيد وروسته عملي کيږي. دا تگلاره، د پانگوالۍ تر بې بند و باره اقتصاد او سياسي جوړښتونو، په مراتبو ډيره علمي، منطقي، عقلاڼي او ډموکراتيکه ده. (ژباړن)

اجاري او خامو موادو د لگښتونو، تخنيک د زوروالي، برېښنا د لگښت، ټرانسپورټ او نورو څخه پاتيري؛ ورکوي.

۲ - په پانگوالي نظام کي مزد، د پانگوالو له ځيښناک وروسته يو محدوده پاته برخه ده، خو د سوسياليستي ټولني وضعيت له پانگوالي ټولني سره توپير کوي. په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، چي توليدي سوسياليستي مناسبات بيانوي؛ د ټولني په گټه د کار معيار او د ټولني لپاره د توکو د استهلاك معيار په پام کي نيول کيږي. د مزد اندازه، په عامو توليداتو کي د يو کارکونکي د کار له اندازې سره تړاو لري. د توليداتو د ودي او تکامل او توليدي بنسټونو د گټي له زياتوالي سره، د کارگرانو او مامورينو معاشات هم لوړيږي او په هغو نعمتونو، کي چي د عام استهلاك په حساب کي ټولني ته وړاندي کيږي؛ هم زياتوالی راځي.

په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، د کار د مودې يا د کار د حاصل له مخي ورکول کيږي. مزد ځکه په دوه ډوله ورکول کيږي، چي د کار کچه او کيفيت د کاري وختونو او يا توليد سويو محصولاتو له مخي ټاکل کيږي.

۳ - دا چي د کار عمومي معيار وخت دی؛ له دې مخي څخه د مزد ورکولو اساسي شکل زماني دی. دا مزد د کار کونکو د کاري مودې او وړتيا له مخي ورکول کيږي. زماني مزد بيا پر دوه ډوله دی، ساده زماني مزد او د انعام ورکولو زماني مزد.

۴ - بايد يادونه وکړو، چي ساده زماني مزد، د کار کيفيت او پايلي سره چندان اړيکه نه لري. د دې نيمگړتيا د له منځه وړلو لپاره زماني او انعامي مزد ټاکل کيږي، چي د هغه له مخي د ثابت معاش سربېره، په نښه کړل سويو شاخصونو ته د رسيدلو سره، کارکونکو ته انعامونه هم ورکول کيږي. دا شاخصونه بيا د ملي اقتصاد په بيلابيلو څانگو کي جلا - جلا دي. انعامونه ډير مهال، تر پلان د ډيرو لاسته راوړنو، کيفي شاخصونو د ښه والي، د سون توکو، برېښنا او خامو موادو د سپما او نوي تخنيک د رامنځته کولو سره ورکول کيږي.

۵ - زماني مزد هغه وخت ورکول کيږي، چي د کار پايلي په ښه ډول سره نه سنجول کيږي، خو په هغو کارونو کي بيا چي نه کاري موده، بلکې کاري کيفيت اړين دی؛ بيا مزد د کار د کيفيت له مخي ورکول کيږي.

۶ - په پای کی ویلای سو، زماني مزد هغه مهال ورکول کیږي، چي د کار چټکتیا نه د کارگر په لاس، بلکې د ماشین په واسطه ټاکل کیږي. د بېلگي په ډول، د اتوماتو لینونو په تولید کي ماشین په خپله اندازه تولید کوي او کارگر د تولید د کچي په زیاتوالي کي کومه ونډه نه لري، نو په دې مورد کي د کار د حاصل له مخي نه، باید د کاري مودې له اړخه مزد ورکول سي.

۷ - په سوسیالستي صنایعو کي د کار د محصول له مخي، مزد تر ټولو زیات وي. د کار د حاصل او ثمر له مخي، مزد ورکول کارکونکي خورا زیات هڅوي او د کار مولدیت کي لوړوالی راولي. د دې شکل بله ګټه داده، چي د کارگر مزد، دده له لوري د تولید سویو محصولاتو سره تړلي دي. هغه کارگر چي شمري مزد اخلي؛ پیره هڅه کوي، چي په خپلو مهارتونو کي زیاتوالی راولي، د کار اوزارو ته تکامل ورکړي او له هغه څخه په ښه ډول ګټه واخلي، تر څو د خپل انفرادي کار په ګټه کي زیاتوالی راولي.

۸ - مهالنۍ او د محصول له مخي مزد هم په فردي او هم په ډله ائیز ډول ویشل کیدلای سي. د میخانیزه کارونو د ښه مخته وړلو لپاره، ډلي رامنځته کیږي، چي هر غړی یې په څو مسلکونو کي بلد وي او ټول د یو بل سره همکاري کوي. په دې ځای کي د تولیداتو بریالیتوب، نه یوازي د یوه کارگر، بلکې د څو کارگرانو لپاره ګټه رامنځ ته کوي.

۹ - مهالنۍ او د محصول له مخي مزد دواړه خپلي ګټي او زیانونه لري. د مزدونو د ورکولو شکل، د تولیداتو د تخنیکي کچي او کار له شکل سره تړاو لري. د بېلگي په ډول، د محصول له مخي مزد، تر مهالني مزد کارکونکی ښه هڅوي، خو د زیات او چټک تولید ترسره کول بیا د کار په کیفیت او دقیق والي کي پوښتني پیدا کوي.

۱۰ - په ځینو سوسیالستي هیوادونو لکه هنګري، جرمني او چکسواکیا کي بیا د مزد مختلط او ګډ شکل خورا زیات دی او پر یوه وخت باندي هم مهالنۍ او هم د محصول له مخي مزد ورکول کیږي. په دې سره، د کار د کمیت ترڅنګ، کیفیت، دقیق والی او نور اړخونه ټول په پام کي نیول کېدلای سي.

۱۱ - سوسیالستي تولیدي بنسټونه، کولای سي په خپلواکه ډول، د معاشونو ویش ترتیب کړي، خو دا کار ښه اقتصادي تحلیل او د چارو د اغیزمنتوب ارزونه ورڅخه غواړي.

۳ - په مادي هڅوني کي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟

۱ - په هرې توليدي موسسې کي د ځانگړو شاخصونو له مخي توليد ترسره کيږي او هره موسسه ځانته جلا شاخصونه لري. دغو شاخصونو ته د رسيدلو لپاره په کارکونکو کي بايد انگيزه رامنځته سي. يوازي د مهالني مزد ورکول، بيلابيل شرايط او غوښتنې په پام کي نه سي نيولای. په همدې خاطر، د انعامونو د ورکړي له سيستم څخه ډيره گټه اخيستل کيږي. د انعامونو لپاره په هره سوسياليستي توليدي موسسې کي ځانته جلا حساب وي.

۲ - د انعامونو سيستم خپله د اړوند توليدي بنسټ له لوري رامنځته کيږي، تر څو د توليداتو ځانگړني او شرايط په ښه ډول سره په نظر کي پکښي ونيول سي.

۳ - توليدي لړۍ د ماهيت له اړخه څخه يو ډول نه دي. په دې برخه کي ځيني کارونه لکه کان کيندنه ډير سخت دي. په هره توليدي موسسه کي ځانته جلا اړخونه، شاخصونه او اړتياوي وي. د انعامونو ورکولو څخه موخه داده، چي ځيني کارکونکي د خامو موادو او انرژۍ لږ لگښت، خو مناسب توليد ته لېواله کړي.

۴ - د انعامونو ورکولو په سيستم کي، هغه موده، چي له مخي يې جايزه ورکول کيږي، ډير اهميت لري. انعامونه د مياشتني، درې مياشتني او کلني کار په نظر کي نيولو سره ورکول کيږي.

۴ - عام استهلاك حساب څه دی او څه ډول گټه ورڅخه اخيستل کيږي؟

۱ - په سوسياليستي نظام کي، د دې ترڅنگ چي د کار له مخي ویش ترسره کيږي، ځيني نور نعمتونه خلکو ته د عام استهلاکي حساب څخه هم ورکول کيږي. دا حساب، د ټولو خلکو د ټولنيزو او فرهنگي اړتياوي په پام کي نيولو سره تنظيم او خلکو ته د دوی د ژوندانه د لا ښې هوساينې لپاره ورکول کيږي.

۲ - د عام استهلاکي حساب ډیره برخه له دولتي بودجې څخه برابريږي. دولتي موسسې او سازمانونه له خپلو لاسته راغلو عوایدو څخه د اقتصادي هڅونې فنډونه لکه د کور جوړونې فنډ او نور رامنځته کوي. په کالڅوونو کې بیا فرهنګي، خدماتي او مادي مرستو فنډونه وي.

۳ - له عام استهلاکي حساب څخه د ټولنې ټولو اوسیدونکو ته په تحصیلي مرکزونو او روغتونونو کې مکمل وړیا خدمات برابرېږي. د ډیرو اولادونو لرونکو میندو، معیوبینو، متقاعدینو او زده کونکو ته د هغوی تنظیم سوي معاشات ورکول کېږي او وړکتونونه، کتابتونونه، کلوپونه، سپورتي تاسیسات او نور اړین ځایونه د هغه حساب په مرسته جوړېږي.

۴ - سوسیالیستي ټولنه، د ډیرو لگښتونو سربېره، عام استهلاکي حساب په دې برابروي، چې د زیار ایستونکو خلکو د ژوند کچه لوړه سي. د بېلګې په ډول، د هستوګنځۍ د پیسو دریمه برخه زیار ایستونکي ورکوي، په داسې حال کې چې دوی برخې یې د دولت له بودجې څخه ورکول کېږي.

۵ - له عام استهلاکي حساب څخه، د ټولو اوسیدونکو لپاره وړیا روغتیايي خدمات رامنځته کېږي. د ناروغ بستر ته، د ډاکټر په ورتللو سره ۳۰ روبله [د ۱۹۸۲ کال په ارزښت، چې د هماغه کال ۱۹۳۵ افغانۍ کیدلې] لگښت راځي، دغه راز په روغتون کې د ناروغ ساتلو ورځنۍ لگښت هم ۲۰ روبله راځي. د ماشومانو د شیدو ورکولو په مرکزونو کې د یوه ماشوم د ساتلو کلنۍ لگښت ۶۰۰ روبله [۳۸۷۰۰ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] او په وړکتون کې ۵۰۰ روبله [۳۲۲۶۹ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] راځي، میندي او پلرونه د دې لگښتونو یوازي پنځمه برخه ورکوي او پاته نور ټول لگښتونه یې حکومت پر غاړه اخلي.

۶ - د ښوونځۍ د یوه زده کونکي لپاره، د شوروي حکومت کلني لگښتونه تر ۲۰۰ روبله [۱۲۹۰۰ افغانۍ] ډیر دي، خو د شوروي اتحاد خلګ د زده کړو لپاره هېڅ پیسې ورکولو ته اړ نه دي.^{۱۲} په ۱۹۸۲ کال کې د هیواد په عمومي ښوونځیو کې ۴۴،۲ ملیونه زده کونکي، په مسلکي منځنیو ښوونځیو کې ۸،۵ ملیونه او په عالي تحصیلاتو کې ۸،۵ ملیونه محصلینو زده کړې کولې، چې ټولو نه

^{۱۲} - په سوسیالیستي نظامونو کې، عام روغتیايي خدمات، د ډاکټر له لومړنۍ کتنې څخه نیولې، تر عملیاتونو او اوږدمهالي درملنې پورې ټول وړیا دي. همدغسې د وړکتون څخه نیولې، د دوکتورا تر کچې پورې زده کړو کې، زده کونکي او زده کړیالان پیسو ورکولو ته هېڅ اړ نه دي، بلکې د حکومت له لوري خپل معاشونه هم لري. (ژباړن)

یوازې دا چې د خپلو زده کړو لپاره یې لگښتونه نه کول؛ بلکې د دولت له لوري ورته معاشونه هم ورکول کیدل.

۷- په سوسیالېستي ټولنې کې معلولینو، زړو او هغو کسانو ته، چې د کار کولو وړتیا نه لري؛ ته په ډیر ارزښت کتل کېږي او له عام استهلاکي حساب څخه هغوی ته د هوسا ژوندانه ښه امکانات برابرېږي.

۸- د عام استهلاکي حساب ډیره برخه، د خلکو کار ته له پام پرته ویشل کېږي. له دې وجې څخه عام کتابتونونه، ستودیمونه، جمنازیمونه، پارکونه، روغتونونه او نور تاسیسات هم جوړېږي. عام استهلاکي حساب بیا د ټولنې ټولو غړو ته، په یو شان ډول، د مهارتونو د تکامل، روغتیايي خدمتونو او په وړکتونو کې د ماشومانو د روزلو زمینه برابروي.

۹- د عام استهلاکي حساب او کار له نظره ویش، له یو بل سره نه شلېدونکي اړیکې لري، ځکه په عام استهلاکي حساب کې، د ډیرو تادیاتو کچه، په عامو تولیداتو کې له کار سره تړلي دي. د بېلګې په ډول، د تقاعدی معاش کچه او د ټولنیزې بیمې د معاشونو مرسته، د انسان د مزد د منځنۍ کچې، کاري سابقې او د رخصتۍ سره د مزد ورکول د زیار ایستونکو له کاري شرایطو او وړتیاوو سره تړلي دي.

۱۰- عام استهلاکي حساب، چې د مادي نعمتونو د ویش نسبتاً پرمختللی شکل دی، په ډیرې چټکۍ سره وده کوي. د بېلګې په ډول، په شوروي اتحاد کې، د ۱۹۷۱ - ۱۹۷۵ کلونو ترمنځ د خلکو سړي سر عاید ۲۴٪ او عام حساب ۴۰٪ زیاته سول. د اویایمي لسيزې په دوهمه نیمایي کې، د خلکو سړي سر عاید ۱۸٪ او عام استهلاکي حساب ۳۰٪ لوړ سو.

۱۱- د عام استهلاکي حساب، چټک زیاتوالی په دې معنا نه دی، چې د کار له مخې د ویش اهمیت لږ کېږي، خو د عام استهلاکي حساب شتون، د ټولنیز عدالت او برابرۍ د رامنځته کیدلو لامل ګرځي او ټولو خلکو ته یو شان موکې برابروي.

۵ - په کرنه کې، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟

۱ - اوس تاسو پوهېږئ، چې په سوسياليستي ټولنې کې هر څوک د خپل توان په اندازه کار کوي او هرچاته بیا د کار په اندازه مزد ورکول کېږي. په کرنیزو کوپراتیفونو کې هم همداسې ده او هر کولکتیف خپل فنډ لري او د هغه فنډ څخه د کار په اندازه مزد ویشي.

۲ - په کرنیزو کالخوزونو کې هڅه کېږي، د کلني محصول پر ځای، چې د محصول کچه هم پکښې نامالومه وي؛ د کالخوز کروندگرو ته ګرانتي سوي منظم میاشتنی معاشونه ورکول سي.^{۱۳}

۳ - د ګرانتي سوي معاش سرچینه، د کالخوز خرڅ سوي مواد دي. کالخوزونه خپلو کارکونکو ته په نقدي او جنسي ډول (کرنیزو توکو په ورکولو سره) معاش ورکوي. که چیرې یو کالخوز په یوه موده کې ګرانتي سوي معاش ورنه سي کړای؛ اړ دی، چې د کرنیز بانک څخه اوږدمهاله پور واخلي.

۴ - هر کالخوزچي ته د ټاکل سویو چارو د مخته وړلو سره، معاش ورکول کېږي او د کار د کمیت او کیفیت د ډیروالي سره، یې په معاش کې هم ښه والی راځي.

۵ - په کالخوزونو کې د نقدي مزد ورکول، کروندګر، کارګرانو او روښانفکرانو ته نژدې کوي او د بزګرانو، کارګرانو او روښانفکرانو ترمنځ په ټولنیزو توپیرونو کې کموالی راولي. د ۱۹۴۰ کال راهیسې، د کارګرانو او بزګرانو په سړي سر عاید کې ۴،۱ پلا ډیروالی راغلې دی، په داسې حال کې چې په همدې موده کې د کالخوزچیانو عواید ۷،۳ برابره زیات سوي دي. د تقاعدی معاشاتو ورکول او بیمه هم، د کالخوزچیانو د ژوندانه شرایط آسانه او روښانفکرانو او کارګرانو ته د دوی ژوند ورنژدې کوي.

۶ - په کالخوزونو کې، هم د صنعتي موسساتو په ډول کاري مزد، د کار د وروستیو پایلو په نظر کې نیولو سره ورکول کېږي. میخانیکي ډلو، د مالدارۍ فارمونو او نورو ته په ورته ډول معاش ورکول کېږي.

۷ - هري ټاکلي کرنیزې ډلې ته، اړین تخنیکي توکي، کیمیاوي کوډونه او نور ورکول کېږي، تر څو خپله پلان سوې دنده ترسره کړي. دا چې د دوی د کار پایله، د کال په پای کې ښکاره کېږي؛ نو د

^{۱۳} - د یوه کالخوز حدود، تر ۲۰۰۰ جریبه متر مربع ځمکې پورې رسېږي. هر کالخوز ځان ته یوه مدیریتی اداره، مامورین، محاسبین، دفتری توکي او

نور کارکونکي لري او اړوند چاري د هغو له مخې مخته وړل کېږي.

ورکول سویو معاشونو او کار پایله په پای کې ارزول کېږي او حسابونه یې چاڼوي. د وروستیو پایلو له مخې، د مزد ورکړه، کارکونکي د کیفیت لوړولو ته هڅوي، متقابل او ځاني کنټرول رامنځته کوي او دا چاره په وروستي تحلیل کې، د کار د مولدیت د ودې، تولیداتو د اغیزمنتوب او خلکو د هوساینې د کچې د لوړیدلو لامل کېږي.

۶ - اقتصادي حسابونه څه ته وایي؟

۱ - هره دولتي موسسه، د خپل تاسیس پر مهال، خپل اړین توکي ترلاسه کوي. تولیدي موسسې باید خپل ټول لگښتونه، د عوایدو څخه پوره او جبران کړي. د دې سربېره باید هره صنعتي موسسه ګټه ولري، تر څو د هغه په واسطه وکولای شي تولیداتو ته وده ورکړي.

اقتصادي حسابونه همدې ته وایي. د تولید د لگښتونو جبرانول، د محصولاتو د پلورلو او ګټې راوړلو څخه دا شونتیا رامنځته کوي، چې حکومت د اقتصادي انګیزو وسایل په اغیزمنه توګه وکاروي. هر څومره چې یوه صنعتي موسسه، خپل وسایل په ښه ډول سره کاروي؛ په هماغه اندازه یې د عوایدو د لوړیدلو او اقتصادي وضعیت د ښه والي او کارکونکو د مزدونو د لوړوالي لامل کېږي.

۲ - د یوې موسسې اقتصادي حسابونه د یو لړ اصولو له مخې، لکه عملي اقتصادي ځانواکي او نورو باندې ولاړ دي. هره موسسه له حکومت څخه د لازم مبلغ د ترلاسه کولو سره، په خپلواکه ډول تولیدات سمبالوي او په دولتي بانک کې جاري حساب پرانيزي، د لگښتونو لپاره اړین مبلغ له هغه څخه اخلي او پاته نور عواید هغه ته ور زیاتوي.

۳ - اقتصادي موسسې، د اقتصادي هڅونې له فنډونو څخه خپلو کارکونکو ته انعامونه ورکوي او هغو ته کورونه، کلوپونه، سپورتي ځایونه او وړکتونونه باندې جوړوي.^{۱۴}

۴ - اقتصادي موسسې مادي مسئولیتونه هم لري. دا مسئولیتونه هغه مهال راجع کېږي کله چې یوه موسسه د تړون له مخې خپلي کړي ژمني پر ځای نه کړي. په هغه صورت کې به اړونده موسسه تاوان

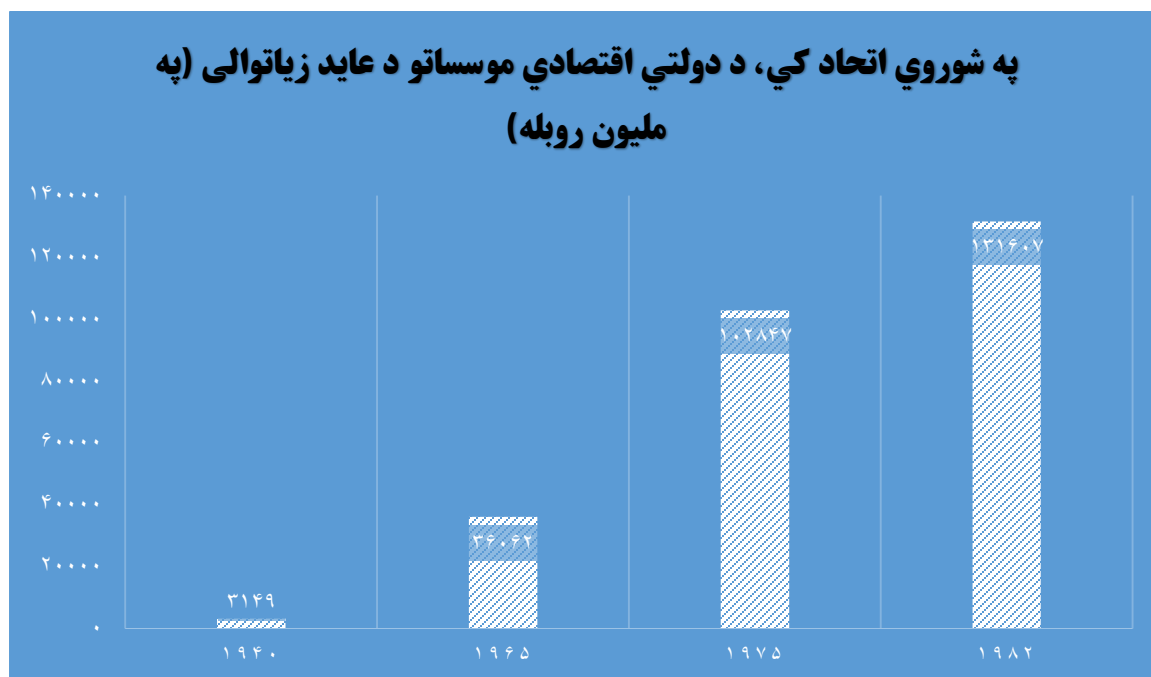
^{۱۴} - په پخوانیو سوسیالیستي هیوادونو کې دا دود وو، چې هره فابریکه به خپلو کارکونکو ته کورونه، وړکتونونه، ښوونځی، کلوپونه، ورزشي ځایونه او نور د ژوندانه د هوساینې بنسټونه له خپلو عوایدو څخه جوړوي. (ژباړن)

او جریمه ورکوي، یا به د ورکول سوي کريدیت په بدل کې ډیره ربحه ورکوي. دا ډول کنټرول په چارو کې د دقیق والي لامل کېږي.

۷ - د یوې موسسې عاید څه ډول کارېږي؟

۱ - ګټه، یعنې تر لګښتونو د عوایدو ډیروالی، د سوسیالستي تولیدي موسساتو تر رامنځ ته کیدلو ډیر مخته هم وه، خو د ګټې ماهیت بیا په دې کې دی، چې څه ډول ترلاسه سوې ده او د چا په ګټه باید وکارول سي. په سوسیالستي ټولني کې، د پانګوالي ټولني خلاف ګټه نه یوازي پر انفرادي وگړو، بلکې په ټولي ټولني پوري اړه لري. نو ګټه څه ډول ویشل کېږي او د کومو موخو لپاره کارېږي؟

۷ - شکل

۲ - د گټې يوه برخه مرکزي دولت ته لېږل کېږي. دا گټه بيا سوسياليستي دولت د عامې روغتيا، پوهنې، علومو، ټکنالوجۍ، فرهنگ، چاپېريال ساتنې، ستاډيمونو، پارکونو او تفريحي ځايونو په جوړولو لگوي. يا په بله مانا د ټولي ټولنې په گټه کارېږي.

۳ - د گټې بله برخه (چې په اوسط ډول د صنعتي موسسو ۴۱٪ گټه جوړوي) هماغو موسساتو ته پاتېږي، ترڅو هغوی يې په دريو برخو کې ولگوي:

- د توليداتو د ودې برخه

- مادي هڅونې برخه

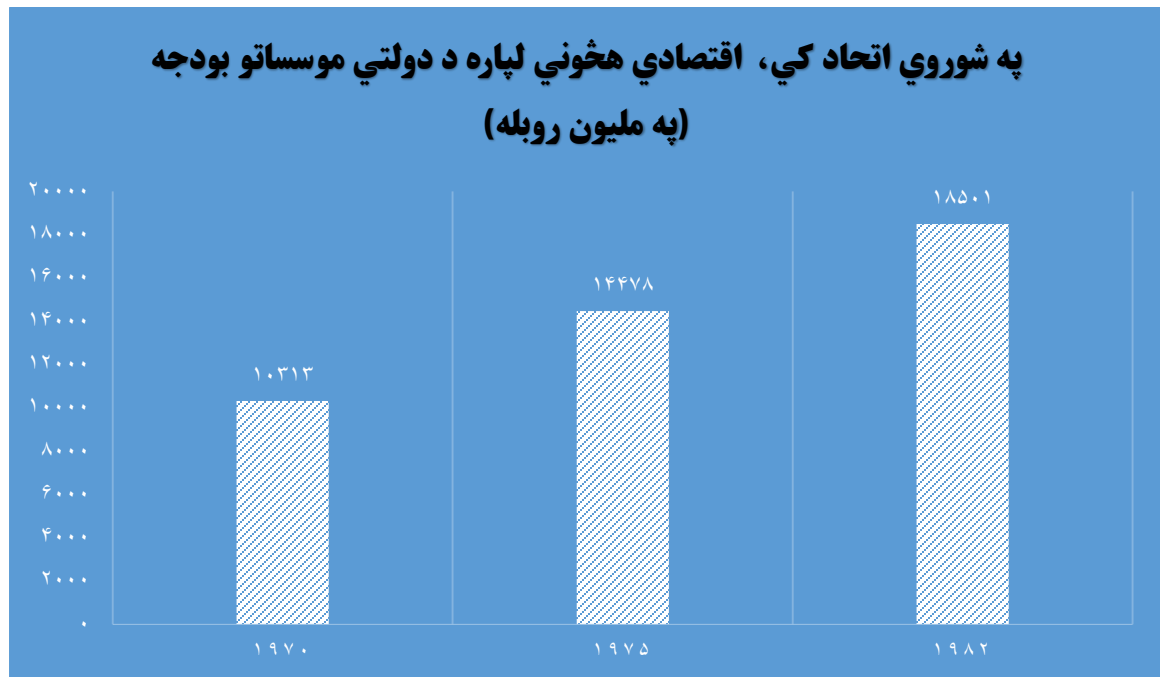
- د ټولنيزو او فرهنگي کارونو برخه او هستوگنځايونو جوړول

۴ - د توليداتو د ودې بودجه هم د گټې او هم د استهلاك لپاره د ځانگړو سويو پيسو څخه جوړېږي. دا فنډ، د نوي تخنيک لپاره د پانگې اچونې، د اوزارو د عصري کولو، ټکنالوجۍ د تکامل او کاري شرايطو د ښه والي لپاره لگېږي.

۵ - د مادي هڅونې او ټولنيزو او فرهنگي کارونو بودجه د دولتي پلان سره په همغږۍ لگول کېږي. که چيرې د موسسې کارکونکي توليدي پلان په ښه ډول سره سمبال کړای سي، په دې فنډ کې د حکومت لخوا هم غوښتنه مرسته ورسره کېږي. حکومت هرې موسسې ته په دې برخه کې د فنډ کچه ټاکي او هره موسسه بايد خامخا د دې برخې لپاره ټاکل سوې کچه پوره کړي.

۶ - د ټولنيزو او فرهنگي چارو لپاره ټاکل سوې فنډ او بودجه د کارکونکو د روغتيايي او ژوندانه حالت د ښه والي، فرهنگي او علمي تکامل، استراحت ځايونو او سناټوريمونو په جوړولو، کانتينونو په سمبالولو، سپورتي مرکزونو او نورو د جوړولو لپاره لگول کېږي.

۸ - شکل

دا ټول فنډونه، کارکونکي د توليداتو بڼه والي ته هڅوي.

۷ - د شوروي اتحاد د صنایعو گټه په ۱۹۸۲ کال کي، د ۱۹۸۱ کال په نسبت، ۱۲,۷ میلیارده روبله زیاته سوې او ۸۷,۸ میلیارده روبله ته رسیدلې وه. دا کچه د تېر کال په پرتله ۱۴٪ زیاته وه. د هغې جملې څخه ۳۶ میلیارده روبله یعنې ۴۱٪ بیرته موسساتو ته ورکول سوې، ۱۸,۵ میلیارده روبله یا ۲۱٪ یې د اقتصادي هڅوني فنډ ته ولیږل سوې. یعنې د هرو پنځو روبلو گټې څخه یو روبل بیرته اقتصادي هڅوني فنډ ته لیږل سوی. په دې لړ کي، ۷,۲ میلیارده روبله د مادي هڅوني بودجې، ۷,۲ میلیارده ټولنیزو او فرهنګي چارو بودجې او ۲,۴ میلیارده روبله د توليداتو د ودې بودجې ته ځانګړي سوي وې.

۸ - په دې ډول سره موږ پوه سولو، چي د هرې اقتصادي موسسې فنډونه، د هغوی په گټې پوري اړه لري او گټه بیا د عوایدو او لګښتونو ترمنځ د توپیر څخه منځ ته راځي.

۸ - وروستی بیه څه ته وایي او د توکو بیه په سوسیالیستي ټولني کې څه ډول ټاکل کېږي؟

۱ - وروستی بیه، د یو محصول د تولید او خرڅلاو اړوند د یوې موسسې لگښتونو ته وایي. په وروستی بیه کې، د خامو او دوهمي توکو وروستي لگښتونه، نفتو، انرژۍ، برېښنا او د کار نورو توکو، همداسې د موسسې استهلاکي ځانګړي سوې پیسو، د پرسونل معاشاتو او نورو لگښتونو مجموعې ته وایي.

۲ - د دغو لگښتونو سربېره، تولیدي موسسه د کارکونکو د روزنې، ټولنیزې بیمې او نوري برخې هم په پام کې نیسي او د هغه له مخې د محصول لگښتونه معلوموي.

۳ - ښکاره خبره ده، چې توکي یوازې په وروستي بیه باندې نه خرڅېږي، پر دې اساس نو حکومت د هر محصول لپاره د عمده پلورنې بیه ټاکي، چې د وروستی بېې سربېره، د پلان مطابق اجازه لرونکې ګټه هم پکښې حسابېږي. صنعتي موسسې خپل محصولات په همدې بیه بیا خرڅوي.

۴ - د تولید د وسایلو بیه، د صنعتي عمده پلورنې په بیه وي او هڅه کېږي، بیه یې ټیټه وساتل سي.^{۱۵}

۵ - سوسیالیستي ټولنه په ټینګه سره په دې هڅه کې ده، چې د بېو ټاکل، د عام کار د منځني حد لگښتونه پوره کړي. دا موخه څه ډول ترلاسه کېږي؟

دولت دا ټاکي، چې د هرې موسسې ځانته محصول باید تر عامو لگښتونو ډیر نه سي، ځکه د هغه پرته اړونده موسسه د محصولاتو له خرڅلاو سره نه سي کولای خپل هغه لگښتونه ترلاسه کړي، چې د بیا تولید د دوران او خپلو کارکونکو لپاره اړتیا ورته لري. حکومت د اجازه ورکول سوي ګټې او دوراني مالیاتو هغه کچې ټاکي، چې د نورو موسساتو سره ورته وي.

۶ - د بیلابیلو صنعتي محصولاتو بیه یو له بل سره تړاو لري. د بېلګې په ډول، د یوه موټر بیه، د هغه د ماشین، اوسپنې، هنداري او نورو برخو په بیه پورې تړلی دی، چې د نورو موسساتو لخوا د موټر جوړونې فابریکو ته ورکول کېږي. د تولید په ټکنالوجۍ او تولیدي بهیر کې د توپو توکو د کارونې

^{۱۵} - تولیدي وسایل، چې د بیا تولید د پروسې لپاره کارېږي؛ په سوسیالیستي ټولني کې د تولیداتو د هڅونې او مادي هوساینې د زیاتوالي په خاطر په ټیټه بیه عرضه کېږي. (ژباړن)

سره، بېي هم بدلېږي. په دې ډول سره، د عمده پلورني د بيو د تكامل سره، هم د عام كار اړين لگښتونه او هم د محصولاتو د توليد او خرڅلاو د شرايطو بدليدل په پام كې نيول كېږي.

۷- د عمده پلورني بيه، د بيلابيلو څانگو ترمنځ د تناسب سره تړاو لري. د بېلگې په ډول، د تودوخي انرژۍ لپاره اړتيا كېدلای سي، د سكرو، نفتو، طبيعي گازو، انرژۍ او لرگيو د سوځلو له لاري پوره سي. د اوبستونكو محصولاتو بېي داسي ټاكل كېږي، تر څو د مادي سرچينو د گټې اخيستنې تر ټولو معقول شكل وهڅول سي. د بيو د ټاكني سره د بدلېدونكو توکو، اقتصادي اغيزمنتوب هم په پام كې نيول كېږي. د لږ موندل كېدونكو محصولاتو د عمده پلورني بيه داسي ټاكل كېږي، تر څو د هغوی د گټې اخيستنې اعظمي گټورتوب په لاس راوړل سي.

۸- د بيو د ټاكني څخه موخه داده، تر څو د علم او ټكنالوجۍ پرمختگ وهڅوي. بېي په داسي ډول ټاكل كېږي، چي د نويو ماشينونو توليد هم د توليدونكو او هم د مستهلكينو لپاره گټور تمام سي. توليدونكي هغه مهال نويو محصولاتو ته لېواله كېږي، چي د هغوی د خرڅلاو پيسې، اضافي لگښتونه جبران او ښه گټه لاسته راوړل تامين كړي.

۹- د بېلگې په ډول، د ماشين جوړونې فابريكې توليد، يو زاړه ماشين بيه ۴ زره افغانۍ ده. فابريکه هغه په ۴,۵ زره افغانۍ خرڅوي. ۴ زره يې لگښتونه او ۵۰۰ د فابريكې گټه ده. څه وخت وروسته فابريکه داسي يو بل ماشين جوړوي، چي د استهلاك او كاري دوام موده يې تر پخواني ماشين دوه چنده زياته ده، خو د هغه ماشين د جوړولو لپاره فابريکه ۶ زره افغانۍ لگښت كوي. فابريکه اړ ده، چي د هغه بيه هم ۶ زره او اووه سوه افغانيو ته پورته كړي، تر څو ۶ زره لگښتونه او ۷۵۰ د گټې لپاره ورته پاته سي. په دې ځای كې مستهلك هم د نوي ماشين د رانيول سره ۲۲۵۰ افغانۍ گټه كوي.

په دې ډول سره، په سوسياليستي ټولني كې د توليدونكي او لگښت كونكي، دواړو گټې په عادلانه ډول خوندي او په پام كې نيول كېږي.

۹- د پرچون پلورني بيه څه ډول ټاكل كېږي؟

۱ - د پرچون پلورني بيه، هغه وروستی بيه ده، چي حکومت يې د خلگو د شخصي استهلاك لپاره ټاکي او پر هغوی يې خرڅوي.

۲ - د پرچون پلورني بيه د توکو د وروستی ببي، مالياتو، لگښتونو او مجوزي گټي له وروستی ببي څخه ټاکل کيږي.

۳ - په حکومتي او کوپراتيفي سوداگرۍ کي، د پرچون پلورني څو ډوله ببي کارول کيږي. په شوروي اتحاد کي، په ټول هيواد کي د ډيرو توکو ببي يو شان دي. د بيو دا يو شان والی په هغو توکو کي دی، چي د توليد لپاره يې په ټول هيواد کي تر ډيره يو شان لگښتونه راځي او د خلگو اساسي ضرورتونه جوړوي.

۴ - هغه توکي چي د يوه هيواد له يوه سر څخه يې بل سر ته انتقال گران پريوځي، د سيمه ايزي پرچون پلورني په بيه باندې عرضه کيږي. دا ببي تر ډيره پوري د خوراکي توکو او ځيني نورو هغو صنعتي توکو اړوند دي، چي له يوه ځای څخه بل ته يې انتقال شونی نه وي.

۵ - د ځينو سبزيجاتو او ميوه جاتو ته بيا موسمي ببي ټاکل کيږي، چي د يوه موسم په نسبت بل موسم ته توپير کوي.

۶ - په سوسياليستي ټولني کي هڅه کيږي، د خلگو په گټه باندې، د پرچون پلورني د بيو ثبات وټاکل سي، خو د توکو په توليد کي د لږ و ډير بدلونونو له راتللو سره دا ببي هم اوږي، خو هيڅکله هغي کچي ته نه رسيږي، چي د خلگو د رانيولو، لگښت او استهلاك وس دي را ټيټ سي. د بېلگي په ډول په شوروي اتحاد کي د نانوايي د ډوډۍ بيه هماغه د ۱۹۵۴ کال بيه ده، دغه راز د لبنیاتو او غوښي اوسنۍ بيه هم د ۱۹۶۲ کال بيه ده. په وروستيو ۲۸ کلونو کي، که د ځينو توکو بيه ۹٪ لوړه سوې ده، خو په څنگ کي يې بيا د خلگو عايد د تېرواته ویشټو کالو راهيسي ۲،۵ برابره (۲۵۰٪) زیات سوی، دغسي د کالخورچيانو مزد بيا په وروستيو ديارلسو کلونو کي ۱،۷ برابره (۱۷۰٪) ډير سوی دی.

۷ - سوسياليستي حکومت د توکو د بيو د آگاهانه ټاکلو او اړولو سره، نه يوازي د توکو ببي، بلکې د مشخصو توکو اهميت د انسان په ژوندانه کي په نظر کي نيسي. په همدې موخه، د توکي قيمت کېدلای سي د هغه تر ارزښت کښته يا پورته وټاکل سي او په دې ډول سره خپله دنده د نعمتونو د بيا ویش په برخه کي ترسره کړي. د بېلگي په ډول، د قصابۍ غوښي، شيدې او د لبنیاتو نور ډولونه، کبان او نور، تر وروستی تمام سوي ببي کښته خرڅېږي. دغه راز، د

ماشومانو جامې، د ماشومانو اړوند کتابونه، د لوبو وسایل، کتابچې او د قرطاسيې نور توکي، درمل، نخي ټوکران او نور توکي تر خپل ارزښت په ټيټه بيه خرڅيږي، خو په بله خوا کې بيا ځيني توکي، تر تمام سوي بيې په مراتبو گران خرڅيږي، لکه زر، د حيواناتو طبيعي پوستونه، الکولي مشروبات او نور تجملي توکي.

۸- د عام استهلاك د قيمتونو کچه د هيواد د اوسيدونکو د هوساينې کچه ټاکي، خو دا هوساينه تر ډيره له عايد سره هم تړلې ده.

۱۰- د خلگو اصلي عايدات له څه څخه وي؟

۱- د خلگو عايد له هغو پيسو څخه جوړيږي، چي د کار د مزد، تادياتو او عام استهلاکي حساب له محصولاتو څخه لاسته راغلی وي. که چيري د لومړنيو توکو او هستوگنځۍ بيې لوړې وي، د لگښت کچه کميږي او د لگښت د کچي له کمېدو سره سم د هوساينې کچه هم زيانمنه کيږي. په سياسي اقتصاد کې د واقعي عايداتو مفهوم، د مادي او معنوي نعمتونو هغه شمېر ته کاريږي، چي د ټولني غړي کولای سي، د کار د مزد او عام استهلاکي حساب څخه د لاسته راغلي محصول له مخي هغه لاس ته راوړي.

۲- د مادي او فرهنگي نعمتونو دا شمېر، نه يوازي د خلگو په عوايدو بلکې د استهلاکي توکو په بيو، د خدماتو په تعرفو (لکه طبيعي گاز، برېښنا، تليفون، عام ترانسپورت او نور) د زده کړو او روغتيايي خدمتونو لگښتونه، هستوگنځۍ کرايې، د بيمې تادياتو، د بيکارۍ د مهال مرستي معاش او نورو سره هم تړلي دي. د يادوني وړ ده، چي په سوسياليستي هيوادونو کې بيکاري نسته او زده کړي او روغتيايي خدمتونه وړيا دي.

۳- د گرانو لوستونکو به خامخا پياوړې وي، چي په کتاب کې، د عام استهلاکي حساب د بحث پر مهال موږ يادونه وکړل، چي د هستوگنځۍ د ساتني او ترميم د لگښتونو دريمه برخه د حکومت له لوري ورکول کيږي او له درو برخو څخه يوازي يوه برخه يې حکومت ورکوي. ستاسي به دا هم خامخا پياوړې وي، چي د هستوگنځۍ کرايه، په اوسط ډول د کارگرانو او مامورينو د کورنۍ بودجې درې سلنه جوړوي.

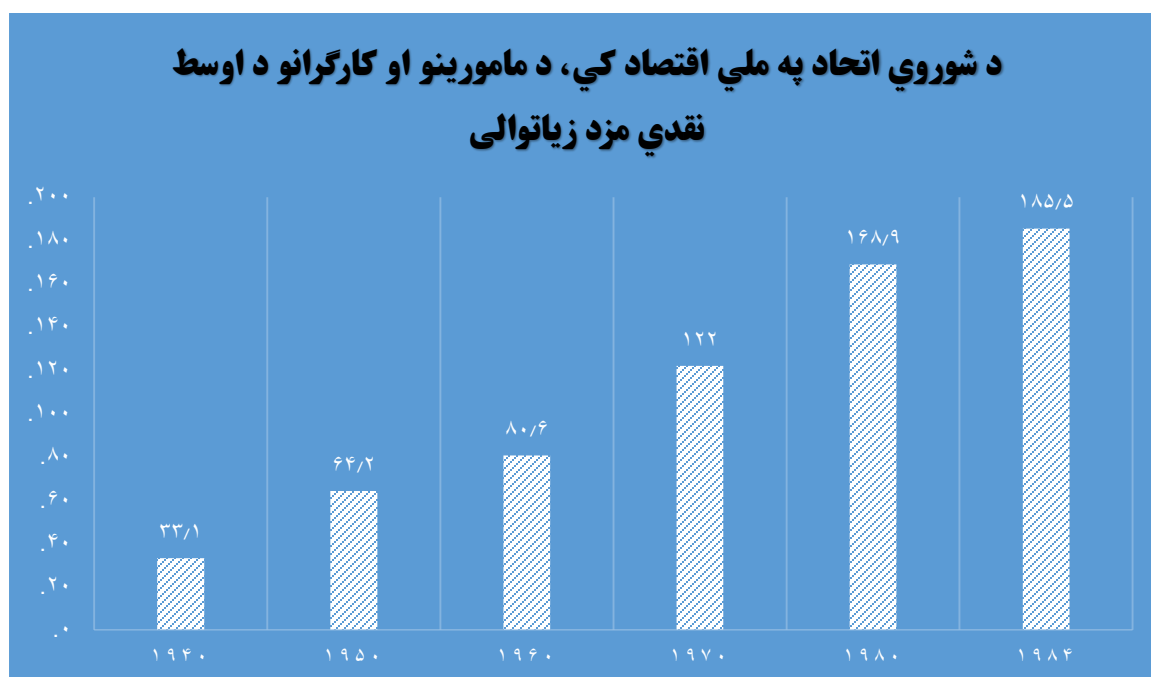
۴ - سوسياليستي ټولنه، په بيلابيلو تاريخي پړاوونو کې، د زيار ايستونکو د واقعي عوايدو د لوړولو لپاره بيلابيل شکلونه او میتودونه لکه د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بيو ټيټول، د معاشونو لوړول، د هستوگنځۍ د شرايطو ښه کول، د رخصتۍ ورځي زياتول، د ثابت مزد سره د کاري ورځي کمول او د وړيا چوپړونو برابرول پر کار اچولي دي او ورځ تر بلې لا زياته پراختيا ورکوي. دا شکلونه، د ټولنيز تکامل په بيلابيلو پړاوونو کې بدلېږي.

۵ - د واقعي عوايدو دوامداره زياتوالی زيار ايستونکو سره مرسته کوي، تر څو خپلي زياتېدونکي مادي او معنوي اړتياوي پوره کړي او خپل ځان ته په هر اړخيز جسمي او عقلي ډول تکامل ورکړي. ځيني «ځان انقلابي ښودونکي» د خلگو د ژوندانه د سطحي ښه کېدل د «بورژوازي کېدلو» سره ورته او د هغوی ځانغوښتنه يې بولي، خو دا کسان په واقعيت کې د خلگو اساسي غوښتنو په اړه بې پروا دي. کارگره طبقه، له کروندگرو سره په يووالي کې، د هيواد چاري د دې لپاره په لاس کې اخلي، تر څو لوړې، ناروغيو، بيسوادۍ او جهالت ته د پای ټکی کېږدي. د سوسياليزم لوی انساني مفهوم په همدې ټکي کې دی.

۶ - د خلگو د هوساينې کچه پر کوم لور ځي؟ په اوسني پړاو کې به کوم شکل تر ټولو زيات اغيزمن وي؟ دا مسايل بيا د کمونيزم د ودانۍ جوړولو تيورۍ او پراتيک لپاره ډير اهميت لري.

۷ - په اوسني پړاو کې، د خلگو د عوايدو د زياتوالي لپاره ښه لار، د کاري مزد ډيرول دي. د دې ميتود څخه ځکه گټه اخيستل کېږي، چي مادي نعمتونه خپله نه رامنځته کېږي بلکې د خلگو د کار او زيار په واسطه منځته راځي. په همدې موخه، سوسياليستي دولت هڅه کوي د کار له مخي ویش وهڅوي.

۹ - شکل

۸- تر دوهمي نړيوالي جگړې وروسته موده کي، د زيار ايستونکو د مادي هوسايني د لوړولو لپاره د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بيو د ټيټوالي څخه گټه اخيستل کيدل، خو له دې تگلاري څخه د لوړ مزد درلودونکو کارکونکو ډيره گټه اخيستل. د بېلگي په ډول، که د يو شمېر توکو بيه %۱۲ ټيټه سوې وای، نو د ۱۰۰ روبله معاش اخيستونکي ته يې ۱۲ روبله گټه رسول، خو د ۳۰۰۰ روبله اخيستونکي ته يې بيا ۳۶ روبله گټه وررسول. د همدې لپاره حکومت هڅه وکړل، د پرچون پلورني بيي ثابتې وساتي او د لږ مزد کارکونکو معاشات لوړ کړي.

۹- د مادي هوسايني د کچي لوړيدل د توليداتو له پراختيا سره تړلي دي. د مادي توليداتو ساحه، چي ټول استهلاکي توکي په هغه کي توليد کيږي، په داسي ډول سره وده کوي، تر څو د زيار ايستونکو د ژوندانه شرايط په ښه ډول سره سمبال سي. د ښووني او روزني، عامي روغتيا، علومو، فرهنگ او ټکنالوجۍ برخي په ښه ډول سره وده وکړي. دلته داسي اړيکه موندل کيږي، چي د خلکو د هوسايني د کچي لوړيدل يوازي پايله نه، بلکې د توليداتو د ډيريډلو لامل هم دی.

۱۱ - پیسې څه ونډه لري او کومې دندې ترسره کولای سي؟

۱ - پیسې په واقعیت کې د متاعي تولیداتو د ودې پایله ده. له پیسو پرته، متاعي مناسبات هم ناشوني وه. په سوسیالستي نظام کې، د متاعي مناسباتو ځانګړې ماهیت، د پیسو په خاصو ځانګړتیاوو او دندو کې دي، چې دلته به ځینې هغه عوامل وڅیړو.

۲ - په سوسیالیزم کې پیسې دا کارونه کوي: د ارزښت معیار ټاکل، د دوران وسیله ګرځیدل، د تادیاتو وسیله ګرځیدل، سوسیالستي ذیرمه او پس انداز رامنځته کول او نړیوالې پیسې.

۳ - پیسې د ارزښت د معیار په توګه، د زرو د خیالي مقدار په ډول ښکاره کېږي. ټول توکي د پیسو په شکل کې، خپل ارزښت ښیي. دا دنده د بېي په ټاکنه کې ترسره کېږي او د هغه په وسیله د ټولو توکو د مبادلې تناسبات تثبیتېږي او د یوې جلا موسسې او ټولې ټولنې لپاره د یوه توکي د تولید لګښتونه ټاکل کېږي. د پیسو دا دنده د بېو د اندازه په واسطه ترسره کېږي. د بېو د اندازې کولو بنسټونه بیا د زرو د هغه شمېر، چې د دولت په واسطه د هیواد په پولي واحد کې تثبیت سوي دي، رامنځته کېږي. مانا دا چې هر هیواد د هغه زرو د شمېر له مخې، چې په خپلو اسعارو کې یې تثبیت کړي دي، خپل ځان ته د بېو مقیاسونه لري.

۴ - پیسې، د ارزښت د معیار په توګه، د زرو د ټاکل سوي شمېر سره د خیالي مطابقت له مخې، د زرو د ټاکل سوي شمېر په ډول ښکاره کېږي. پیسې په خپلې دې ځانګړنې کې، تر ډیره پورې د پرچون پلورنې توکو د دوران په ډول کار او د توکو په مبادله کې د منځګړي دنده ترسره کوي.

پیسې د دوران د وسیلې په توګه دا شونې کوي، چې د توکو د دوران پلانونه تر کنټرول لاندې ونيول سي، د توکو پر تولید او دوران باندې اغېزه کوي، د پیسو دوران تنظیم سي او عرضه او تقاضا یو د بل سره په جوړجاړي کې راسي.

۵ - دا چې پیسې، له دوران څخه د توکي تر وتلو وروسته هغه ته داخلېږي، له دې مخې څخه د تادیې وسیله هم ده. توکي، د خرڅونکي څخه د اخیستونکي لاس ته ورځي او پیسې سرچپه لار وهي. که دا سرچپه حرکت، د یوې ټاکل سوي مودې وروسته سره ترسره سي، هغه مهال بیا پیسې د پور د مسئولیتونو د ادا کولو دنده ترسره کوي.

پيسې، په بيلابيلو شكلونو او ځايونو كې په بيلابيل ډول، د تاديې د وسيلې په توگه دنده ترسره كوي، د بېلگې په ډول: د هغو توکو او خدمتونو د پيسو تاديه كول، چې اوسيدونکو د پور په ډول اخيستي دي، د يوې موسسې په واسطه د بانکي کريدیت اخيستلو او ورکولو پر مهال، يا د زيار ايستونکو د مزد ورکولو، د تقاعدي معاشونو او محصلينو د معاشونو ورکولو او مالياتو، تادياتو، بیمې او نورو برخو کي د حسابونو د چاڼولو پر مهال. د دې دندې پر اساس، د سوسياليزم د مالي او کريدیتي سیستم دندې وده کوي. پيسې، د تاديې د وسيلې په ډول، په واقعيت کي د ملي اقتصاد د ودې مهمه برخه ده. پيسې، چې د هغه په واسطه، مالي او کريدیتي مناسبات عمل کوي، د توليدي پلان د تطبيق د څارني او د موسسو او څانگو ترمنځ د مادي ارزښتونو د بيا ویش لپاره، تر څو توليدات د ټولني په گټه لا ښه وده وکړي؛ کارېري. سوسياليستي دولت، چې د بېلگې په ډول، د يوې موسسې د کارکونکو کاري مزد کنټرولوي، هممهاله د موسسې نور اړخونه او تر ټولو زيات د توليدي پلان په تطبيق باندې هم پام کوي.

۶- پيسې د ذيرمي د وسيلې په ډول، عامه او انفرادي شتمني ښيي، خو د پيسو دا دنده په سوسياليستي ټولني کي د نورو ټولنو سره توپير کوي. دوه ډوله سوسياليستي ذيرمي سته، عامه او انفرادي. ټولنه د دولت په شتون کي، د پانگونو، عام استهلاکي حساب د ذيرمو ډيرولو او خدماتي برخو د کارکونکو د مزد ورکولو لپاره ذيرمه کوي.

ځانته جلا موسسې هم خپلي پيسې ذيرمه کوي، خو نه د نقدو پيسو په ډول، بلکې د دولتي بانک د حسابونو په ډول. هغوی خپل ټول پولي عوايد په بانک کي اېږدي او دا چاره د دې شونتيا رامنځته کوي، چې هغه عوايد د ټولي ټولني په گټه وکارېري. په دې ډول سره، ټولي سوي پيسې په خزاني نه بدلېږي، بلکې په دوران کي وي، په توليداتو کي برخه اخلي او ټولني ته گټه رسوي.

۷- له هغه ځايه چې پيسې د ځانته جلا هيوادونو له پولو څخه وځي، نړيوال بازار ته رسېږي، د نړيوالو پيسو دنده هم ترسره کوي. پيسې په نړيوالو بازارونو کي خپل ملي شکل له لاسه ورکوي او د زرو په ډول، چې د عمومي مبادلې وسيله ده؛ ځان ښيي. د نړيوالو پيسو دنده، د بهرنۍ سوداگرۍ په دوران کي د سوسياليستي او پانگوالي هيوادونو ترمنځ توپير کوي، ځکه په دې برخه کي پيسې د ټولنيزي او اقتصادي محتوا له مخي، بيلابيل مناسبات رامنځته کوي. سوسياليستي دولتونه، د پانگوالي هيوادونو

سره د اقتصادي راکړې - ورکړې او عملیاتو پر مهال د زرو او بهرنیو اسعارو څخه گټه اخلي، خو د سوسیالستي هیوادونو په منځ کې بیا د زرو دوران ته اړتیا نسته او معاملې په غیر نقدي ډول د هوکړه سویو تدارکاتو له مخې ترسره کېږي.

۱۲ - د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیمېږي؟

۱ - د دوران د وسیلې په توگه، د پیسو د دندې سرته رسولو پر مهال، په کاغذي نوټونو، فلزي سکو او زرو باندي د هغوی د اوبنتون شونتیا او اړتیا سته. دا گام له اقتصادي نظره په دې معقول دی، چې د زرو دوران د پیسو په توگه د دوران لگښتونه زیاتوي او د حکومت د زرو د زیرمو د پاشلتیا لامل نه ګرځي.

په کاغذي نوټونو باندي د زرو اړول، د پیسو پر دوران باندي د حکومت تنظیم او کنټرول آسانه کوي، ځکه کاغذي نوټونه په آسانی سره، دوران ته اچول کېدلای او بیرته ایستل کېدلای سي او حرکت یې تر کنټرول لاندې راځي.

۲ - خو د کاغذي نوټونو او سکو په واسطه د زرو بدلول یوازې هغه مهال د ټولني اقتصاد ته گټه کوي، چې دا تعویض د پیسو د دوران له قانون سره سم ترسره سي. د یاد قانون محتوا داده، چې هغه شمېر پیسې، چې د دوران لپاره اړینې دي؛ هغه د توکو د قیمتونو د مجموعې او د پولي واحدونو د دورانونو له ویش سره سم وي.

۳ - دا قانون په هر ټولنیز او اقتصادي نظام کې، په ځانګړې ډول کار کوي. د بېلګې په ډول، په پانګوالي تولیداتو کې، چې خپل په خپله او په غیر منظم ډول وده کوي؛ د پیسو دوران د پلان له مخې نه سي تنظیمېدلای. پانګوالي دولتونه تر اړتیا زیاتي پیسې دوران ته اچوي. په دې کې هیڅ د حیرانتیا خبره نسته، چې له دې کار سره د پیسو ارزښت کمېږي. دا یوازې یو هغه دلیل دی، چې موږ ته وښيي، ولې پانګوالي اقتصاد هر وخت د اسعارو له بحران سره مخ وي.

یوازې په سوسیالستي نظام کې، د تولیداتو د بېو تنظیم، له دوران څخه د پیسو ایستل او نور شوني کېږي او د ټولي ټولني په گټه د پیسو شمېر او د دوران چټکتیا رامنځته کېږي.

۴ - د توکو تولید او پلان سوی دوران او د ثابتو بیو ټاکل، چي توکي د هغه سره سم عرضه کيږي، په سوسیالیستي ټولني کي د پیسو ثبات رامنځته کوي. په ثابتي بيي باندي، د توکو عرضه کول زیار ایستونکي په دې ډاډمنوي، چي هم نن او هم سبا له هغه مزد سره چي ترلاسه کړی یې دی؛ هغومره توکي، چي اندازه یې له وړاندي مالومه ده؛ ترلاسه کولای سي.

۵ - سوسیالیستي هیوادونه، چي د خلگو د نقدي عوایدو کچي او خرڅیدونکو توکو ته پلان جوړوي او دواړو د تطبیق زمینه برابروي؛ د توکو د بیو ثبات ساتي. ثابتي بيي، په خپل وار سره د دې شاهدي ورکوي، چي په دوران کي دننه پیسو شمېر، د توکو د نورمال دوران لپاره بسنه کوي.

۶ - په سوسیالیستي نظام کي، د پیسو د دوران بله گټه د هغه مرکزیت دی، چي د دولتي بانک په واسطه د خزانې د وحدت د اصل له مخي، سمباليزي. پیسې د ډیرو موسساتو او انفرادي وگړو څخه، واحد دولتي بانک ته ورځي او د هغه له طریقه بیاخلي موسساتو او وگړو ته ویشل کيږي. د دولتي او کوپراتيفي موسساتو او سازمانو ترمنځ غیر نقدي محاسبې ترسره کيږي. په داسي حال کي چي نقدي پیسې تر ډیره پوري د سوسیالیستي موسساتو، خلگو او همدارنگه انفرادي وگړو ترمنځ بدليري - را بدليري، نقدي پیسې د سوسیالیستي موسساتو تر منځ په حسابونو کي، یوازي په استثنایي توگه، د جزئي تادیاتو د ادا کولو لپاره کارېږي.

۷ - په شوروي اتحاد کي، دولتي بانک نوټونه، د سلو، پنځوسو، شلو، لسو او پنځو معادل، دوران ته اچول سوي دي. دغه راز بانک، تورو پیسو د اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره، د پنځو، درو او یوه روبل او یو روبل معادل فلزي سکې او کیپک (۱۰۰ کیپک یو روبل کيږي) عرضه کړي دي. د کاغذي نوټونو او فلزي سکوکو دا ډول بیلابیل والی، محاسبې آسانه کړي او د اتوماتو سیستمونو په واسطه د سوداگرۍ له دودېدلو سره مرسته کوي.^{۱۶}

۸ - د پیسو ډیره برخه د مزد له لاري دوران ته اچول کيږي او د پرچون پلورني د سوداگرۍ له لاري بیرته له دوران څخه را ایستل کيږي. د سوداگریزو موسساتو پیسې، دولتي بانکونو ته د ورتلونکو پیسو

^{۱۶} - د ختیځي اروپا سوسیالیستي هیوادونو د ښه اقتصادي وضعیت له امله، حتی د سلو او پنځوسو بانک نوټونه هم نه ول چاپ کړي. د بېلگي په ډول،

په سوسیالیستي بلغاریا کي تر ټولو لوړ بانکنوټ د ۲۰ په ارزښت وو. (ژباړن)

ډیره برخه جوړوي. د مزدونو او هغو توکو، چي د دولتي سوداګرۍ له لاري عرضه کيږي، ترمنځ تناسب ډیر مهال د اضافي پیسو استولو او یا له دوران څخه د مازادو پیسو را ایستل ټاکي.

۹ - د خلکو د عوایدو او لګښتونو بیلانس، چي د مالي ارګانونو له لوري ترتیب کيږي، د ملي اقتصاد د پلان یو برخه جوړوي. یاد بیلانس د نقدو پیسو کلنۍ حرکت په ټول هیواد او سیمو کي ښيي. د پولي عوایدو او لګښتونو بیلانس د خلکو د تقاضا د ټاکلو او د هغوی د احتمالي سپما، چي دوی یې د پس انداز په حسابونو کي اچوي، ښيي او د پولي دوران د لا دقیق سیاست د عملي کولو لپاره زمینه برابروي.

۱۳ - مالي چاري څه ونډه لري؟

۱ - د توکو له تولید سره، د توکو او پیسو د حرکت لپاره بیلابیلو شکلونو ته اړتیا سته، لکه مالي چاري، کړیډیټ او نور.

۲ - مالي چاري هغو پولي مناسباتو ته وايي، چي د پیسو حرکت په سیده ډول، د توکو د حرکت سره نه یو ځای کيږي، د بېلګي په ډول مالیات، کړیډیټ، بیمې او نور. د توکو او پیسو د خوځښت ترمنځ د مستقیمی اړیکي نه شتون، د مادي ارزښتونو د ویش ځانګړنه ده. له دې مخي څخه، مالي مناسبات تر ټولو وړاندي د توکو او خدماتو ویش او بیا ویش رامنځته کوي او په دې ډول سره د هغه په تولید، مبادلې او استهلاك باندې اغېزه کوي.

۳ - له دې کبله، چي د تولید قاطع وسایل او د تولید سویو محصولاتو ډیره برخه په ټولي ټولني پوري اړه لري، سوسیالیستي حکومت د پیسو ډیره برخه په خپل لاس کي متمرکز ساتي. حکومت، دا پیسې د ملي اقتصاد په بیلابیلو څانګو کي ویشي او د هغه څخه ګټه اخیستنه تر خپل کنټرول لاندې راولي. په دې ډول سره سوسیالیستي مالي مناسبات دوی اصلي دندې، چي ویش او کنټرول دي، ترسره کوي. دواړي دندې یو له بل سره، نه شلېدونکي اړیکي لري، ځکه د ګډو اقتصادي بنسټونو یعنې عام مالکیت درلودونکي دي.

۴ - د سوسیالیستي مالي چارو یو بله ځانګړنه په پلان سوي ډول د هغو کارونه ده. مالي چارو ته د پلان جوړوني شونتیا په دې کي ده، چي عام تولیدات د پلان له مخي، موندل کيږي.

حکومت د مالي سیستمونو په واسطه، د پولې مبالغو اخیستل له وړاندې څخه لا ټاکي او په هغه سره کولای سي، د تولیداتو پراختیا او د ملي اقتصاد نوري برخې په فعاله ډول سره تر اغیزې لاندې راولي.

۵- مالي سیستم، تر ټاکلي کچې پورې، د ټولنې د اقتصادي سیستم جوړښت ښيي. د بېلګې په ډول، د ملي اقتصاد لومړنۍ کړۍ تولیدي موسسې دي. همدا تولیدي موسسه بیا د مالي سیستم لومړنۍ کړۍ هم ګڼل کیږي. د پولې لګښتونو او زیرمو اړوند پولې مناسبات د سوسیالیستي اقتصاد د هر سکتور، په هري تولیدي برخې کې ښکاره کیږي. په دې ځای کې دی، چې د کار د مزد پولې بودجه او د موسسې او څانګې ګټه رامنځته کیږي. دا عوامل، د تولیدي موسسو او ملي اقتصاد د جلا برخو ترمنځ مالي مناسبات جوړوي.

۶- د تولیداتو د نه دریدونکي نوي کېدلو پر مهال (یعنې د بیا تولید په لړۍ کې) د پولې زیرمو مرکزي بودجه، چې په ټولو خلګو پورې اړه لري؛ رامنځته کیږي، دا بودجه د تولیداتو د ودې، خدماتي بنسټونو د جوړولو او نورو عامو اړتیاوو د پوره کولو لپاره اړین دي. دا پولې مناسبات د مرکزي دولت مالي چارې مخته وړي.

۷- د مالي مناسباتو خاص شکل، کریډیټ دی. د مادي ارزښتونو د دوران پر مهال (لکه خام مواد او تیار سوي محصولات) چې په سوسیالیستي موسساتو کې تولید کیږي، په هغه کې پولې شمېرې د موقت وخت لپاره پریښودل کیږي. د هغه سره هممهاله، د موقتي اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره اضافي پیسو ته اړتیا را منځته کیږي. پر دې بنسټ، د پیسو حرکت رامنځته کیږي، خو په غیر نقدي ډول. دا پولې مناسبات، د کریډیټ بنسټونه جوړوي. ځانګړنه یې په دې کې ده، چې پیسې د هغه لومړني خاوند ته چې پور ورکونکی دی؛ ورګرځي.

۸- په دې ډول سره مالي چارې دا درې برخې په ځان کې رانغاړي:

الف) د سوسیالیستي ملي اقتصاد د تولیدي موسساتو او څانګو مالي چارې، چې د مالي سیستم لومړنۍ کړۍ جوړوي

ب) د مرکزي دولت مالي چارې، چې د مالي سیستم رهبري کونکې کړۍ ده

ج) کریډیټ، چې په عامو تولیداتو کې په موقتي ډول ورکول سوي مبالغ ښيي

۱۴ - کريدیت ولي اړين دی او ونډه يې څه ده؟

۱ - د پيسو او توکو د مناسباتو څرنگوالی، د کريدیت څرنگوالی ټاکي. د پانگوالی په شرايطو کې کريدیت د پور پانگه يا استقراضې پانگه رامنځ ته کوي. په سوسياليستي ټولنې کې پانگه نسته. په دې ډول سره، کريدیت، په ملي اقتصاد کې په موقتي او پلان سوي ډول د يو شمير پيسو ورکول دي. دا پيسې سوسياليستي موسساتو ته د پورونو په ډول ورکول کېږي، تر څو هغوی يې خپلو توليداتو د زياتولو فنډونو کې وکاروي. کريدیت په سوسياليستي ټولنې کې، د ټولې ټولنې په گټه، د پولي شمېر د بيا ویش يو خاص شکل دی.

۲ - په سوسياليستي ملي اقتصاد کې، آزاد پولي مبلغونه، د توليدي فنډونو په لړ کې (اساسي او دوراني) منځ ته راځي. د اساسي توليدي فنډونو ارزښت (د سيستمونو، اوزارو او ودانيو لپاره) په پراويز ډول، د توليد سوي محصول قسطونو ته ورگرځي، خو د دغو فنډونو بيا ځلې نوي کول، د اوږد مهال وروسته په جنسي ډول ترسره کېږي. پر دې بنسټ، د توليدي موسسې د فنډونو څخه انتقال سوی ارزښت، په موقت ډول راوځي. استهلاکي په پراويز ډول غونډیږي او يوازي د يوې ټاکلې مودې وروسته، د ماشينونو او نويو اوزارو د رانيولو او بنسټيزو بيارغونو لپاره کارېږي. په دې ډول سره، د فنډونو د دوران پر مهال يو موسسه کله - کله آزادي پيسې لاس ته راوړي. د بېلگې په ډول، هغه شمير پيسې، چې د خامو موادو او انرژۍ لپاره ځانگړې سوي دي، ځينې وختونه ذيرمه کېږي، ځکه د دغو مادي ارزښتونو رانيول يوازي، د ټاکلو وختونو د تېرېدلو وروسته عملي کېږي. په همدې ډول سره، د مزدونو په فنډ کې، د محصولاتو خرڅلاو ذيرمه کېږي، خو مزدونه يوازي په مياشتني يا په مياشت کې دوه ځله ورکول کېږي.

۳ - آزاد پولي مبالغ دغه راز د ټولنې او موسساتو له سوچه عايد څخه هم رامنځته کېږي. زيار ايستونکي هم موقتاً پريښودل سوي پيسې په لاس کې اخيستلای سي. دا پيسې، د پس انداز د صندوقونو له لاري، په بانک کې ځای پر ځای کېږي او د کريدیټي عملياتو لپاره گټه ورڅخه اخيستل کېږي، خو آزادي پيسې يوازي هغه مهال د کريدیت په وسيلې باندي بدلېږي، چې نوري موسسې اړتيا ورته پيدا کړي. موسسې د بېلگې په ډول، د خپلو مبالغو د دوران پر مهال، پورونو ته اړتيا پيدا کوي. د يوې موسسې په واک کې سته پيسې، کله لږې او کله زياتېږي. پولي ذيرمي کله - کله د

موسسې د اړتياوو لپاره لري او کله هم ډيري وي. د بېلگې په ډول، د خوړو جوړولو فابريکې، د لېلو يا گني د لاس ته راوړلو پر مهال، ډيرو لگښتونو ته اړتيا لري، خو د محصولاتو د خرڅولو پر وخت بيا لږ پيسې غواړي. په همدې مهال کې بيا شوني ده نوري موسسې، اضافي لگښتونو لپاره پيسو ته اړتيا پيدا کړي. نو دا پيسې د کريدیت څخه په گټې اخيستنې سره، د ټول ملي اقتصاد د ودې لپاره کارېږي.

۴ - کريدیت، د موسساتو د بنسټيزو فنډونو په وده کې، د تخنیکي پرمختگ په عملي کولو او د موسساتو د دوراني بنسټونو پر مهال، ډيره ونډه لوبوي. کريدیت، د توليداتو لږۍ چټکه کوي، د هغوی خرڅلاو زياتوي او د توليد او استهلاك ترمنځ زماني توپير لنډوي. په دې ډول سره کريدیت، د عامو توليداتو پر اغيزمنتوب باندې مثبت اغېزه کوي.

۵ - په کريدیټي مناسباتو کې، د ربحي د سمې بيه ټاکل ډير ارزښت لري. د ربحي کچه خپلي پولي لري. ربح بايد د دې لپاره بسنه وکړي، چي په پور اخيستونکو موسساتو کې د سپما لپاره اغيزناکي انگيزې رامنځ ته کړي او په بانکونو او د پس انداز په صندوقونو کې له پيسو د زياتي ساتنې څخه ډډه وکړي. د کريدیت ربحه بايد شرايطو ته په کتو او د هغوی اغيزمنتوب په پام کې نيولو سره، د ۱ څخه تر ۱۰٪ پوري وي. د کريدیت د ربحي دا توپير د دې لپاره کارېږي، تر څو د ربحي پاليسي، د توليدي کلکتيفونو او ټولي ټولني گټې په پام کې ونیولای سي.

وروستی خبري

- ۱ - که له انقلاب څخه وړاندي روسيې، د نړۍ يوازي ۴٪ توليدي محصولات جوړول، اوس په شوروي اتحاد کي د نړۍ پنځمه برخه صنعتي توليدات توليد کيږي او ټول سوسياليستي هيوادونه بيا د نړيوالو صنعتي محصولاتو ۴۰٪ برخه جوړوي. د نړيوال سوسياليستي سيستم غړي هيوادونه د گډو اقتصادي بنسټونو (د توليد پر وسايلو عام مالکيت) بنسټونو، ورته سياسي نظامونو (د زيار ايستونکو سياسي واک، د کمونستي او کارگري گوندونو په وسيله) گډي ايډيالوژۍ (مارکسيزم - ليننيزم) او گډو بنسټيزو موخو (د څښناک څخه د بشریت خلاصون، د ځمکي پر مخ د سولي ساتل او کمونستي ټولني جوړول) دي. دا ټول عوامل د دې لامل سوي دي، چي د سوسياليستي هيوادونو ترمنځ، د مساوي حقوقو، همکارۍ او متقابلو مرستو پر اساس نوي اړيکي رامنځته او زياتي سي.
- ۲ - د ملي اقتصاد د پلانونو انسجام، د اقتصادي پاليسيو لپاره مشورې، د لېواله هيوادونو له لوري د صنايعو د ځينو برخه د ودي لپاره گډه پلان جوړونه او د پلان جوړونې او ملي اقتصاد د ادارې اړوند د تجربو شريکول، د وړونو هيوادونو ترمنځ زيات دي. په هغو اقتصادي برخو کي، چي د گډ کار او پراختيا هوکړه باندې سوې ده، د پلان له مخي گډ کار کيږي. دا گډ کار د دې لامل کيږي، چي بيلابيل هيوادونه د خپلو وطني سرچينو څخه د سوسياليستي همکارۍ په چوکاټ کي ښه گټه واخيستلای سي. د دې سربېره، دا هيوادونه د پانگوالي هيوادونو د اقتصادي کړکېچونو څخه هم خوندي وي. سوسياليستي اقتصاد په ثابت او چټک ډول سره وده کوي.
- ۳ - سوسياليستي هيوادونه د مخ پر وده هيوادونو سره، د هغوی ټولنيز سيستم ته له کتلو پرته مساويانه مرستي کوي. سوسياليستي هيوادونه په پوره قاطعيت سره، د امپرياليزم او استعمار د تبعضي سياستونو پر خلاف ولاړ دي او په نړيوال اقتصاد کي د نوي او عادلانه نظم غوښتونکي دي.
- ۴ - د پانگوالۍ سره په اقتصادي سيالۍ کي، د برياليتوب اصلي شرط د علم او ټکنالوجۍ پراختيا او په ملي اقتصاد کي د هغه څخه گټه اخيسته ده. و. ۱۰. لنين ويلي وه: «بريا به د هغه چا وي، چي تر ټولو ښه تخنيک، نظم، ډسپلين او ښه ماشينونه ولري.» «د علم او ټکنالوجۍ ډيره پراختيا دا مهال، د سوسياليزم او پانگوالۍ ترمنځ، د تاريخي سيالۍ اصلي برخه او د سوسياليستي ټولني د ودي اړين شرط دی.»

۵ - په سوسياليستي هيوادونو كې د علم او ټكنالوجۍ لاسته راوړني د صنايعو په ډيرو څانگو، کرنيزو برخو او د توليد په برخه كې د كادرونو پر بنسټونو ولاړ دي. (بايد ووايو، چي د نړۍ دريمه برخه علمي كاركونكي د سوسياليستي هيوادونو غړي دي.)

۶ - سوسياليزم د ټولني د ټولو غړو، د هوسايني زياتېدونكې زمينه برابروي. په سوسياليستي هيوادونو كې، د كاري مزد د وركولو پر مهال، بيكاري، استثمار، كړكېچونه، نژادي تبعيضونه او نوري ستونزي نسته. د ټولني ملي عايد كال تر بل كال پوري وده كوي. سوسياليستي هيوادونه د ښووني او روزني، روغتيايي چوپړونو او نورو برخو كې تر پرمختللو پانگوالي هيوادونو مخكې دي.

۷ - له پانگوالۍ سره، د سوسياليزم په اقتصادي سيالۍ كې، په پانگوالي هيوادونو كې د زيار ايستونكو د ژوند د ښه والي او سوسياليستي بنسټونو پياوړي كولو كې انقلابي اغېزه لري. له دې سره - سره، چي د پانگوالۍ دفاع كونكي هڅه كوي، د سوسياليزم بنسټيز ښه والۍ پټ كړي او لاسته راوړني يې وړ بدنامه كړي، خو خپله په پانگوالي هيوادونو كې د سوسياليزم لپاره مبارزه د ودي په حال كې ده. دا مهال، د زيار ايستونكو اقتصادي او ټولنيز ايډيالونه، نه د تصور له مخي، بلكې په سوسياليستي هيوادونو كې د عيني واقعيتونو له مخي شكل اخلي.

۸ - سوسياليستي هيوادونه، د نړۍ د ولسونو لپاره، د دې بيلگه جوړه كړې ده، چي څه ډول وكولاۍ سي په لنډ وخت كې، يو وروسته پاته كرنيز هيواد په لوی صنعتي هيواد بدل كړي. د و. ا. لنین دا وړاندوينه، چي ويلي يې وه «بريالی سوسياليزم، په نړيوالو پيښو كې خپل عمده اغېزه، د سوسياليستي ټولني د ښې پراختيا او تر هر څه وړاندي د خپلي اقتصادي پاليسۍ په واسطه ښيي» رښتيا كيږي.

۹ - ستونزمنه وه، چي په دې لنډ كتاب كې دي، د سوسياليزم د سياسي اقتصاد اړوند ټولو پوښتنو ته ځواب وركول سي. شايد د لوستونكو سره نوري پوښتني هم وي، چي موږ ته په ليك استولو سره يې ځواب وركولو ته چمتو يو.

پای

د کتاب له متن څخه:

یوازي سوسیالیزم کولای سي د تولیداتو چټکه او سیده وده را منځته کړي،
د زیار ایستونکو ورځ تر بلي زیاتیدونکي مادي او فرهنگي اړتیاوي ورپوره
کړي او بشریت د هغو بې حسابو رنځونو څخه، چي پانگوالی ور په برخه کړي
دي؛ وساتي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library